

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Mercuriale Joannis andree

Johannes <Andreae>

Uenetijs, 8.VIII.1499

[Littere P]

[urn:nbn:de:bsz:31-323789](#)

et eliget nisi primo prouentur. facit ad idem dec. vlt. de postula. prout patet ex antiqua vbi illi qui postulandus elegerunt iterum eligunt ex quo casus non erat de expressis in concilio facit ad idem qd no. Inno. de pces. pben. cu nostris. in prin. et decre. venerabilem. de elec. vbi si eligatur indignus in imperatorem non tamē deuolutur ad papam electio l3 illum papa non pfirmet. **C** Septimo fortiter facit pro hac parte de regula. pstitutionem li. eo. vbi patet qd constitutio de pdcitoribus et minoribus loquens locū nō habebat in alijs mendicantibus l3 subesset eadē rō: prorogata tamen ē ad alios propter idemperitatem rōnia sic et hic l3 in alijs indignitatibus subsit eadem rō. non tamen in illis locum h3 costitutio nisi ad illas prorogetur per que concludit hunc canonicum non incurrit penas. **C** Solutio per hec ultima allegata et ea que in principio huius sc̄be partis allegata sūt supra puto salvo qd infra dicaz de excommunicato electo et canonicus iste non incurrit ipso iure penas ipsas p̄cili late rāni. Et puto qd papa de iure cōsultus sic declarando responderet equum tamen ēēt qd illas penas prorogaret ad alias indignitates etiam ibi non expressas propter rōnis idemperitatem. et sic solvuntur multa p̄traria. hanc partem tenet Dam. in qdib⁹ suis de electione in. iiiij. q. hoc idem tenet Elincē. in dec. bone. i. de elec. reddendo ibi rōnem qd quia homines in casibus ibi expressis delinquerere consueverat: ideo in illis casibus statute fuerunt pene. et eius glo. videre ibi p̄teris super ver. indignos in nouella. in antiqua vero ipsius dec. bone. erat talis littera ibi post litteram reddiderunt se indignos. vnde cū in laterā. p̄cilio de his qui quādā psonas inhibitas eligunt sit statutum ut eligēdi rōc p̄tate p̄utas et ab ecclesiasticis beneficiis triēniū nōuerint se suspenſas illis pro longe maiori delicto ab electiōis potestate cādētibus et c. Dicēbat Elincē. r̄fidēdo qd erat partis allegatio. dicere potes qd facit pro iniquātum dicit et quādā psonas et c. et bancām per iplos et Jo. et Phy. tactam glosator et moderniores omittentes non debuissent. predicta vero sint vera in electione mūtilati vel bigami. in electione vō ex cōmunicati secus si est excommunicatus a iure vt iuste ab homine qd tunc includitur in prohibitione p̄cili sub verbis vita et morib⁹ et c. vbi vō excommunicatus esset ab homine iniuste forte ne eligeret ut iam factum vidi ex iuribus illius excommunicationis non erit locus penis et sic possit intelligi decr. cum dilectus et cū inter. R. **C** Ad allegata in p̄trarium r̄fidēdo. ad p̄mo dicta respondeo qd l3 sit eadem rō non sequitur qd cadet in penam vbi de pena ipso iure inflcta tractatur in qua non arguimus ad silia. et facit quod dixi hoc tū. in regula in penis. Itē ad allegata sc̄bo dico qd gnālia verba nouorum iurium vel doctorum restringenda sunt ad casus p̄cili. Ad id quod dicitur de patrono layco dico qd allegatus non probat id ad quod inducit ut dixi super decr. cum vos ibi allegata. sup glo. ii. Ad id quod dī equipari defectum scie et p̄sonae. Respondeo id verum in causa expresso. Ad capl'm p̄scis dico qd ibi dicis de vita respicit solum qd p̄ximo sequit de infecto facinore. Ad dec. bone dico qd ibi nō ē locus pene virtute p̄cili laterā. Ad decre. dudum. facilis est r̄fūcio sequēti op̄i. Inno. et Hostien. et Lompo. no. eo. ti. p̄gregato. s. qd p̄firmetur electio minoris partis facta de digno vbi maior pars codē p̄textu eligit in dignum l3 ignoranter s̄ tenēti p̄rium et ibi dīc soleo. et de cre. qd pp. vide insolubile nisi dicas ibi quo ad ordines sumi disiunctiūam pro p̄iunctiua. ff. de ver. si. sepe. C. e. l. pe. vlt pro defectu ordinum sp̄aliter incurritur pena quia de ordinib⁹ sacris dīcū fuerat in pn. c. ac si sit mēs p̄cili cū in promouēdo ad sacros requirant ibi expressa fortius in promouēdo ad ep̄atus qd etiam ēēt in sacris vel qd extorti sūt isti intellectus p̄t dīci qd penam incurrit eo casu non ex virib⁹ p̄cili sed illius p̄stitutionis vt h3 nouum iducat ad executionem canonum. ly. di. per totum. vlt equius l3 ambas penas p̄cili p̄uatōis. s. et suspētiōis non incurrit. incurrit tamē alterā. s. p̄uationis. et sic possent etiā intelligi iura nova ad que aliter r̄sum est supra. et glo. etiam modernorum

et sat] h3 h̄eqtas vt punias quo deliq̄t et in eo tm̄. Ad dec. si postq̄ dico. qd pena proprie est circa diminutiones patrimonij sicut et damnum et cum illa priuer iure ad rem nō in re non dī p̄pē penalio. vlt aliter p̄firmatio est de p̄secutiōis electionē et p̄uisio sc̄ludit electionē. qd iuris ergo in electio ne et in istis vel alī. s. ille loquitur p̄rogative et non declaratiōne qd sonat verbum ibi p̄uenit et facit qd dīxi in si. p̄xie partis. Ad glo. dec. si celebat r̄fūcio detur qd nō probatur nec est vera nisi forsan loqua de communiōe que iudicat mortale qd quādo procedat dīxi quod metus cā. sacris. vel loquitur s̄ prima pena tm̄ ut p̄dīxi. O p̄. vō. Elincē. superiorius allegata facit pro et contra. Joan. and.

C Regule iuriū civilis sive fforz buius lfe. O. sunt be.

Qdūnia que cuiuscunq; cause cognitionem designat per bellum experiri non possunt.

Qdūnia que iure p̄trabunt: p̄trario iure pereunt.

Qdūnia fere iura hereditis p̄inde habent ac si cōtinuo sub tpe mortis hereditio extitissent.

Qdūnis hereditas quāvis postea audeatur tamen cum mortis tempore continuatur nunq; ex postfacto crescit p̄teriti delecti estimatio.

Qdūnes actiones que morte aut tpe pereunt semel i cluse iudicio salve permanēt. **C** Nō videf p̄fecte cuiuscunq; id esse qd ex cā auferri potest.

Qdūnia que ex testamēto p̄ficiunt ita statim evētus capiūt si initium sine vitio ceperint.

Qdūns diffinitio in iure civili periculosa ē. paruu eni est ut nō subverti possit.

p. **Ossessor** .ii. nō p̄scribit. rō fm. Jo. mo. qd peccat et ex eo me- retur pena. ergo nō p̄miū de trāsla. c. i.

C Prima glo. ponit exempla. Secūdo dicit regulam non procedere fm lege nisi dicantur correcte. circa qd ponit duas opiniones p̄trarias et tertiam que distinguit. Tertio ponit aliud diversum iter leges et nos. Quarto dat remissionē de mala fide que prescriptionē seq̄tur. Quinto subdit etiam titulum requiri. Subdit p̄trarium et solvit. Sexto remittit de p̄scriptione vñcupione et interruptione. **C** Sc̄da glo. de significationib⁹ rei remittit. **C** Tertia p̄t duas lecturas. **C** Ultima signat p̄trarium et dupl̄ solvit. Secūdo signat aliud in quo remittit. Tertio querit et remittit. **C** In. i. glo. ibi male fidei. seq̄ tur possessore alienāte cessat lōgit p̄scriptio et ibi nō luḡu. qd nām col. vj. ibi in pn. dicit Imperator qd omne sibi studiū est ut sibi a deo crediti bñi vivant. et ibi. s. vō ecclesiasti cum. e. col. vbi dīcī crimen ecclesiasticum puniri fm sacras et diuinās regulas quas sequi leges nō dedignantur.

C In vltima glo. nemo. ii. ibi punit officiū quod admittit infidelē aduocationis. Item punitur ibi atēptatio. Itē iudex relegat qnq; nō et punit dimidia parte honoꝝ.

C In. i. glo. ibi. x. v. xx. habita distinctione iter p̄fites et absente et qui quo ad h3 dicant p̄fites et qd de illo qd nullū h3 domicilium vlt h3 plura no. C. de prescrip. lon. tēpo. l. fi. et vīde in Spe. de p̄scrip. verb. et quādo aliquis et ibi agnouisse qd melius dicant leges videf cum a principio legitime factuz vitiari non debeat per illud superuenientia a quo non poterat inchoari. j. eo. factum ltime. ff. et. ti. in abiguis. s. nō est nouū. So. vt dicit h3 Hy. regule ille loquunt in actibus perfectis secus in inchoatis tm̄ vt h3 et p̄ba solutio fm eum. ff. de verbo ob. si sub vna. s. j. et. l. pluribus. et de serui. l. pro parte. et de ser. ru. pre. l. via. s. qdūnia. et ibi sed etiam titulus de hoc et an sit necesse saltim allegare titulum et an in prescribendo vñfructum vlt libertatē alterius seruitutis sit titulus necfariū hic per Hy. **C** Circa titulum tenet de iure civili necessario non allegādū per. l. si qd̄ diuturno. ff. si serui. vendi. Ad. l. cum de in rem verso. ff. de vñfr. respondet qd ibi agebas de p̄sona astringēda vel obligāda ad aliquā p̄statōe et ppter

et pp id necessaria est allegatio tituli cu ad personalē obligatio
ne inducendā sit necessaria cā vā vel presūpta. ff. de dolē ex.
l.ij. §. circa de probatiōbus cū dī debito. §.i. pro rōne sic
qr in illis maius piculū vertitur. §.eo.li.de elec. vbi piculum.
C Circa p̄scriptiōne v̄sfructus dicit de iure ciuili titulū re
quiri sicut in prescribēdo dñio cū v̄sfructus sit ps dñi. ff.
de v̄sfru. l.iii. de iure ca. dicit se cū p dec. i. de p̄scrip. §. eo.
li. cū v̄sfructus de iure cō possideri possit. ff. de acq. pos. nā
liter z. l. possessor z de vi z vi ar. l.iii. §.vi. de prescriptiō
ne vero libertat. t̄z in illa titulū nō requiri cū nō regraf i p̄
scribenda seruitute p. l. p̄ze. si quis diuturno multo mius in
prescribēda ip̄ius libertate z dicit h̄ q̄si exp̄ssuz. ff. de ser. vr.
pre. l. edes in prin. vbi h̄ng. z ibi v̄scapio. t̄z h̄ Dg. q̄ in re
bus mobilibus ecclārū p̄cedit v̄scapio p. §. p̄ temporalibus
in aut. de ec. ti. vbi idē tenet accur. z in aut. d̄ nō alie. §. si mi
nus de hoc. xv. q. iii. §. q̄s actiones. Gof. t̄z idē in sū. de pre
scrip. §. itē queritur. Hosti. idē tenet in sum. de prescrip. sub
Rica. de v̄scapio. §. quinō. ver. qdam ēt voluerūt dicere. illud
t̄z dñi corrigit dicēs sibi placere cōtrarium de rest. in int.
c. vbi scripti super. iii. glo. **C** In gl. pe. in fi. idem Dg.
C In glo. vltia in fi. z h̄ per Dg. repetētē quo ad h̄ qd ibi
no. tractat ēt de illo q̄ errauit in facto vel in iure vel i vitroq
an censeatur bone fidei de p̄io t̄z q̄ sic si error facti sit p̄ba
bilis p. l. ff. de v̄scap. iusto errore. §. filius z. l. nō solū. §. q̄ vul
go. z pro empto. l. q̄ vulgo. de secundo dicit q̄ censei bone
fidei quo ad fructus ne ad ipsorū restitutiōnē teneat. ff. de
peti. here. §. z si lege. §. scire tamē ad p̄scriptiōne b̄f p maleſi
dei possesso errans in iure facit. §. eo. q̄ p̄tra z. ff. de v̄scap. si
fur. §. i. Juris. n. ignorantia in v̄scapione nō tolleratur. ff. de
v̄scap. l. nunq̄ i p̄n. z de iur. z fac. igno. l. iuris ignoratia. de
tertio dicit q̄ pp p̄babilē errore facti admixtū reputet bo
ne fidei z p̄scribere possit vt plene no. ff. d. donat. l. si vir v̄x
riad. l. ff. ex q. cau. in pos. ea. l. fulcinus. §. qd ergo si duas z
ff. ad s̄ll. si quis in graui. §. vlti. z. l. per postbūnos. respon
det q̄ ibi constabat de mala fide que veritas non tollitur p̄
aliam cām concurrentem que est bone fidei. in incertis enim
non in certis locus est coniecturi. ff. de verbo. obligatio. cō
tinuus. §. cum ita.

Anc regulam et duas sequētes i
h̄ ordine alphabe
ti p̄cepi fauere theologie vt sicut q̄ones aliquas
legistarū sub hoc titulo p canonistarū v̄tilitate d̄
scribo sic pp idem certas q̄ones v̄trig iuri p̄gruas p fratrē
Gerardum de senis ordinis heremitarū pulchre copiose z
v̄tiliter traditas h̄ inseram l̄z plixas in fortiter decurtatas
cū. n. pplexus eēz an ip̄aa pp laboratīa reuerētā ad l̄faz de
scriber ēt vero deciderē p̄elegi sc̄bz. nouit aut̄ v̄ltra cōez
decisionum p̄fectum voluntas insistendi circa v̄ltimū buino
q̄onis articulū. l̄z tritū pponebat aut̄ sic q̄onē ex q̄ sex alias
formabat q̄ huic regule p̄gruūt.

C Ut rū ticius p̄scribeno rē sēpronijs mala fide spacio. xxx.
annorū v̄l. xl. an possit dictā rē defendere sine peccato z sem
pronū q̄ ea repetit. Et arguitur q̄ sic. q̄ p̄scriptio ē introdu
cta a iure canonico z ciuili q̄ nō possunt p̄stare fauore alicui
peccato. xxii. q. iii. qui peccat in p̄n. z p̄stat q̄ salti s̄m ius ci
uile nō requirif bōa fides in prescriptione. xx. v̄l. xl. annorū
vt p̄z. C. de p̄scrip. xxx. an. l. omnes z. l. cū notissimi. z. xv. q.
iii. l. p̄t. q̄ propter poterit ticius iure prescriptionis dictam
rē tenere z defendere p̄tra semproniu sine omni peccato.

C Eld oppositū ydēt. xiiij. q. vi. si reo z habetur in regula
peccatum q̄ stati legitur per q̄ p̄cludis q̄ si necesse est resti
tui nō petenti multominus illam defendere poterit z repe
tentē. Respondet in fine q̄ illā defendere nō p̄t ip̄e ticius
sine peccato z semproniu repetētē. Et ad h̄riū r̄ndet verū
esse q̄ id qd fit iure prescriptionis sit sine peccato si prescri
ptio nō h̄z peccatum anēxū nec p̄ h̄ d̄ ius ciuile fouere pec
catum q̄ in quantū p̄scriptio respicit odium negligētis idu
cta fuit a iure ciuili. l̄z inquātū relipit p̄scribentē fuit p̄mis
sa non inducta vt dices infra tertio articulo. premittebat aut̄

huic solutioni q̄ in ista q̄stione sex erāt vidēda. Primo qd
sit p̄scriptio. Secundo vtrū p̄scriptio sit z ius cōmune nāc.
Tertio vtrū p̄scriptio iuris canōici debuerit eē alia z diffi
cta a p̄scriptione iuris ciuili. Quarto vtrū in p̄scriptione ac
quirat dominiū. Quinto vtrū p̄scribēns malafide sit cō
fundens cū raptore vel in q̄ alia specie peccati localē z vtrū te
neatur ad restitutiōnē sicut raptor z p̄ hoc patet qd sit di
cendū ad illud qd in ista rōne p̄ncipaliter est quesitū. Sex
to erit vidēdu vtrū mala fides adveniens p̄scriptione com
plēta obliget ad restitutiōnē. **C** Est ergo p̄mo vidēendum
quid sit p̄scriptio. p̄scriptio at̄ vno mō cōsuevit sic describi.
p̄scriptio est exceptio ex tēpore substantiam capiens q̄ qui
dem descriptio ponit p̄ Jo. xv. q. iii. in summa in qua de
scriptiōe duo ponit p̄ qbus p̄scriptio notificari videtur.
Primum est effectus q̄ p̄scriptio efficit. Sc̄m est cā que
p̄scriptiōes idūt. effectus q̄ p̄scriptio efficit tangit cum
p̄mittit p̄scriptio est exceptio causalē z nō essentialē. i.
est cā exceptiōis quādmodū si diceremus fūmalis euapo
ratō p̄omi ē odor nō q̄ sit essentialiter odor h̄z q̄ est cā odo
ris z quālis p̄scriptio possit habere alium effectū v̄pote
acquisitionem dominij s̄m quosdam. q̄ tamē dictus effe
ctus nō ē necessario anēxus cum possit eē aliqua p̄scriptio si
ne acquisitione dñi. l. p̄scriptio malefidei vt predicto. §. p̄t.
ergo talis effectus non debuit p̄ni in sua descriptione. nam
vbi causa describitur ōz q̄ defectus q̄ ponit in eius descri
ptione sit ei semper z necessario annexus. Exceptio autē est
talis effectus q̄l semper z necessario annexit p̄s̄criptiōne
qd pat̄z per rōnē z in ductionē. per rōnē quiedm.
q̄nisi p̄scriptio habere z d̄j necessario anēxū istū effectū
sequeretur q̄ eēt sine omni effectu. nā vbi tollit ab eo ex
ceptio tollit z dominij acq̄s̄itio z q̄cūz alius effectus ac p̄
consequens frusta suisset inducta quia nullam haberet effi
caciā quod nullus diceret. **C** Secundo p̄z hoc idē per idu
ctionem nā si inducamus in singulis sp̄ciebus p̄scriptiones
semper inueniamus q̄ ip̄e p̄scribēns habet exceptionem
excludēt acq̄s̄itionē que cōtra se fieret in re p̄scripta. da
bat tria exempla de decēdio per cuius lapsū p̄scribitur
p̄tra nō appellante. ij. q. vi. biduum. de tēpē trimestri quo p̄
scribitur p̄tra nō eligētē de elec. ne p̄ defectu z d̄ casu dec.
p̄rie de prescrip. p̄iuncto. c. placuit. ij. xv. q. iii. per que duo ca
pitula p̄z trācurso spacio triū ānorū z sex mensiūz qbus p̄
cessit ammonitio nō h̄z cōs̄p̄tō v̄lēgēs v̄lērīs actionē ad re
cuperādā plebem q̄ ad suā cathedram p̄tinebat z ita sit ve
rum dicere q̄ semp acq̄ritur ip̄i p̄scribēnti exceptio exclu
dēs actionē quapp̄ bene dicebas superius q̄ primū qd po
nit in descriptione p̄scriptiōne est effectus que p̄scriptio
efficit; et ille effectus est exceptio excludēt actionem vt est
ostēsum. Secundo quod ponit in eius descriptione est
causa que p̄scriptionem inducit z ista tangit cum i di
cta descriptiōe additū ex tempore substātiā capiēs. nam se
cundū istā clausulā v̄f q̄ ip̄z t̄p̄s sit cā iducēs p̄scriptiones.
q̄ ēt videtur posse p̄bari rōne. illud nāq̄ qd expectat tēpo
ris determinationē z t̄p̄s impletionē v̄f capere suā s̄bam
ex tēpē. p̄scriptio ēt h̄mōdi q̄ vidēmus q̄ p̄scriptio nulla
esset nisi sit p̄tia t̄p̄s determinationē facta per legē. v̄lērīs
vidēmus q̄ p̄scriptio nō h̄z vim nisi ip̄e illo tēpōre qd
est per legē determinatum quapp̄ bene dictū ē q̄ expectat
t̄p̄s determinationē z temporis impletionē z per p̄sequētē
videtur q̄ ex tēpōre capiat suā s̄bam ex quib⁹ omnibus
apparet q̄ diffinitio vel descriptio sup̄ius data de p̄scripti
one sit satis rōnabilis tū q̄ tangit effectum quem p̄scriptio
efficit tum ēt q̄ tangit cām q̄ p̄scriptionē inducit. Oppo
nis aut̄ huic descriptioni q̄ sit diminuta z insufficientē p̄p̄ tria.
Primo q̄ vidēt p̄etendere q̄ tempus sit cā ex qua p̄scri
ptio suā efficaciā capit qd potest esse falsuz. nā cū tempus
sit quid nāle sequeretur q̄ p̄scriptio haberet causam natu
rale ac per p̄fis ipsa z sua virtus esset quid naturale z a na
tura qd nullus diceret. **C** Secundo q̄ p̄mittit causaz p̄n
cipalē ex qua p̄scriptio suā efficaciā capit. l. legumi aucto
ritate. **C** Tertio q̄ p̄eterrimit cām finalem pp̄ quā fuit i

¶ Ver. Jo. and.

5

uenta prescriptio que tamē cā finalis maxime debet accipi
 in definitione vel prescriptione cuiuscumq; rei eo q; per eam
 maxime b; quecumq; res innoscēt et notificari et iō propter
 ista videtur danda alia descriptio prescriptionis q; talis sit
 q; tangat modū s; m quē tempus ad prescriptionē concurrit
 tangat etiam cām efficientem q; prescriptiō efficaciā tribuit
 tāgat insuper cām finalē propter quā prescriptio adiuvanta
 fuerit ad que tria explicāda videtur q; prescriptio sic possit
 diffiniri vel describi. **C** Prescriptio est ius quoddā ex tem
 pore pgruēs legum auctoritate vim capiens negligentibus
 inferēs et fine litibus imponēs. In hac ergo descriptione tan
 gūtur illa tria: q; superius sunt prefata. Primo pgruēm tem
 pus lege limitatū sine qua limitatione iexcusabilis negligē
 tia non potuisse haberet. **S**econdo legū auctoritas ex tali ne
 gligentia prescriptiōne iducēs p; qnā saltem cōtra sic negligē
 ntia exceptionē parit in eius pena. p; m ibi ius expte con
 gruēs nō. n. tēpus dat efficaciā et volebat pria descriptiō. s;
 pgruitatez. sedm ibi legū auctoritate vi capiens et b; dat effi
 caciā. **T**ertio in eadem descriptione tāgī cā finalis pro
 pter quā prescriptio adiuvanta fuit. s; vt pena negligentibus
 inferret et fine litibus imponeret quēadmodū et vsucapio
 vt p; de vsuca. l. i. dicit. n. ibi q; vsucapio est introducta ne
 qua undāz rerum dñia diu et fere semper incerta essent. ex b;
 aut sequitur duplex prefatus finis q; rā vsucapio q; et pre
 scriptio dominia distinguēdo penā negligentibus infligit et
 fine litibus imponit. iste vero duplex finis tanguntur in tertia
 pticula prefatae descriptionis cū dicitur q; prescriptio est ius
 penā negligentibus inferens et finez litibus imponens. Sub
 dit q; papias ponit tria significata de prescriptiōne que pre
 dictis bene conueniunt et correspondent. s; predicere p; dicē
 et diffinire. p; credit. n. cū tēpus statuit. p; radicit repetenti qd
 prescriptū est. diffinit pp id lites. ex qbus oib; apparet qd
 sit prescriptio. apparet et vltierius q; diffinitor vel descriptō
 superius data de ea sit bene assignata. **C** Alidēdū cōscio vtrū pscriptio sit cōtra ius nature. vbi
 sciēdū q; iuri spēriū videtur cōmuniter dicere q; ipsa sit cō
 tra ius nature q; h; naturalem equitatē et dicunt et hec op.
 manifeste no. de vsucapione q; prescriptio est. ff. de vsuca. l. i.
 in. i. glo. 2. xvij. q. iii. quicūq; etiā in glo. i. fundamētū autem
 dicte op. sumit ex regula que habetur. ff. de regu. iuris in
 iure naturali quā. s; vide sub littera pria in si. et hoc eo. ti. lo
 cūpletari. constat autem q; prescriptiōe fit prescribens locu
 pletior cū alterius detimento et iniuria ac per psequēs vide
 tur q; prescriptio sit ptra ius nature. **C** His tamē nō obstat
 tib; tenet contrarium p; evidentiali dicens inquirendum
 quid intelligatur p; ius naturale et qd per ius legale. **C** Scindū ergo q; omne ius cosistit in rectitudine qua
 dam. nā ideo ius dictū est vt habeat. i. di. ius generale. iustitia
 autē nil est aliō q; quedā rectitudo. omne ergo ius siue na
 turale siue legale sit ex quadam rectitudine p; sit. intelligē
 dum tamē q; q̄uis ius naturale et ius legale sint distincta
 nō tñ eorum rectitudo est diversa imo est eadem rectitudo
 aliter et aliter sumpta. nā si bene p; sideremus ius legale non
 addit super ius naturale alia rectitudinem. sed specificat illā
 ēadem. ita vt verum sit dicere q; ius legale est quedā speci
 catio naturalis rectitudis expressiva habet. n. ius legale spe
 cificare et explicare naturalis iuris rectitudinē tripliciter. s.
 quandoq; determinando ea per pgruos modos. qnq; vero
 eam applicando ad varios actus qnq; eam declarando per
 omnes istos tres modos. Exemplū de primo ius naturale
 vult delinquentē puniri. sed modos punitionis non determi
 nat qd facit ius legale vtendo rectitudine iuris nālis. s. secū
 dū qualitatē delicti. Exemplū de scō rectitudo iuris na
 turalis vult nemini s; bīrahī quod suum est. ius legale distin
 guit acutius ab illa rectitudine deuīates. s. actus furandi ra
 piendi fenerandi et similes. ultra id ostendit qd vnu illo
 rum actū plus deuīat a rectitudine iuris nature et secundū
 id maiores et minores penas statuit et per metū penarū pre
 seruat hominibus rectitudinē iuris naturalis et sic nō addit
 rectitudinē. sed illā specificat. sic in scientijs speculatiujs que

veritatē confusam et indeterminatam in gnālibus pncipijs
 specificant. in specialibus pclusionib; recte sic p; ius positi
 um determinat rectitudo iuris naturalis p; fusa et indeter
 miata. nū ad ppositū videtur tertio q; ius legale qnq; as
 sumit rectitudinem iuris nālis et ea specificat declarando p
 quosdam eventus. verbi gratia assumit iure naturali qd re
 ectum est nemine cū alterius detimento et iniuria fieri locu
 pletiorē nō tñ potest haberet a dicto iure vtrū sit possibilis al
 quis eventus vel casus in quo qd possit locupletari cum alte
 riis detimento et sine eius iniuria et ideo postea specificat
 et declarat intellectū dicte regule in quibusdam casib; in q
 bus alijs potest locupletari cum alterius detimento et sine
 eius iniuria sicut in prescriptionib; et vsucaptionib; eo q
 in eis infertur alicui dñm et tñ nō irrogatur ei iniuria. nam
 videtur manifeste q; ille cōtra quē currit prescriptio q; ui
 patiatur dñm non tamen patit iniuriaz q; ipse propter su
 am negligentiam meref pati dñm et iccirco i talis casu quā
 vis videatur recedi ab intellectu quē regula pretendit secū
 dum litteram nō tñ receditur ab intellectu quē regula iuris
 habuit. nam si illa omni casu ad litteram seruaretur a duob;
 alijs que sunt de iure nature expresse recederetur: et q; ita sit
 apparer. non enī pōt dicta regula in oī casu ad litteram ser
 uari nisi prescriptio et vsucapio tollantur. si autē prescriptio
 et vsucapio tolluntur peccatū negligentie quod est cōtra bo
 num publicū non puniſ et per psequēs receditur ab illa regu
 la iuris nature: que dicit quod rectū est peccatū puniri et ma
 gime peccatū cōtra bonū publicū quod dat materiam litūz
 et rixarū. Ulterius etiā si prescriptio et vsucapio tolluntur re
 ceditur ab illa regula iuris nature que dicit q; bonū publicū
 et commune est preferendum cuicūq; bono speciali et ppxio
 in remotione aut prescriptiōis et vsucaptionis fit totū cōtra
 rium. q; preeligitur bonū propriū illius qui negligit rē su
 am et dat materiam litūz et rixarū et per cōsequens poſt
 mittit bonū commune quod p;sistit i pacifico cōmunitatis
 cōiunctu. nam data materia litūz et rixarū per remoto
 nem prescriptionis et vsucaptionis coniunctus cōmunitatis
 pacificus perturbatur. et ideo pp oī h; est notabiliter atten
 dendū q; ius naturale habet diuersas regulas que ita sūt
 intelligēde q; vna alteri nō contrarietur. ita etiā sunt seruande
 q; cum vna seruatur cōtra aliam nō eas. et licet illud satiō ap
 pareat per ea que dicta sunt tamē possunt ad hoc alia iduci
 exempla. vidēus enī q; de iure rectū ē q; depositum reddat
 vt p; i. di. ius naturale. et tamen gladius depositus furioso
 non redditur. q; per id vitiarentur regule de nō occidendo
 et de pace inter homines seruāda quoq; vtrūq; ex restitutio
 ne possit violari in seipso vel in alio. xxij. q. ii. ne quis arbitre
 tur. et si propter rectitudinez iuris nature recedetur a littera
 iuris naturalis quā sequēdo incideretur in culpā et h; fac
 cūculantia cueniens: ex quibus omnibus apparet q; ius le
 gale nō addit supra ius naturale quādā speciale et nouam
 rectitudinē sed specificat et declarat illam candē per quosdam
 casus in quibus et si non obseruetur rectitudo iuris natura
 lis s; m regulam seruātam s; m aliam ut supra ostēsūz
 est. vel possumus dicere q; in talibus casibus licet non serue
 tur sensus quē pretendunt secundū litteraz seruatur tamē
 quem eadē regula intēdit secundū veram intelligentiam. p
 pter que omnia videtur bene dictum illud quod supra dice
 batur. scilicet q; rectitudo iuris naturalis et legalis non est
 alia et alia. s; est vna et eadem aliter et aliter sumpta.

C Pōt autem hoc totum quod dictum est cōfirmari per
 vnam. l. que habet. ff. de iusti. et iure. l. ius ciuile. dicit enim il
 la lex q; ius ciuile quod nec in totum a iure naturali vel a iu
 re gentium recedit nec per omnia ei seruit: itaq; cum vel ad
 dimus vel detrahimus iuri cōmuni ius propriū. i. ciuile effi
 citus. **E**x verbis autē istius legis statim apparet q; re
 ctitudo iuris naturalis nō est alia et alia sed vna et eadem ali
 ter et aliter sumpta. nam si et alia et alia tunc ius legale esset
 rectum ex sua ppxia rectitudine iuris naturalis ac per cōse
 quens in totum recederet a iure naturali cuius contrarium
 dicit lex prefata. qua propter imaginari potest q; ideo ius le
 gale

gale recedere non dicitur in totum a iure naturali qd ab eo sumit suam rectitudinem. ideo vero dicitur non per omnia ei seruire qd illam rectitudinem videtur mutare. quodq; per additionem. quodq; per subtractionem. p additionem quidem quod addit varius actus ad quos habet applicari vel con gruos modos per quos determinat. p subtractione vero qd aliquo casu videtur ei subtrahere rectitudinem secundum vnam regulam. quia tamen sibi seruat fin aliam. nec per hoc qd dicit quod eadem rectitudo vtriusq; iuris sequitur quod vtriusq; ius sit idem. vel fin quod ius naturale sit sui ipsius mensura qd quo ad primum qd ius rectitudo sit eadem. sunt tamen iura diversa propter duas causas. ¶ Prima qd illa vni ca rectitudo habet duplensem vim dirigendi in huius vna est in determinata qd ius pertinet ad ius naturale. alia distincta et de terminata quatum pertinet ad ius legale vt. s. dixi de punie do delinquentem. et sic qd aliter et aliter sumpta habet aliam vim directivam ergo creare potest iura distincta qd ius non dicit rectitudinem absolute. sed potest habet vim directivam in hu maius. Secunda causa qd rectitudo iuris naturalis omnibus est no. sed iuris legalis paucis peritis et sic respectu noticie sunt vnius rectitudinis iura distincta. De secundo etiam dicit no inconveniens qd vnum et idem diversimode sumptu sit sui me sura nam habens maiorem rectitudinem vno modo qd alio est seipso notius et certius et sic sui ipsius est mensura. cum ergo vt nunc dixi vno modo sit notius qd alio. Itē vno modo distinctius qd alio nullum inconveniens qd diverso respectu ha beat rationem regule et measure. Item regulati et mensurati. ¶ Declarat ergo his omnibus qd prescriptio concordet iuri nature pbat quatuor rationibus quarum prima talis est illa iura que habet eadem rectitudinem vnum eorum non pot alteri contrariari. sed ius naturale et ius legale de prescripti onibus habent eandem rectitudinem. ergo etc. maior patet per se. minor appareat ex dictis. ¶ Secunda ratio ad idem potest es se talis. illud ius quod habet cōgruam et rationabilem cō cordat iuri naturali sed ius de prescriptionibus est huiusmodi ergo etc. maior videat satis no. qd quicquid cōgru est et rationabile cōcordat naturali rationi et per consequens naturali iuri. minor vero probo p id quod dicebat superius i primo articulo ubi ostendebat qd longitudo determinati temporis a legibus prebet cōgruam et rationabilem causam prescribendi. ¶ Tertiā ad idem est talis. illud ius legale qd punit peccatum negligēt quod est cōtra bonū publicū cōcordat iuri naturali. ius de prescriptione est huiusmodi ergo etc. maior no. qd regula iuri nature est qd peccans puniatur. et maxime peccans contra bonū publicū. minor etiam appareat qd ille qd negligit repetere rem suam tam longo tempore maxime pec cat cōtra bonū publicū qd prebet materiam litium et iurauz que non possunt facile terminari et per consequēs de iure na re equum est qd puniatur. ius aut̄ prescriptionis punit sicut negligentes vt patet in descriptione superius data secundo. ¶ Quarta ad idem est talis qd illud ius legale qd imponit finē litoribus que nō videntur possibiles terminari maxime cō cordat iuri naturali. ius de prescriptione est huiusmodi ergo etc. maior videat no. qd bonū publicū maxime impedit per lites que nō facile terminantur. et ideo illud ius legale qd imponit finē litoribus talibus maxime congruit bono publi co ac per sequeens maxime concordat iuri naturali. minor etiam appareat tam ex descriptione superius data de prescri ptione que dicit qd est ius finem litoribus imponē tam et ex. l. il la superius allegata. f. de vsuca. l. i. que dicit qd usus capio est introducta propter bonum publicū et par ratione etiam prescriptio. ¶ Existit autem ultimis duabus rationibus apparet qd qd ius prescriptio videatur denunciare a iure nature fin illa regulam que dicit qd nullus debet locupletari cum alterius detimento et iniuria. revocatur tamen ad ius naturale secundum duas alias regulas quarum vna dicit qd qui peccat debet puniri. Alio vo dicit qd finis litoribus imponi. ppter qd etiam patet ulterius quomodo tollitur fundamentum cōtrarie opinionis qd glo. tenet. nam l. sit equum simpliciter neminem ditari cum alterius detimento in tali tamen casu quo cur

rit prescriptio nō est equum qd retur cōtra duas alias regulas iuri naturalis. nec valet illud quod inducebatur in cōtrarium de. l. hac lege. C. de pac. conuen. que dicere videtur qd aliud est bonum aliud est equum. qd nō est itē dicte legis qd aliquid sit bonum et non sit equum. nam quanto aliquid rece dit ab equitate tanto etiam recedit a bonitate. quapropter est dicta lex intelligenda hoc modo. s. qd aliquid est quod appetet bonum fin vnam regulam quod tamen non appetet equum sed un dū alias. Etel potest dicā modo. qd aliquid est qd appetet bonum fin aliquā regulam iuxta veram intelligentiam quod tamen non appetet equum secundum regulam eandem intellectam apparent ad litteram. Intelligendum est tamen qd circa totum qd dictum est. Sic destinguere possumus qd prescripti onem concordat iuri nature potest intelligi dupliciter. Uno modo qd ita concordet iuri nature qd sit directe ab eo exorta et iste intellectus est falsus qd tamen nulla regula iuri nature ei obuiat aliquo modo cuius tamen ostentatio est ostensio superius qd obuiat ei illa regula iuri que dicit: iure nature equum est neminem cum alterius detimento et iniuria fieri locupletiorē. Ista n. regula obuiat prescriptioni saltem quā tum ad sensu que pretendit fin litterā. et hoc est forte quod mouet iuristas ad dicendū qd prescriptio sit cōtra ius naturae qd si intelligant eam eē cōtra ius nature qd non directe est ab eo exorta potest tollerari eorum opinio qd ius simpliciter lo quēdo nō sit bene dictum qd magis est verum eā cōcordare iuri mature qd eā eē contra ius concordat enim iuri nature secundū intellectum qui ponet modo. ¶ Tercio ergo qd secundo modo potest intelligi prescriptionē cōcordare iuri nature qd licet nō sit directe ab eo exorta est tamen ad ipsum indirecte reducta. et iste intellectus est verus qd ostensum est. s. qd licet prescriptio videat directe denunciare a iure nature fin vnam regulam reducitur tamen ad ipsum indirecte per duas alias regulas: imo qd plus est ista reductio potest fieri fin vnam et eandem regulam vt superius est ostensum. ppter qd omnia simpliciter debemus dicere qd ipsa non sit cōtra ius nature imo magis qd concordat iuri nature: et ita patet qd sit dicendū quā tum ad scđm articulū. ¶ Tertio querebatur utrum prescriptio iuri canonici debuerit esse alia et distincta a prescriptione iuri civilis vbi sciendum est qd in isto articulo est aliquid certum et aliqd dubium. nam certum est qd prescriptio qd currit secundum ius canonicum qd requirit bonā fidem in prescribente vt patet. C. de prescrip. xxx. an. l. j. et l. omnes et l. cū notissimi. Aliud autem est dubium in isto articulo. s. utrum ista diversitas prescriptio inter dicta iura sit rationabilis sive utrum fuit rōnabiliter posita. illud aut̄ qd facit h̄ aliquā difficultatem est qd si prescriptio male fidei concordat equitat iuri nae. videtur qd ambo dicta iura debuerit concordare in eam statuendo. si vo dicta prescriptio sit iniqua et contra equitatem iuri nae. videat qd nullus ius legale debuit eam statuere: ac per consequēs dicta prescriptio sicut non currit fin iura can. ita et nō currit fin civilia. nec erit hic alii qd diversitas inter dicta iura. ¶ Sciendū ergo est qd dicta prescriptio considerata mente iuri civilis eā statuentis est equa. qd concordat equitat iuri nae. et alio modo considerata mente prescriptoris est iniqua. qd ab eius egitate recedit: et qd ita sit apparent. intendit enim ius civile per prescriptionem malefici dei duplensem. s. negligentes punire et finem litoribus imponere: et ideo qd dicta prescriptio est iniqua et iniusta qd discordat ab illa regula iuri nature que dicit qd tibi non vis fieri alteri ne feceris que regula in. l. et in evangelio continetur vt in prin. decretorū. et hic apparent que fuit causa qd prescriptio male fidei est a iure civili inducta. Remaneat tamen dubium qd ius canonicum in predicta prescriptione a iure civili discordat. Sciendū est ergo qd prescriptio malefici parti est a iure civili inducta et dicitur. Jo. and. g. ij

hoc nunc dictū ē partim pmissa. s. considerata iniuritate p̄scribētis quo respectu ē iniusta ut p̄dixit nec ē fīz id a iure ciuilis inducita. sed solū permitta qz ius ciuale & quodlibet aliud ius. q̄z non possit aliquid iniqū & iniustum inducere illud tamen quandoq; permittit propter aliquod bonum & iustum qd inde p̄t elicere. & q̄ ad ipsum tale ius magis spectat intendere sicut i proposito. nam p̄mititur q̄ prescriptō istius ex mala fide & iniuritate pcedat vt per ea duplē p̄fatum finē eliciat. hoc autē ideo facit qz ius ciuale cum intēdat pro ultimō fine p̄seruare ciuilem societatem cui fini magis deseruit negligentiū punitio & litium determinatio iccirco magis debet intendere ad hoc vt negligentea puniat & si nem̄ litibus imponat quam vt iniuritatem p̄scribent̄ corrigat vel remoueat. nam magis ad ipsum spectat illius duplicitis finis equitas p̄sequēda q̄ ipsius prescribētis iniurias corrigenda ex quibus omnibus appetit immediate quare in p̄scriptione male fidei ius canonici a ius ciuile discordat. & assignat de hoc quattuor rationes. Prima qz ista duo iura sibi mutuo subuenient cū sint fundata super eodē iure naturali. nam si vnum eorum alteri nō subueniret sequetur q̄ vnu eorum in omnibus sufficeret & per p̄sequens alterū supflueret. cōtingit enim sepe ad vnum & eundē effectū vnu eorum sine altero non sufficere. verbi gratia i punitendo clericū tradendum ad mortem non sufficit ius ciuale sine canonico qz nō p̄t ipsum degradare nec etiā sufficit casu. sine ciuili qz iudex canonicus non p̄t ipsuz occidere. quod p̄opter dicta iura sibi mutuo subueniūt in dicto casu qz que dicitur eorum exequitur illud qd ad ipsum pertinet. Ita ergo suo modo est imaginādū in p̄scriptione male fidei qz in ea ē aliquid iustum & p̄sequendum & aliquid iustum & prohibendum. que duo satis patent per superiora. hec duo non possunt fieri p̄ idem ius & ideo oportet q̄ sit aliquid ius quod dictam p̄scriptionē propter illum duplē finem instituat & aliud ius qd eandē p̄scriptionem ppter malā fidem prescribentis p̄hibeat & isto modo dicta iura sibi mutuo subuenient nec erit p̄tradictio inter ea sicut melius declaravit in questione de usuris rbi ostēdit q̄ vnu ius non potest obuiare alteri p̄ contradictionē s; per omissionē qz illud qd omittit ab uno sepe assumit ab altero sicut utiqz nū ē in proposito. nā qd mala fides p̄scribentis debeat p̄scriptionē infringere hoc a iure ciuili omittit qz ad ipsuz non spectat cā propter dictā causaz infringere. hoc āt a iure canonico assumitur: qz ad ipsum spectat cā p̄dictā causam infringere & ideo non ē p̄tradictio cū ius ciuale dicit talem p̄scriptionē equā & iusta esse ac per consequēno instituendā. Ius vero can. dicit eandē p̄scriptionem ē iniquā & iniusta ac per cōsequēns prohibendam qz in sic dicendo nō attendit ad eandē causam nec ad eundem finē. rbi āt est p̄tradictio oportet q̄ accipiat secundum idē & respectu eiusdez. Ex hie omnibus possumus ad propositū formare vna rationē tales. Illud qd ē p̄prohibēdū & a iure ciuale omittit debet a iure can. assumi qz. S. ostēsum est q̄ dicta iura sibi mutuo subueniūt. sed p̄scriptionē male fidei est prohibēdā qz iniqua & iniusta ex parte p̄scribent̄ & sic eius prohibitio qz assumi a iure can. ac per consequēno in dicto casu ius discordabit ab altero nec in ppter h̄ talis discordia erit p̄tradictio vt. S. ostēsum est. C Secunda rō ad idē est talis. illud qd sequit legē euangelicas debet discordare ab omni eo a quo discordat lex euangelica. h̄ ius can. sequitur legē euangelicā & ei subalternatur q̄ lex euāglica iuri cui li discordat in rectificando actum interiorē sicut patet Math. v. rbi dicit oī qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū cā iam mechatus est in corde suo. Ius āt ciuale ntitur solū ad rectificandū actū exteriorē p̄ quē possit a deo denari ac per cōsequēno debet p̄scriptionē male fidei penitus prohibēr. per quā actus interior obliquatur ex quo etiā relinqē q̄ in dicto cā a iure ciuale discordabit. C Tertia ad idem est talis illa iura debent in p̄scriptionē male fidei necel-

sario discordare quoq; vnum intendit p̄seruare iusticiā p̄pter litigia terminare. alterū vero econuerso intendit terminare litigia pp̄ iusticiā seruare. sed ius ciuale & canonici ita se habent: qz ciuale intendit conseruare iusticiam propter terminare litigia. nā suus finis p̄ncipalis est p̄seruare ciuale societate que seruari non p̄t nisi litigia terminent̄. Ius autē canonici econuerso intendit terminare litigia propter conseruare iusticiā qz finis suus p̄ncipalis ē ordinare in deū & i legē euāglicam. vt homo gloriam assequatur. q̄ quidem ordo in deū non habetur nisi iusticia p̄seruetur vt per eā actus in terio quo ordinatur in deū regule. Hinc est q̄ vna regulaturis can. dicit q̄ utilius scandalū nasci permittit q̄ veritas relinquitur q̄ dicta duo iura debuerunt in p̄scriptione male fidei discordare p̄derato fine cuiusq; q̄ p̄ in superioria. C Quarta rō ad idē est talis. illa iura que ita se habent q̄ vnu eorum ita itēdit de foro litigij q̄ tñ finaliter remittit ad foro cōscientie. alterū vero sicut solum in foro litigij nō possunt in p̄scriptione male fidei cōcordare qz dicta p̄scriptionē male fidei sicut foro cōscientie est dānanda sicut vero foro litigij inducenda. sed ius can. & ciuale ita se habent q̄ ius ciuale sicut in foro litigij qd finaliter remittit ad foro cōscientie vt pater de pe. & re. c. omnia. ergo necessario debuerunt in p̄scriptione male fidei discordare q̄uis talis discordia nō sit p̄tradictio vt superius ostensuē est qz nō ē respectu eiusdē cāc̄ vel eiusdē finis. & sic pater qd sit dicēdum quantū ad istum articulū qz p̄scriptionē iuris canonici ē alia & debuit esse alia a p̄scriptione iuris ciuili & bec sufficiant quantum ad ipsum. C Quarto pponebatur virtus i p̄scriptionē acquiratur dominū. ad cuius euādentiā est inteligen dū q̄ quātū ad p̄scriptionē male fidei q̄ currit spacio. xxx. annorum nō videatur esse aliqua discordia inter doctores iuris. nā oēs cōcorditer dicunt q̄ in ea nō acqritur dominū. sed sola exceptio q̄a si in ea acqreretur dominū tūc non solū fuisset inducta in odium negligentū. sed etiā in fauorem mala fidei possidentium contrarium appareat. xvi. q. iii. §. potest. C De p̄scriptione bone fidei videntur q̄ plures admittē discordare. nā qdam antiqui doctores iuris dicūt q̄ in p̄scriptione bone fidei habeat q̄s dominū vtile & nō directū dominū. qd probant per illū textū q̄ habef. C. de p̄script. xxv. vel. xl. an. si q̄s emptionis in p̄nci. iij. r. n. & f. de iure iur. si duo. §. Julia ibi enim dī qd p̄scribens habet vtile actionē in rē & haber exceptionē cōtra dominū. si autē p̄scribes habet exceptionē cōtra dominū ergo dominus cōtra quē fuit p̄scriptū habebat actionē q̄a exceptio non habet locum nisi vbi est possiblē actio. Eft. n. exceptio actionis exclusio vt p̄. ff. de excep. l. i. si autē dominus cōtra quē ē p̄scriptum habeat actionem nō p̄t habē nisi directam q̄a actionē vtile ipse p̄scribens rationē vtile dominij & duo nō possunt esse sumi domini insolidū uno respectu vt p̄. ff. cōmo. l. si vt certo. §. si duobus. si ergo actio directa ac per consequēno dīniū directum remāsit apud illū cōtra que est p̄scriptū relinqut q̄ ipse p̄scribens acqsiuerit p̄ p̄scriptionē solam actionē vtile & p̄ cōsequēns solum dominium vtile & hanc opinionem sequunt̄ q̄ plures moderni doctores iuris & oēs aliquid no. xvi. q. iii. in f. sūme. & c. q. cunq; m. i. gl. & §. potest p̄ Hosti. in sum. de p̄script. rerū imo. i vitiuma colū. C S; hec opinio v̄ dubia & n̄ ratiabilis propter tria. C Primo q̄a homo nō ē dominus rerū exteriorū n̄ si p̄ quanto possunt venire in sū vsum & vtilitatē hōminis secundū ipsius arbitriū & voluntatē. & ideo videmus q̄ ille res q̄ nū q̄ possunt venire in vsum & vtilitatē hōminis secundū ipsius arbitriū & voluntatē nū. q̄ possunt cadere sub eius domino sicut pater de corporibus celestib;. videmus vltius q̄ si aliq; res aptenate cadere sub vsum & vtilitatē hōminis & tamē cōperium nō est q̄ venerit in vsum & vtilitatē alicuius eo ipso ab iplo lege decernuntur cē nullius & naturali rōe conce dunt & subiiciuntur domino p̄mi occupantib;. vt p̄. ff. de acq. re. do. L. i. & l. qd enim nullius. hoc autem iō videt̄ cōtingere. qz dominiū qd haber homo i exteriorū bus rebus puenit ex earū vsum & vtilitate. cōstat autē qd ille p̄tra quē p̄cessit p̄ scriptio

scriptio bone fidei nullo modo potest assumere rem prescriptam in suum usum et utilitatem. ergo nullo modo est dominus ac per consequens non remansit apud eum directum dominium ut dicebat prefata opinio. Secundum prout hoc idem. quod videmus et prescribens aliquam rem bona fide potest transferre dominium directum ipsius ad alium ut pote si videnter illa alicui dominio et postea recipiat eam in feudo ab eo de trastulisse dictam re illam dominum quemadmodum ad directum dominum et eam sibi resumpsisse quantum ad dominium utile. constat atque unusquisque honestale dominium de re quamcumque ad aliis transfert quale apud se habet ut prout de acquisitione recte. do. I. traditione. si ergo prescribens tale dominium transferre potuit ut ipse in suum apud se habuerit ac per consequens dictum tale dominium per prescriptionem acquisierit. Tertio prout hoc idem quod videmus quod ille qui habet solum dominium utile. non habet dominium totale utile et ideo semper exhibet aliqd domino directo utpote vel parte utilitatis vel homagium vel quod tale per quod datur interligi quod ipse non est dominus directus. sed ille cui fit ista exhibitio vel recognitio ac per consequence eo ipso quod ille qui habet solum utile dominium regnoscit alium dominum videlicet ipse totale non habere dominium. si ergo prescribens bona fide acquisisset per prescriptionem solum dominium utile non haberet totale dominium sed necessario recognosceret alium dominum. puta illum contra quem prescriptum est quod patet evidenter esse falsum. Ad rationem vero istius opinionis potest responderi quod exceptio est facti et quod hoc casu elidit actionem et iterationem agitum et facit quod non. scilicet eo. li. de iure testa. c. i. in f. iii. gl. Et id est alia opinio quorundam dictorum dicentium. quod in prescriptione acquiratur non solum dominium utile sed directum quod probatur per textum plurimorum legum in quibus habet quod prescribens bona fide spacio. xxx. an. efficit dominus. si at per prescriptionem acquirere solum dominium utile non dicere prescribens simpliciter dominus cum quod determinatio adiuncta et diminutio. Eodem modo huius idem per tres rationes principia. Prima est quod fortior est possessio in rebus immobilibus que acquiruntur per prescriptionem quam in rebus mobilibus quod acquiruntur per usucacionem. sed per usum capione acquiritur non solum dominium utile. sed et directum ergo multo magis de his idem acquiritur per prescriptionem. Secunda ratio ad idem quod si per prescriptionem non acquiratur dominium directum ita videtur quod dominium directum est per prescriptionem quod prout est falsum. nam et ipso iure personalia de quibus minus ut sint omnibus non insinuata prescribuntur spacio. xxx. an. vt prout de per socio. I. iii. t. ff. de pecul. I. qd ergo et c. de prescrip. xxx. vel. xl. an. I. sicut. Tertia ratio ad idem quod ille qui tacuit tanto tempore presumit presentem. ff. de v. sig. I. alienationis libri. Stat atque per consensum transferitur utile dominium et directum ut insti. de rerum diuini. scilicet per traditionem ac per consequence ut per prescriptionem acquiratur utrumque dominium et directum. Nec autem opere non videtur rationabilis propter duo. Primum quod videtur ponere quod in prescriptione acquiratur necessario dominium et directum quemadmodum in usucacione cuiusdam etiam evidenter apparent. nam videmus quod posset alius prescribere et feudatarium non prescribendo contra dominium feudi in quo causa acquireretur per prescriptionem solum dominium utile et non directum et econverso. Secundum quod non videtur rationabilis quod non convenienter distinguit inter dominium directum et utile. accipit. n. directum et utile quod duo dominia distincta cuius oppositum statim ostendetur et quantum ad istam partem prout opinio ut defecisse sicut et ista propter quod quod ut esse aliter procedendum in isto. Tercium quod videtur quod dominium directum et dominium utile quod distinguitur sicut duo diversa dominia. quodvero sicut duo diversi modi habendi idem dominium. debetneus. n. imaginari quod utile et directum quod capiunt distinctionem penes alium et aliud modum utendi quod vero penes alium et aliud modum habendi. primus prout videmus quod alio modo utile et feudatarium quod colit et fructum recipit quod dominus qui recipit seruitus sine labore et ita suo modo descendit de epiphiteota et domino principali. In tali ergo casu dominium directum et utile distinguuntur penes alium et aliud modum utendi. quodvero distinguuntur penes alium et aliud modum acquirendi idem dominium. debetneus namque presupponere quod acquisitione dominii est a iure gentium ut prout de iustitia et iure. I. ex hoc iure. ius autem gentium soli homini competit et est quedam ratio naturalis

ralis quod sic est homini propria quod tamen omnibus hominibus collata quae quidem ratione naturalis est quod quodammodo lex tacita quod in corde hominis divinitus et naturaliter scripta et non mandato ipsius pretoris exterius per mulgata. huius ergo legis et huius iuris naturalis equitati 05 quod dominij acquisitione initia quodque directe quodque id est verbis gratia de utroque si enim occupemus aliquam rem penitus derelictam vel que nunquam extitit alicuius acquisitione dominij in illa re directe concordat et inititur iuri naturali ut prout per illam. I. superiorius allegata. ff. de acquisitione recte. do. I. qd. n. nullius. nam dicit in illa. I. quod illa res que nullius est naturali ratione occupanti conceditur ac per consequens acquisitione dominij in illa re naturali ratione directe inititur quod nulla est regula iuris naturalis si uero non naturalis quod acquisitione huius dominij valeat obviare. id est per os si acquiramus dominium in aliqua re per liberam traditionem illius cuius est illa res et hoc etiam potest haberi. ff. de acquisitione recte. do. I. qua ratione. Hoc quoque. ubi dicitur quod ille res quod per traditionem nostrae sunt iure gentium nobis acquiruntur cuius ratione redditur in sequenti. ubi dicitur quod nihil est tam conueniens naturali equitati quam voluntate domini volentis re suam in aliud transferre ratam haberi. prout ergo ex istis duobus exemplis quomodo acquisitione dominij in aliqua re quodque inititur equitati iuris naturalis directe. restat videre de indirecta. Euenit. n. quodque quod acquiramus dominium in aliqua re per exacti onem illius rei a debitore nostro nomine pene. quod iura ciuilia volunt quod illud quod exigitur a debitore nomine pene lucro deinde creditoris ut patet. ff. de solv. et libera. I. id quod pene. acquisitione ergo dominii isto modo initia et concordat equitati iuris naturalis non quidem directe quod prout ex duobus. Primo. quod illud concordat equitati iuris naturalis directe cui non iuuenitur aliqua regula iuris naturalis obviare. nam autem huic acquisitioni dominii obviat illa regula iuris que supra fuit allegata in secundo articulo et habet eo. titu. locupletari cum concor. quod sit cum factura debitorum et sic obviat ab egitate iuris naturalis quod dicta regula ei obviat evidenter. Revocatur tamen ad eiusdem iuris naturalis equitatem per alias regulas que dicitur quod pro quo libet peccato debet pena exigiri ut nullum malum remaneat impunitum. ex quibus omnibus apparet quod acquisitione dominii in isto casu concordat equitati iuris nature non quidem tota liter ac per consequens non directe. sed indirecte. quod non concordat directe equitati quodque directe originem ab ea trahendo. immo quasi indirecte ad eam redeundo. Secundo patet hoc id est quia acquisitione illius dominij quod totaliter et directe initia equitati iuris nature huiusmodi efficaciam et vigorem sine omnifilio favore iuris legalis ut prout in acquisitione dominij sumpta prout modo. nam dato quod nullum est ius legale adhuc permissus modus acquirendi dominium huiusmodi locum. secundus vero modus acquirendi dominium qui immediate est dictus non huiusmodi efficaciam et vigorem nisi supposito favore iuris legalis. sed per quodammodo reducti onem indirecte quam reductionem facit ius legale quod ad ipsum spectat naturalis iuris regulas concordare ut potest ex his quod dicta sunt in secundo articulo et ideo talis modus acquirendi dominii locum non habet si ius ciuale si esset. appareat igitur ex omnibus his positum. Sciendum tamen id est quod huiusmodi modi acquirendi tamem id est dominium per quemque istorum acquisitionum. eundem enim usum et modum utendi habet uterque acquirens. et sic prout illud quod superiorius dicebatur. scilicet dominium directum et utile quodque distinguitur penes alium et aliud modum utendi et sic faciunt duo particularia et distincta dominia quodque penes alium et aliud modum habendi et acquirendi et tunc sunt unum dominium sibi possibile acquiri per utramque duos modos. Sciendum ultius est quod ex processu superiorius habito possumus colligere duplē rationes quae dominium directum dicatur omnibus nostris insixtum et a nobis inseparabile ut habetur. ff. pro socio. I. iii. t. ff. de pecul. quis ergo. Tertia quidem ratio est getare dominium directe initia iuri naturali ratione etiam generalis est concordis nostro insixta et a nobis inseparabilis ut ait Augustinus. iij. conf. sic invenis. let. iquaque scripta in cordibus hominum quae nec villa quodque delet iniquitas. dominium ergo directum dicitur.

Mer. Jo. and.

g. iii

ossibus lrixum qd initur illi iuri quod nobis est lrixum et a nobis inseparabile. Secunda ratio est qd ius naturale est fortius et efficacius qd sit ius legale et naturalis ratione fortior et efficiens quam sit humana voluntas. oē ergo illud qd est nobis vnitum naturali iure et naturali ratione non potest a nobis separari iure legali et humana voluntate. dominium ergo directum est nobis vnitum naturali iure et naturali ratione ergo non potest a nobis separari iure legali vel humana voluntate ac per qd sicutur rōnabiliter ossibus nostris infixus et a nobis inseparabile. **C**his ergo oibus declarat facile expeditur qd ceteratur in hoc articulo ut pscriptio acgratur dominium. dicendum itaqd est qd in ea et per eam uno modo acquiritur dominium utile et directum et alio modo dominium tamen utile et non directum. nam si accipiamus dñm utile et directum potest distinguuntur ex modo utendi prescribens re simpliciter hz omnem modum utendi ergo hz utriusqz dominium utile et directum alias non haberet dominium totale sed speciale i recipiendo directuz quod directe descendit a iure naturali tale directum non habetur per pscriptioem sicut habet i re nullius occupata vel a deo domino tradita. illis enim assistit naturalis equitas et huic resistit tam ad illam indirecte reducitur ut est dictum. formabat aut super his duas rōnes quarum prīa erat per qd habemus totalem vsluz et utilitatem de re pscripta. sed per prescriptionem id evenit ergo et. Secunda illud dominium acquiritur indirecte qd ab equitate iuris nature non directe exoritur tam ad illam indirecte reducitur. sed dominium per prescriptionem acquisitum est tale ergo et. prolixe etia prosequitur istas qd omittit. **C** Quinto erat utrum prescribens mala fide debeat censeri cum raptore vel in qua specie peccati sit locandus. Ad huius ergo qd sit evidentiam est prior attendendu. que differentia sit iter furtum rapina et vslura. Sciendum igitur qd prefata tria se habent per ordinem quia furtum se habet in plus qd rapina et rapina in plus qd vslura. nam diligenter considerati patebit qd de ratione furti sunt duo scilicet qd per ipsum vsluperetur res aliena et hoc est primū. secundum est qd dicta vslupatio sit occulta. per pmū autē isto. rū duorum ratio furti extenditur ad rapinā. viiiij. q.v. penale. per secundū vero distinguitur ab ea. facit supra de furtis .c.i. De ratione at rapine sunt tria. Primū est qd per ipsum vsluperetur res aliena et per hoc collocaſt ibi furto. Secundum est qd dicta vslupatio sit manifesta. et per hoc rō rapina distinguitur a furto et extenditur ad vslurā. xiiij. si quis vslurā accipit rapinam facit. tertium est qd illa vslupatio sit penitus violenta. et per hoc distinguitur ab vslura. De rōe at vslure sunt tria: primū est. qd per ipsum vsluperetur res aliena. secundū est quod dicta vslupatio sit manifesta. tertium est qd illa vslupatio sit per consensum coactū et extorsum rōne mutui quo volens timet carere ac per psequēs nec penitus voluntaria nec penitus violenta. xv. q.i. merito qritur et per hoc distinguitur a rapina. **C** Uisit autē his possumus faciliter respondere ad illud qd in isto articulo est quesitum. nam cum queritur virū prescribens mala fide debeat censeri cum fure vel cum raptore vel in qua alia spe peccati locandus sit apparent qd volendo loqui. pprie non potest censeri cum fure nec etiā cum raptore qd peccatum furis. vel raptoris qd sit principaliter in rei aliena vslupatione et non in rei aliena detentio. nam dato qd fur vel raptori in ipso actu vslupationis deprehendantur furtis vel raptoris nomine censebuntur et vterqz eoz tanqz fur vel raptori a iudice punietur non obstante qd i re aliena babuerit solum actum indebiti vslupationis et nullum actum adhuc i debiti vslus vel detentionis. ipsa vero rei aliena detentio magis concurredit ibi ut circumstantia aggrauans peccatum et iō videmus qd quanto maiori tempore res aliena ab eo detinetur tanto plus a legibus puniuntur quaque appareat immediate qd prescribens mala fide non potest pprie et directe censeri cum fure vel raptore. qd peccatum ipsum totaliter vel saltem principaliiter i rei aliena detentio psistit. nam dato qd a principio possessionis bona fide haberet si tñ postea aī tps finite prescriptionis mala fide adueniat possessor et prescripitor male fidei est cēlendus. nec eius pscriptio curret sī iura cañ. licet

currat secundū iura civilia ut patuit in .iij. articulo. illud ergo quod est soluz circumstantia aggrauans peccatum in fure et raptore. s. rei aliena detentio ipsa qd est peccatum p̄stituens in male fidei possessor et prescripitor ex quo est apparere vlti us qd non dñ per. l. pena ifligi p̄scribentibus mala fide quē admodum furibus et raptori bus. nā leges furibus et latronibus penā infliguntur. qd eoz peccatum non solum iicit cōsciētiā: sī est ledit rem publicā ad cuius cōseruationē totus conatus. l. insistit sī. n. fures et raptori non punirent civilis societas passus totaliter tolleretur qd pacifici vel nulli p̄fit rez sum pacifice possidere. peccatum at possidētiū et prescribenti us mala fide quāvis cōsciētiā iicit re tñ publicā non coinqnat. qd nullus hoīo pax ex hoc rōnabiliter perturbat. nam est ille qui pp̄ pscriptioē re suam p̄didit turbari non dñ contra illuz qd pscriptis. qd perditio sue rei magis dñ ascribi suo proprio defectui ex eo qd re suam repetrere neglexerit qd defectui et peccato ipsius possident mala fide. et circa p̄tali peccato non dñ a lege pena infligi. imo debet diuine prouidentie puniendū reliqu qd et multa sunt talia peccata qd lex humana dimittit et diuine prouidentie puniēda religit testa te beato August. in. i. d. libero arbitrio vbi sic ait. lex ista que regēdo ciuitatis fertur multa concedit et impunita relinquit: que per diuinā prouidentiā vindicantur. intelligendū tamē vltiū qd cōsciētiā possidens vel prescribendo non possit pp̄rie et directe censeri cu fure vel raptore interpretative tamē et directe potest et dñ censeri cum vtrōqz. qd et si re publica non ledit sicut fur vel raptori quātū ad actum exteriorē re suā tñ cōsciētiā non minus corā deo iicit. nam veraciter est fur et raptori quātū ad interiorē affectum lñō quantū ad exteriorē actum et iuxta istū sensum vñ loqui. xiiij. q.v. si quid inuenisti et nō reddidisti rapuisti et c. ille. n. q. inuenit re alienā et eā nō reddidit lñō sit raptori directe et pp̄rie quātū ad actū exteriorē: qd re alienā nō vñ per violentiā vslupare ē tñ raptori interpretative et indirecte quātū ad actum interiorē qd re alienā admodum raptoris sibi appetit vendicare et ita corā deo ita hz infectaz cōsciētiā sicut raptori qd plus ad affectū respicit qd ad actū et hoc est qd dñ in eodē decreto ibidē qd alienū inquit negat si posset et tolleret. deus. n. cor interrogat et nō manū. **C** Lōcludo ergo quātū ad illud qd in isto articulo p̄ncipaliter est quesitum qd prescribens mala fide quāvis pp̄rie et directe nō possit locari i eadē specie peccati cu fure et raptore interpretative tñ et indirecte est et dñ i eadē spē peccati cum eis locari. ex hoc apparet immediate qd prescribens mala fide quātū ad peccatum cōsciētiē equipollit furi et raptori ac per qd idget suā cōsciētiā recificare et purgare quēadmodū fur vel raptori nō possunt suā cōsciētiā purgare et recificare nisi per restitutionē qd nō dimittit peccatum et c. ergo eodē modo p̄scribenet mala fide non poterit suā cōsciētiā recificare et purgare nisi per restitutionē. et ex hoc apparet immediate r̄fisio ad qd p̄ncipalē. nam prescribens mala fide tenet ad restitutionem quēadmodū fur et raptori ut nunc ē ostēsum. relinquī necessario qd sicut fur vel raptori nō potest tenere vel defendē furtū vel rapinā cōtra illū cui furatus ē sine peccato et ita est nec ipse prescribens mala fide potest tenere vel defendere re pscriptā sine peccato cōtra illū cui furatus illa pscripta. Ad argumētu autē p̄rū respōdebitur i h. se. articuli. **C** Sexto querebat utrum mala fides adueniens pscriptioē cōpletā tollat ipam pscriptioem et utrum obliget prescribente ad restitutionē quēadmodū mala fides preueniens. **C** Ad hoc at cōterfident iuriste qd non pp̄ tria. Primo qd si cōpletatur pscriptio bona fide durante tutus vñ redi prescribens nō solū sī ius civile. sed et hz ius can. ut p̄ extra de prescri. quarta et c. ad aures et xvij. q. iii. c. iij. et. iiij. et. c. dilectio. Secundo probatur hoc idē qd si compleatur pscriptio bona fide durante iam factū ē meū quod erat alienū vtriusqz iuris auctoritate non obstante quacūqz mala fide postea superueniente hz igitur supposito p̄tale ad restitutionē non teneri. Tertio probatur hz idē qd nullus tenet restituē illud qd possidet iuste et bene. sī ipse prescribens possidet rez pscriptā iuste et bene non obstante mala fide

fide supueniente ergo eam restituere non tenetur. **M**aior est evidens: minor probat qd illud qd habetur de iure possidet iuste et bene ac per qd non est alienum ut patet. **xiiij.** q. **iiiij.** qd dicā. ipse at prescribens hz et possidet rem prescriptā de iurē ergo iuste et hz ita nō videfētē possidere alienā. sed suā ac p qd non teneri ad restitutionē. **C** Iste tñ nō obstantibus fīm frātrem Gerardum est qd tenet qui sic prescriptit in foro cōscientie restituere rē prescriptā. et ad superiorēs rōnes respondet qd et si cōcludāt in foro p̄tentioso non tñ cōcludūt in foro p̄scientie de quā nunc agit. nec ob. qd dictū fuit. **i.** **iiij.** articulo in sī. qd ius caſi. intendit ad vtrūqz forū litigij. s. et conscientie et sic in vtrōqz pōt facere quē tutū qd illud verū fīm euz in his que ad vtrūqz forū reduci p̄fit. sed in illis que non possunt reduci ad forū litigij ut in casu nostro relinquit eos deo sententiādōs in foro cōscientie. poterat exēplū pōe re de occultis. **xxij.** dī. erubescēt. pbat at solutionē suā tribū rōnibus quarū mētē solā assūma. fundat autē prima super hoc qd cōtra itētionēz iuris dantio efficaciā prescriptiōnē bo ne fidei etē si supueniens mala fidei nō noceret p̄scribēti. qd fīm id mala fidei etē fauorata ap̄cedenti prescriptiōne cūnus cōtrariū statuens itendebat. s. qd eius cursus nullū fauorem p̄beret male fidei. ergo nec tūc nec post fauere poterit. inducēre poterat. **i.** **q.** **i.** eos in sī. **t.** **q.** **iiiij.** si quis obiecerit et. c. fin.

C Secūda ratio in hoc cōsistit bona fides est fundamētū prescriptiōnis et illi dat efficiā cessante autē fūdamēto etiam post prescriptiōne p̄pletā cessat prescriptio et ipsius effectus in ducere poterat sic etē i domō māli nā p̄pleta. dicit at qd licet prescriptio cōpleuerit cursuz tñ quo ad dñi acquisitū eget illo fundamēto p̄ toto tpe durationis ut sic acq̄litō sic et du ratio p̄ueniat iuri nāli. et rōni. **T**ertia rō vult qd cū semp veritas sit erroris correctia correcta fidei erronea p̄ superuenientez fidem verā oē securū ex illa erronea est etē corrigendū et sic prescriptū mutabif in non prescriptū per qd restituere cōpelletur fīm frātē Gerar. **P**ōderatis qd infra dicā perpen deo qd nimis p̄tinax fuit i bac opī. tñ ad hāc p̄tē ad tres suas rōnes adduntur pōtissime tres tex. s. c. si virgo. **xxij.** q. **iiij.** c. vigilanti de prescrip. et regula peccatū que sequit. **C** Ilia qd allegātur ad cōtrariū vide no. in pre. c. vigilanti vbi etiā no. tres opī. quāp̄ p̄ia dicī theologorū qd teneatur. secūda iuristarū qd non tenetur. tertia aliaz distinguentiā cām lucrativā a nō lucrativā quā distinctionēz dicit hosti. tolli p̄ dec. apostolice de don. ver. **vii** cū graue et. C. de prescri. lon. tem. l. pe. vt dixi in p̄n. qōnis. articulus iste satis ē tritus. **Jo.** no. **xij.** q. **vi.** si res et in p̄. c. vigilanti et eo. ti. c. fi. in prin. v. glo. oē summiſte Ray. s. in sum. de prescri. ver. **I**ste p̄pone qd est completa. gof. eo. ti. i. fi. hosti. ibi plene sub Rīca de prescri. rerū immo. **S.** que exigātur sī. **S.** verū qd quid. ver. sī qd iam cōpleta. Ray. at sic dicebat si habet prescribens cōscientiā remordentez latifaciat cōscientie si dicit se de pitorum p̄filio conscientiā nō habere vel si quā habuit post prescriptiōnez cōpletam dicit se illaz ad predictōrū cōsilium dō posuisse cōsuluit adhuc eligendā tutorē viā. s. vt restituat pp̄ duplicitatis abīguū et maxime qd nō facile oīa que debent in prescriptiōne p̄currunt. si nō acq̄scit nō audet illū ponere inter saluādos p̄ superiorēs rōnes: nec inter dānatos per iura cōtraria marie qd per vniuersum quo se extēdit p̄tā ecclesie. sic seruari vī. **Gof.** autē vbi supra dicit opī. theologorū etē cōsilium et necessario non sequendū. **xij.** q. **i.** qd p̄cipitur hosti. vbi supra deridet opī. cōtractaz. tenet tñ qd si conscientia remordet nec informaz ad dictum pitorum sequēda est tñ erronea de sen. ex. i. quālitiōni de symo. p̄ tuas. iij. dicit tñ illuz non theologū sī scrupulosum timētē qd timēdū nō est de symo. et si qōnes cū cōcor. dicit autē se de illis non etē pōderato qd prescribēs iuris auctoritate dominū nō acquisiuit. Inducit etiā leui. **xxv.** circa mediū vbi prescribitur vēdenti dominiū intra vrbē quā redimē poterat infra annū quo elapso non poterit etiam in anno iubilei quo regulariter venditio reuertebatur ad p̄stīnū dominū. et vt dicit falsum ē qd post prescriptiōnez cōpletā habeat prescribens cōscientiam rei alienē cum illa sit sua. et sic soluunt cōtraria. Inducit etiā qd

propter necessitatē famis rē alienam occupare l. **S.** de fur. si quis p̄ necessitatē. et equū possim in alieno pābulo reficere per qdnez Fred. de pace tuenda. **S.** vlt. et rē alienam per donationē principiō licite tenere. ff. ad. l. ro. de iac. deprecatio. et de euic. l. lutius. Itē scias qd hanc opī. iuristarū tenuit etiam Thomas in suo. **xij.** quolibet articulo. vi. vbi cū tractaret p̄ncipalem qdne hūis thematis de presribente cū mala si de dixit vt. **S.** eum ad restitutionē teneri subdēo sic sed qui bona fide prescriptit ad restitutionē nō tenerit l. sciat post prescriptiōne illud fuisse alienum hoc ponit et nil plus. **B**amasus in. q. **ij.** de p̄scriptione nil eligit sī dixit theologos dicere qd tenet. iuristas tenere contrariū. Concludo ergo qd opī. qd restituere nō tenet: tenet **Jo.** et **Wer.** vbi. **S.** **Tā.** et **Eli.** in dec. vigilanti. **Inno.** in dec. vlt. de prescrip. **Gof.** et **Thomas.** vbi. **S.** et hos sequor saluo qd post **Ray.** et **Hosti.** dixi de cōscientiā remordēte. ultra superiorā adduco p̄sensuz saltē ficiū illius cōtra quē presribat per legem alienationis verbū. **S.** de ver. sig. et vide qd dixi. **S.** eo. articulo ver. terra rō ad idez est. facit regula qd facit eo. ti. cū cōcor. sicut assentit sīne qd infra limitatum tēpus negligit appellare de re iud. qd ad consultationēz et certe fortiter facit hec rō saltē qd domino rei scientie res ipsa presribat. Secundo induco de prescrip. de quarta. **T.** c. ad aures et. c. auditio et aperti⁹ dec. primā eo. ti. li. **vj.** per qd iura p̄batur rem qd de iure cōspectat ad eum cōtra quē presribat prescribi spatio. **xl.** an. cum aliquā titulo vel sine titulo per tempus cuius nō est memoria per qd concludo aut opī. contrariā aut hec iura fore delēda. certissimū est. n. qd eo casu cōpleta prescriptiōne constat presribenti ad aliū pertinuisse rē quā prescriptit et tñ textus approbat si bi illius iuris vel rei dominium competere per qd p̄ illō dictum doctorum esse textus diffinitionēz nō simpliciter opī. nec opponas titulum ibi requiri qd cōstat per illū non cōpetuisse dominū. nec dicas spāle in tempore cuius de contrario nō ē mēoria qd cōtrarie opī. rō locum hz post omne tps quātūcunqz longissimū. Tertio fortiter facit regula factum legitimate cū concor. p̄ quas dilata ri posset mā. **C** Ad iura cōtraria respondetur qd. c. si vīgo loquitur de illo. qui scit se alienum possidere et sic nō ad p̄positū. Idem dico de dec. vi. vigilanti. qd dicit qd non iuuat possessorem alieni predij aliqua antiqua possessio cum mala fide. h. autē queritur de possessio re predij proprij. regula peccatum presupponit peccatū cū de eius dimissione loquatur. dimittit autē nō posset quod non fuit de despō. impu. ad dissoluenduz cum cōcor. qd p̄ qd ad prescriptiōnē inchoatam et perfectam cum bona fide non facit regula cū ibi nulluz peccatū. concedo autem regulā facere vbi cū peccato inchoasset vel p̄cessisset prescriptio. **C** Ad rōnes frātis Gera. r̄fidetur primo ad primā qd cū finis sit terminus extremus eozin qd geruntur ius dans efficiatiā prescriptiōni bone fidei. et intentionem suaz nō portexit ultra eius fineo vel terminū extremū: nec etiam ē verū qd scientia superueniens qd res fuerit aliena dicitur p̄prie māle fidei sicut in éptore donatorio et filiibus est videre. Secunda ipsius rō impugnatur ex dicti per eū super articulo p̄mo vbi in descriptione prescriptiōnis de bona fide nil dixit. sed efficiatiā eius constare dixit in legū auctoritate. fundamen tuz at huius auctoritatis iterponende motiū dirit negligentiam nō potentis tempore limitato vt ibi: illo ergo finito hec duo nō p̄nt plus esse ergo nec prescriptio deficere. p̄terit enim nequit non fuisse. ff. de capti. et postili. re. l. i bello. **S.** facti. et si velis me fateri bonam fidē fuisse partem fundamētū dico vt. **S.** qd illa que fuit nō qd desinet fuisse et sic nū. qd prescriptio illo fundamento carebit. in rebus corporali bus non sic quia facile dīstruuntur de transla. c. ii. i principio. Hodem modo respondetur ad tertiam rationē. quia nū qd veritas superueniens potest operari quin prescriptio habuerit sua comitantia sibi necessaria que nunq̄ quo ad vīres p̄scriptiōis corrigi possunt. alias eque dices qd qui neglexit posset purgare negligentiam post prescriptiōnē completa quod patet etē falsuz. **C** Ad fortificationem etiam predi citorum ē sciendum qd etiā bi qui fateri nolunt qd p̄scep̄tē

Der. Jo. and.

g. **iiij**

vnius possit alteri concedere et sic nec eis lex sum eos illi tamen
farentur quod modi acquirendi et distracti dominia sunt de
iure positivo et si dominia sint de iure naturali vel genitu. cu
ergo iste sint unus modus transferendi per prescriptionem et li
citus ex quo est cum bona fide que non erit qui prescripsit tu
tus sicut qui emit et maxime devoluta in fiscum. si enim per ius
positiu ille tutus est quare non iste precipue cum negligen
tia aliquid nate id est consensum includit ut. sed dixi. Ioh. an.

ECCATUM iiiij. dicit Ioh. mo. quod equitas
huius regule probatur per doctrinam quod datur de resolutione contractus. C. qd ab
ep. re. l. i. et ii. nisi per bac dictio. dic h. dy. quod post
negatiu ponit. post affirmatiu paut de h. per arch. s. eo.
li. de consti. c. i. plenius per dy. C. de transac. l. iiii. ad primu
quod post negatiu ponat alle. Dy. h. c. et sequentia. ff. de ventre
in pos. mit. l. extraneo. ff. de fer. l. si feriatis ob custo. et exhib. re.
l. iij. s. vi. et de au. et ar. le. l. ticia. ad secundum inducit. ff. eo. ti. quo
tutela in prin. de diuer. et te. pre. l. accessio. s. vi. ad tur. l. i. s.
pe. de iure fis. l. i. s. multorum et s. vi. alle. contra hoc. ff. eo. l.
nemo ex his in pn. vbi priuat et non ponit et tam negatio p
cedit. Redit quod illa negativa egpollet affirmatiue. et i o
dictio nisi paut sicut si affirmatiua precederet vide textum il
l. sub littera. V. It contra. ff. de ma. te. ticia. s. vi. vbi prece
dere vide negativa et in dictio nisi non ponit. Redit quod ibi
non precessit negativa. sed secuta fuit et i o non videtur habu
isse animu concedendi libertatem. sed potius impediendi et
propter presumptiones animi ipdientis ipeditur datio li
bertatis ar. ff. de adi. le. l. legata inutiliter et de co. et de. cum
tale. s. vi. Archi. in pre. decre. concordat distinctioni predi
cte. dicit autem quod quandoque tenetur improprie allegat. iij. q.
j. notum. viii. q. iij. artaldus. de acc. et quandoque ponitur pro
sed. xxxviii. d. sedulo de pe. di. i. sicut primi vbi no. ad idem
de pe. di. vi. c. i. qd. qd. nisi facit adiectionem. ff. de le. iij. fideic
missa. s. sic fidei. et facit questione de illo qui promisit non ve
dere alij domu nisi mibi ob qua: si quis cau. si eu in fi. et vide qd
no. in spe. de spon. in pn. et ibi dicaz restituatur et requiratur
restitutio tamen nec illa sola sine prima sufficit ut. j. proxima re
gula. licet dy. hic notat contrarium per contrarium huius lit
tere super quo vide qd no. in cle. de usuris ex grandi in glo.
antepe. C. Prima gl. ponit exempla scd distinguit tria no
mina. territo tractat quid si restituvi non possit. sa glo. primo
ponit casum exceptu. scd dicit cui sit fienda restitutio. ter
tio querit remittit et solvit. vi. gl. querit et solvit. C. In pria
glo. ibi quod autem res furtiva non usucapitur nisi i potestate
domini revertatur et ibi subtracto periculo raptoris et furio
res perit et naturaliter. C. In gl. iij. ibi cum pretor sequitur di
cat ut opus factum restituas et danu datum actum consequi
t. nam restitutionis verbo utilitas actoris continetur. et ibi
plus est sequitur in restitutione qd in exhibitione et ibi resti
tuere intelligitur restituere qui ponit actorum in pristinam
cam. et ibi inuito si inuito vel ignorante creditore alteri sol
uo non liberor. secus si ipso madante vel ratum habete et ibi
si vero si constitisti te soluturu mibi et ticio et postea hoc co
stituisti mibi soli si postea solvis ticio nibilominus mibi tene
ris. et ibi. l. iij. emphiteota quod domino suscipere nolente consi
gnat et deponit non timet deiectionis periculum. C. In gl.
vi. ibi. l. vi. vide in decre. prima proximo allega. in. i. glo.
C. In prima glo. ibi si peccatum et dist. iij. ille rex ad si. et de
hoc. C. si aduersus delictum super Rica als. l. i. et ibi dimis
titur peccatum in tantum quod etiam de iure ciuili absolugetur
secundum dy. non obstante quod persone difficultas non excusat debitorum. ff. de. ver. ob. cōtinuo. s. illud. et no. ob iureiu. breui.
in. i. glo. vbi video. na illud verum vbi datio est in obligati
one sed vbi est in obligatio contractus vel iudicii facit per
sonae causas contingens in persona debitorem excusat. de con
tractu p. ff. ad. l. ro. de iac. l. vi. s. pe. de iud. ff. si quis cau. l. iij.
als. si io. s. si quis. cum ergo rem restituere sit factum sicut re
tradere. ff. de ver. ob. vbi autem non appetit. s. qd et. l. sti
pulationes. s. idem puto. impedimentum ergo superuenientis in

personam debitoris quod restitutionem impossiblez facit debitorum excusat nisi culpa precederet casu. ff. so. ma. et. s. licet vel nisi delinqueret sub spe venie. ff. cōmo. i. rebus. s. qd aut et facit de cle. ex. illud. ver. illud autem in glo. iij. et ibi liberaliter remitteret hoc intelligit. Dy. cum res est restoni parata quasi tamen fingatur restituta et postea restituendi donata ar. ff. d. dona. inter vi. et vx. l. iij. in fi. de iu. do. l. vir ab eo si cer. pe. sin
gularia circa fi. et de so. l. procul et ff. de rei ven. hoc si res. ali
as non remittitur peccatum ei qui restituere per propter rati
onem que sequitur in glo. C. Multum puto in his animu
ponderandum nec tatum puto illum qui gerit in mente non
restituere missione non facta.

Vic regule et sequenti coaptabitur
alia quod ipsius fris. Se
rardi quod rebat an contractus usurarius sit permis
sibilis aliqui iure et quod sit quod unusquisque licite per ac
cipere quod sibi voluntarie est donatus. sed illud quod recipit
fenerator per contractu usurarii est sibi voluntarie donatum
ergo potest ipsum licite recipere et per consequens contra
ctus usurarius erit licitus et ob iure permissibilis. maior patet
mior probatur quod da: i. o. usurarum est per voluntarium pa
ctum. C. Ad oppositum est quod rapina nullo modo est permiss
ibilis sed usura est rapina ergo et c. maior p. minor probatur.
xiiij. q. iij. si quis usura accipit rapinam facit et c. Prescien
dum est quod huius questionis dubitatio quatuor vijs potest
oriri. Prima cum quedam sunt peccata quod prohibita et que
dam prohibita quia peccata cuius simile de symonia no. de
offi. delega. ex parte. i. cum suis remissionibus. De primis
exemplum ob peccato primorum parentium circa esum ligni ve
titi quod non fuit peccatum quod ex sui natura haberet malitia
conuolutam sed solum quod prohibitum et de hoc. xi. q. iij. quid
ergo. De secundis exemplum de preceptis decalogi. Exo.
xx. que transgredi prohibitum est quod peccatum: et ideo pec
catum quod ex sui natura vitiosum et habet malitiam conu
olutam. contrariatur enim virtuti et ex sui natura a deo diuer
tit et agentem deordinat. Dubitari autem posset an iter pri
ma an inter secunda computetur peccatum usura. na si inter
prima scilicet peccata quia prohibita minus videtur incon
ueniens usura aliquo casu permissibilem quod si prohibitum
esset quia vitiosum et malitia conuolutum. Secunda via quia
videmus aliqua mala permitti et tollerari propter aliquod
bonum quod inde sequitur vel propter maius malum vitium. de
primo exemplum de tollerantia iudeorum et suorum rituum
. xlvi. d. qui sincera. quod licet in eis sit mortale tollerat ec
clesia propter bonum quod inde oritur quod nostre fidei veri
tas in libris ipsorum velata et in ritibus figurata nostris oculis
lucide demonstratur et sic fidei nostre testimonium robo
ratur ut dicit aug. xij. de civitate dei. c. xlvi. De secundo habe
tur exemplum. iij. vi. denique. cum ergo contractus usurarii
quandoque possit vitiosum esse rei publice et partibus gratius et
utilius. Item per ipsum quandoque vitari posset magnum ma
lum vel periculum ergo videtur illis terminis permissibilis.
Tertia via est quod utrumque ius canonicum et civile certis casis
permittunt aliquid recipi ultra sortem ut in fructibus
rei pignorate genero pro dote. ff. de do. exce. l. p. s. de usur.
salubrissim facit ad idem eodem titu. c. i. et iij. et c. cōquestus.
Quarta via surgit ex dubio an ius civile obuiare possit iuri
canonico de quo. x. di. c. i. quia si posset diceretur usurarius
contractus de iure ciuili permissibilis. Ad veritatem ergo
questionis et solutionis habendum primo declarabitur quod
sit usura et in quibus rebus committi valeat. Secundo in
quiretur utrum contractus usurarius sit ex natura rei vitio
sus et malitia conuolutus ut per hec tollatur illa via que in
gerebat dubium primo loco. Tertio inquiretur utrum iura
debeant concedere contractum usurarium propter aliquod
bonum quod inde oriatur vel propter maius malum quod inde vites
ut pp. hoc tollat illa via in gerebat dubium scd loco. Quarto
ingred utrum iura procedere valeat usura aliquo ca
su

su ut per hoc tollatur via illa que ingerebat dubium tertio lo-
co. Quinto inquiret viri ius ciuilis possit iuri canonico ob-
uiare vel vtrum dicta iura habeat ad inuidem tantam pordan-
tiem qd quicq; sit contra vnum necessario sit contra alterum
ac p consequens vtrum hactenus usurarius eo ipso qd exhibuit
est in iure canonico necessario sit prohibitus in iure ciuilis.
Sexto solvens argumentum et dubia que fuerunt inducta ad
questionem dum disputabat. Est ergo primo videndum quid sit
usura et in quibus rebus committit valeat. Vbi sciendum qd due de-
scriptiones inveniuntur de usura que videntur satis rationabile
qd ex natura rei sunt sumptus quaz vna talis est. Usura est lu-
crum ex mutuo pacto debitu vel exactio in qua descriptio
duo tangunt que videtur de rone usura esse. I. vnu malede et al-
terum formale. male quidem in usura est ipsius mutuum qd usura
non gignitur maliter nisi de mutuo. ro autem binius assignabitur
in sequenti articulo. Formale vero in usura est ipsa exactio lu-
cri ex pacto sive obligatio in pactu deducta qd vbi nullum
est pactum et nulla obligatio ibi mutuane non potest aliquid
ultra sortem petere. et ideo si ultra sortem aliquid offerat sibi
potest illud recipere tanquam gratia oblatum qd illa oblatio vel do-
natio presumitur esse gratuita et libera quam non puenit petitio
vel obligans pactio et per se illi oblati licita est recepcion
nam possumus licite recipere que tamen exhibemur petere sicut p
j. q. ii. sicut episcopum. Vbi dicit qd p ingressu ecclesie non licet
pecuniam exigere sed sponte oblatam recipere cuius ratio redi-
ditur ibidem auctoritate gregorij dicentis et oblatio nullam cul-
pe maculam ingerit que non ex ambitione petitio pcessit qd de
hoc p sumile arg. ibidem in c. quam pio. 2. xviii. dis. de eulogiis
is. xiiij. q. ii. questa est. ex quibus oibus colliguntur qd formale ip-
sius usura sit ipsa petitio vel exactio rei obligata. Ex quo
etiam vltius apparet qd descriptio phabita de usura sit bona
qd comprehendit totum quod est de rone usura male et formale. Ha-
bitur insuper alia descriptio de usura que talis est usura est quic-
quid sorti accedit et ponit. xiiij. q. ii. plerique ista tamen descrip-
tio non videtur completa nisi aliud addatur. et iohannes Gof.
dicit qd debet ibi addi ex pacto vel ex intentione precedente qd
sola intentione et spe lucri videtur committi crimen usura scilicet qd
ipse dicit et habet extra de usura psumulit. Hec autem descriptio si
comprehendit hoc modo incident in idem cum prima qd comprehendit illud
qd est male scilicet lucrum accidentis sorti. id est mutuo. et per hunc ibi
addit ex pacto vel ex intentione comprehendit illud quod est
formale in usura. nam dicebat superius qd formale in ea est ipsa
exactio lucri ex pacto obligante et hoc respectu dictum est
qd usura est legalis latro p dicens quod intendit.

Occurrit tamen dubium de eo qd dictum est statim secundum
utrum sola intentione sive spes lucris constitutus hominem usurari
um non interveniente ibi aliquo pacto obligante. Ad hoc
autem videntur coiter respondere omnes iurisperiti qd vbi sola
intentione et sola spes lucris est pncipalis causa mutui ibi ex so-
la intentione et spe lucris constitutus hominem usurarius et tenet
ad restitutionem in foro pecuniae coram deo et confirmat p
illam decretum. superius allegata de usura consuluit vbi scripsi
et super illud ibi inductum Luce. vi. mutuum date nihil in-
de sperantes et super auctoritatibus sanctorum Augustini
Ambrosii et Hieronymi que ponuntur. xiiij. questione. iii. et vi-
dentur omnes in hoc concordare qd vbi mutuane expectat
aliquid ultra illud quod dedit usuram committit et per con-
sequens ad restituendum tenetur. Sed disputanti bec opinio
non videtur rationabilis. ppter tria que tamen non v-
gent ut infra dicam in singulis. primo qd sicut patuit superius
formale in usura est exactio ex pacto obligante vel aliud
equipollens et ideo vbi non est exactio lucri ex pacto obligante
vel aliud ei equipollens ibi non potest esse usura ad re-
stitutionem obligans qd usura possit ibi esse usura vitians illi
ergo qui tenent istam opinionem. nullo modo possunt salvare il-
lam primam descriptionem usura que dicebat qd usura est lucrum
ex mutuo pacto debitum vel exactum.

Sed ad hoc respondeo qd nec ipse disputans illam sal-
uat dicendo infra de intentione nota debitori. Item nec sal-
uat auctoritatem euangelicam supra positam ad cuius ri-

gorem temperandum fit illa distinctio. Secundo apparet id est
per simile quod videmus de furto. nam si aliquis gratis et
liberaliter in domo recipiat quod furari intendebat et affe-
ctabat qd usura sit fur merte non tamen in opere ita qd teneatur ad
restituendum. ergo a simili si quis lucrari intendit ex mutuo
quod concedit et tamen a suo debito nihil exigit nec ipsum
per aliquid pactum compellit sed gratis et liberaliter ab eo
aliquid recipit qd usura sit usurarius mente non tamen est cen-
sens usurarius in opere ita qd teneatur ad restitutionem.
Respondeo casum valde difficultem quia licet donatari ha-
buit intentionem corruptam ad furandum donatio tamen non
causatur ab eius facto nec est annexa illi intentio corruptio
cuius contrarium in mutuo qd cum ex charitatis bono deberet
fieri gratis siebat principaliter ob spem lucri. et hoc etiam ipse
disputans concessit esse vitiosum cuius spei vitiosae sequitur
effectus consequendo lucrum.

Terter secundum eum patet hoc id est quia ratio tota per me
negatur. qd usura sit tenetur ad restitutionem est quod illud qd
recipit ultra sortem non fuit ei gratis et liberaliter donatum
sed cum quadam exactione et pacto indebitate usurpatum. sed
vbi est sola spes lucris et intentio corrupta ex parte recipientis
dummodo illa non sit nota debitorib; ibi quicquid debitor do-
nat gratis et libere donat et per consequens nihil est indebi-
te usurpatum. et ideo ipse recipiens qd usura sit in intentio
depravatus non tamen videtur teneri ad restitutionem. Re-
spondeo qd spes creditoris exhibita est et hoc de significati-
one ut ibi non requirit alterius noticiam. ex quo igitur contra
bonum charitatis alias mutuaturus non fuisset qd per debi-
torem alias non donaturus donari videtur accedit huic spei
vitiosae ergo astricatum vitio et restitutioni. per quod patet
non valere responsionem quam disputans dabant ad decretum. con-
suluit scilicet qd illa intelligebat cum corrupta intentio credi-
toris innovavit debitorum quasi tunc videatur quoddam pactum
implicitum quod habet vim expliciti secundum eum quod inde
elicitur non apparet. et textus ibi dicit omni convetione cessan-
te illud omni videtur excludere etiam implicitam. dicebat atque
ipse qd duplex est usura quarum una simpliciter est mentalis
et solum vitians sed non obligato ad restituendum ex eo qd fit
sine omni exactione et pacto explicito vel implicito. Alius ve-
ro est vitians et obligato ad restituendum ex eo qd fit exactio
ne et pacto explicito vel implicito vel intellectu. ppter quod sub
dividitur qd si fiat cum exactione et pacto implicito sic est usura
mentis. si vero fiat cum exactione et pacto explicito sic est
usura vocalis. Apparet vltius ex dictis qd duo sunt de
ratione usura qualitercumque accipiatur quorum unum est ma-
teriale scilicet lucrum pueniens et genitum materialiter ex
mutuo. alterum vero formale ut psumulat quod gignitur ex mu-
tuo tali modo vel per solam prauam intentionem vel per pa-
ctum et exactiō. Sed si queratur vltius in quibus rebus
usura committitur quod etiam ad istum articulum pertinere videtur.
Dicendum est qd committitur in his rebus circa quas
consistit mutuum ut concorditer omnes dominii. res autem
circa quas consistit mutuum sunt triplices generis. quia que-
dam sunt res que mutuantur sub certo numero sicut pecunia.
quedam vero mutuantur sub certo pondere sicut aurum et ar-
gentum. quedam vero sub certa mensura sicut granum et vi-
num et huiusmodi et ideo solum in his tribus generibus re-
rum usura committitur tamen Gofr. obis ciens contra Ray.
in summa de usuris versic. dicitur autem. dicit qd usura potest com-
mitti etiam in aliis rebus. nam si pro pecunia mutuata capi-
am equum prediū vestem vel aliquid tale ultra sortem usura
est sicut patet. xiiij. q. ii. plerique sed distingue inter usura
que ab usurario exigitur et rem illam in qua usura com-
mittitur. nam ista que ab usurario exigitur ppter loquendo
est illud lucrum quod exigitur ultra sortem sive mutuum. res
vero illa in qua dicta usura committit est ipsum mutuum de
quo dictum lucrum gignitur. quauis ergo quelibet res pos-
sit accidere feneratori tanquam lucrum usurarium dictum ta-
men lucrum gignitur nisi de solidis illis tribus in quibus
committitur.

Occurrunt tamen circa predicta duo dubia. Primum est quare mutuum consistit solum circa tria dicta genera rerum. Secundum est quare vslura committatur solum in rebus illis circa quas possunt mutuum. Ad primum dico quod in mutuo non tenetur debitor restituere rem mutuatam sub identitate substantiae quam hoc sepius est impossibile nec ad illum finem recipit unde dicit lex mutuum dici quod de meo tuus. si cert. pet. l. mutuum. Nam appellata sed tenet ea restituere sub certitudine eiusdem valoris si ue equalis valoris si debeat saluari vera iusticia iter mutuantem et illuz cui fit mutuum. certitudo autem equalis valoris non innuenit ex natura rei nisi in illis rebus quaz valor pensat ex numero pondere vel mensura quapropter certitudinez rei sui valoris numerari ponderari vel mensurari possunt et sic per quid dicendum sit ad primum dubium. quod vero dicendum sit ad secundum patet in sequenti articulo. Secundo querebamur virtus factus vslurari sit ex natura rei vitiatus et malitia quolutus. Conclusionem quantum ad istum articulum non vesti mibi dubia qui credo secundum veritatem et sum intimatione osum qui de ista manu aliquid sentiunt foris dicendum quod factus vslurarius ex natura rei sit vitiatus et malitia coniolutus quod per tribus quod videmus quod ipse Aristoteles nulla lege scripta artatus vel edocens sed sola naturali ratione ductus lucrum vslurari est detestatus et per ipsum Poli. quod non fecisset nisi factus vslurari fuisse ex natura rei vitiatus et malitia quolutus. Secundo per hoc id est quod certum est quod in rapina est actus ex natura rei vitiatus et malitia coniolutus qui aut accipit vsluram facit rapinam. xiiij. q. iiiij. si quis ergo. vt. tertio. Tertio per hoc idem quod illud quod est prohibitus non solum in lege mosayca sed etiam in lege euangelica ex natura rei vesti esse vitiatum et malitia coniolutum. sed factus vslurarius est homini ergo et ceteri. maior per hoc idem quod illa que in lege mosayca fuerunt prohibita et tamen ex natura rei non erant vitiata postea in lege euangelica sunt concessa. minor etiam per hoc idem quod legio scilicet mosayce et euangelice et habet extra de vsluris super eo. vbi papae Alex. dicit quod cum vsluraru crimen vtriusque testamenti pagina detestatur super hoc dispensatione aliquam posse fieri non videmus. Secundo ergo quod conclusio istius articuli non videtur mibi dubia quod oino videatur esse dicendum quod factus vslurari est ex natura rei vitiatus et malitia coniolutus. assignare de hoc causa per quam evidenter demonstratur quod dicitur factus huius ex natura rei vitiatis et malitiae coniolutus non puto oino facile eo quod rationes aliorum que super hoc ponuntur videntur mibi penitus dubie quod per eas discurrat. una enim ratio quam teneat certiter iuriste et ponitur in glo. xiiij. q. iiiij. c. i. est quod in contractu vslurario recipit creditor lucrum de eo quod non est suum exigit enim lucrum de mutuo quod non est suum immo transit in dominium ipsius debitiorum quod mutuum est quod de meo fit tuus. si de re. cre. et si cert. pet. l. mutuum. Nam appellata est. sed hec ratio videatur sibi oino falsa. cum enim dicit quod fenerator exigit lucrum de re non sua potest dici quod falsum est immediate quod pecunia quam mutuat quis transeat in dominium debitiorum quo ad identitatem substantiae. quod debitor non tenet restituere eandem pecuniam sum substantiam remanet tamen dicta pecunia in dominio feneratorum quo ad identitatem et equalitatem valoris et hoc videatur sufficere quod ipse fenerator non exigit lucrum de pecunia quam mutuat in quantum talis substantia est secundum quem modum ad eum non pertinet nec potest illa repetere sed exigit lucrum de ipsis in quantum tanti valoris est secundum quem modum ad eum pertinet quod sic remanet in suo dominio. Tu dic quod hic non bene aduertit disputans quod si debitor haberet unum scrinum numerorum non est dare quod creditor unus ex illis sit dominus huius aut personalis actiones et debitorum. Confirmat etiam supradicta ratio quod pecunia mutuata transire in debitorum cum suo piculo et ideo iniustum videatur quod de ea amplius grauerit ultra sortem sed nec ista confirmatione placet disputanti propter duo. primo quod videtur sepe quod non solum res mutuata sed comodata remanet apud illum cui comodata in suo piculo sicut per equum comodato ad ostentationem qui etiam manet in periculo ipsius cui comodata et tamen hoc non obstante conceditur quod licite exigitur lucrum de rebus comodatis. Hoc etiam non bene aduertit disputans quod per comodato quod de suam oportet esse gratuitum non recipi mercede: tunc enim

esset locatio ut non de vslura conquestus in gl. iij. ultra mediū secundum quod eum mouet est quod non est absursum ex duabus causis grauare debitorem ad duo ad periculum propter sumptionem peccunie ad suum perfectum et ad lucrum dandum propter seruitum sibi impensum meo videre inseparabilis separatur et facit quod sequitur. Subdit ipsa ratione theologorum aliam. dicunt enim quod in dicto contractu venditur vslus rei cuius vslus est ipsa consumptio ex hoc sic arguitur cuius vslus est ipsa consumptio ibi potest res seorsum computari vel separari a suo vslu et econuerso et ideo eadem concessio quia concedit res conceditur etiam vslus rei et econuerso qui ergo separatum vellet redere vslum rei sine re tali cuius est consumptio ageret vitiouse et contra naturam rei facit extravagum. Tercio ad conditoris ratione vbi satius de hoc. sed fenerator vendit super i. vendere vult separatum vslum rei quem mutuat ab ipsa re quam postmodum repetit cuius vslus est eius consumptio ergo agit vitiouse et contra naturam maius patet minor probatur quod exigit lucrum de vslu pecunie quam mutuat non obstante quod eam semper salvam eadem in quantitate requirit. ista ratio etiam videatur sibi dubia. posset enim aliquis dicere quod fenerator vendit vtrumque quod alienata se non solum vslu sed etiam ipsa rem quantum ad substantiam et idem iudicium videtur de vtrumque quod eodem modo quo transfert rem et vslum rei et econuerso quapropter non separat vnum ab altero sicut supponit dicta ratio videatur ergo quod probata ratio non valeat vel quod eam corrigere oporteat ut dicam secundum eum in fratre versi. iii. dicebas. Tertio tamen secunda secunda. q. lxxviii. articulo. i. hanc tenet dicens quod in rebus quaz vslus est ipsorum tempore consumptio volens seorsum vendere et puta vnlum et seorsum vslus vini vendet illa bis: vslus vnde id quod non est vnde per iniusticiam manifeste peccaret. simil modo consumptio iniustitiae qui mutuat vel triticum petens sibi duas recompensiones vnam restitutionem equalis rei alias preciis vslus et vslura dicuntur. Respondet ad verba disputatis qui dicit quod sive uitio inducit aliam ratione ad ppositum que videatur trahi a philosopho primo politorum cuius rationis fundamentum stat in hoc. s. quod contra nam videtur esse quod artificialia habeant partem et generationem per quam se multiplicent. In contrario autem vslurario denarii qui est quod artificialia parit alium denarium et seipsorum multiplicat isto modo ergo ex natura rei contractus videatur contra naturam et per se vitiatus. sed nec ista ratio vesti valere per duo. Primo quod vslura consumptio non solum in artificialibus. sed etiam in naturilibus utputa in vino et oleo et similibus et per consequentes dicta ratio non potest applicari tamen ad illa. Secundo quod videmus quod dominus est quid artificialia et tamen vslus ad certum tempus possit quis per vnam dominum lucrari alias equivalentem et sic dominus pareret dominum. Consueverunt etiam induci aliae rationes ad ppositum que videntur omnino friuole quarum prima est quod dicunt quidam quod ideo licet accipere pensionem et fructus de vslu alienius rei quod res illa deterioratur per vslum suum. sed pecunia non deterioratur per vslum suum ergo non licet de ei vslu accipere aliquam pensionem vel fructus. ista tamen ratio si quis consideret est digna derisione. quod videtur quod res illa de qua ratione vslu accipimus pensionem et fructus sepe meliorant per inhabitationem. Alius ratio quare contractus vslurari est vitiatus quod in eo venditur tempus quod est oibus commune. sed hec ista ratio potest stare. imo videtur oino fruola quod multi sunt contractus liciti in quibus interponitur tempus dilatio et tamen propter hoc dicitur quod in eius vendatur tempus ergo a simili nec in isto contractu propter quod oia videntur sibi aliter probanda dicta conclusio. dicit ergo quod contractus vslurarius ex natura rei est vitiatus et malitia coniolutus propter quatuor. Primo quia facit rem naturalem superfluvale sue nature et rem artificialis sue artis et maxime contra naturam. Secundo quod facit quod res que non parit fructum generat lucrum quod est contra naturam et infra patet. Tertio quod facit quod illa que habent omnino eundem valorem vnum eorum excrescat in valore per alterum quod est contra naturam. Quarto quod facit quod res mutata per abusum trahatur ad aliquid ad quod non est ordinata principaliter nec consequenter quod est etiam contra naturam. ista vero quatuor valde pliante psequitur.

Circa

Circa primū intēdit q̄ valorē artificaliū vel nālium q̄ mutuanſ sub numero pondere vel mēſura p̄t̄ctus vſurari⁹ ſa
 cit ſupualē ſue nāe vel arti p̄ eo q̄ cū deus dederit nām nu
 merabilē ponderabilē vel mensurabilē ⁊ ſic dedit ex predi
 ctio ipſaz valorē nāliter estimabilē qd̄ reb⁹ alioſ nō conces
 ſit q̄ illaz estimatio nō p̄cedit ab aliquo itinſeco neceſſa
 rīo ſed ſim diuerſas circumſtantias extrinſicas ⁊ ptingentes
 ex loco tpe p̄ditiōibus pſonaz ſilbz ſet cefcū ſet decre
 ſcunt. ſed p̄oderabiles ſet mensurabiles ſet nūerabiles quam
 diu pſiſtunt in ſuo nūero p̄dere vel mēſura nō augenſ vel
 minuūtū in valore ⁊ ſi videanſ minui v̄l augeri nō ē pp mi
 nutionē vel augmentū iſlaſ ſed illaz reruſ in q̄ ſmutant.
 Cōcludit ergo q̄ vſurari⁹ cū exigat v̄ltra valore a nō p̄dicti
 reb⁹ tafatū certū ſet determinatū rē vitiosaz facit ⁊ ſ̄ rei nāz
 Ego de plano p̄cederē q̄ facilior eſt h̄az estimatio ſet maxi
 me tpe quo ſ̄biſ reſtrīgēdo ad illud ſz q̄ a nā habeat cer
 tum ſet determinatū valorē durante p̄dere nūero vel men
 ſura nō alterandū in plus vel min⁹ nō capio. Sc̄do di
 cebaſ q̄ vſura faciebat ſānā germinare rē nāliter nō ger
 minaſ nulla enī res generat lucru niſi inq̄ſtuſ fruct⁹ dicereſ
 lucru. P̄ſtat aut̄ q̄ res fructū generāſ crescit in valore cum
 fructu. ſz hec excreſcētia eſſe nō p̄ot̄ in reb⁹ nālibus q̄ certū
 ſet determinatū habent valorē vt eſt dictū quas nō frutificā
 tes vſura facit lucrificātes. vñ dicit caſi. q̄ vſure arte negliſ
 ma ex auro aurū naſciſ. xlvi. di. ſicut hi. ergo ſicut agens fa
 cit ſ̄ rei nāz q̄ ē vitiosū ſet malicia p̄uolutū. Tertio dice
 baſ q̄ vſura faciebat q̄ dſloꝝ. i. rei ſet vſus ei⁹ q̄ habent oio
 eundē valorē vñ excreſcat in valore p̄ alterū p̄z aut̄ diſcur
 rendo p̄ ſingulaſ rea mutabiles q̄ ipſe ſet ipſaz vſus vna cō
 ſumptione pluſum nec vñ ſine altero pluſum p̄ot̄ qd̄ in alijs
 rebuo mutabiliſ dici nō p̄ot̄ in qbus rei vſus h̄z diſtinctuſ
 valorē are ſet p̄ot̄ alienari ſolus vſus vt in domo vel equo ſet
 ſola p̄prietas retēto ad tþpus vſu cū ergo p̄t̄ctus vſurari⁹ fa
 cit rē mutuata excreſcere in valore p̄ ſuū vſum cū ipſorū cō
 ſinctorū idē ſit valor: p̄z id fieri ſ̄ rei nā ſet ſic vitiosuſ ſet in
 hoc diſſert hoc dictū ab eo quod dixi. S. vſic. ſubdit. q̄ non
 dicit hic q̄ vendat vſum ſeparatū a re ſed quod vſurari⁹
 facit vſum addere ad valorem rei mutuata cum tamē non
 habeat valorem diſtinctum.
 Quarto dicebaſ q̄ vſurari⁹ abutif re mutuata nō vten
 do illa ſuo vſu p̄ncipali vel ſedario ad qd̄ ſit diſtinata decla
 rat hoc ſic. ois res poſfella h̄z dupliſe vſu p̄ncipalē ſet ſed
 riuz ut zona h̄z p̄ncipalē vſum cingēdi. ſedariuz vendēdi v̄l
 cōmutandi: q̄ ſic expedit poſſidēti. ſi aut̄ ipſe vteref ad al
 terius leſionē. tūc abutif ſic ſet i mutabiliſ. pone in vino p̄n
 cipalis ei⁹ vſus dñi eſt ad potū ſecūdari⁹ ad mutanduſ in
 pecunia vel aliū qd̄ expedit dñ. Si aut̄ ppter cupidita
 tem trahif ad aliū vſum vt facit vſurari⁹ recipiendo aliqd
 v̄ltra ſorū abutif. ſet ſic vitioſe agit. In pecunia idē cui⁹ p̄n
 cipalis vſus eſt in emptionē rei expeditis ſecūdari⁹ in cō
 mutationē pecunie que magis expedit. ſed vbi p̄ cupiditatē
 vſurari⁹ illā dat vt plus recipiat abutif cū nec a nā nec ab
 arte cōpergi denario talio vſus vel talio part⁹ vt dicit Atri
 ſto. p̄mo politicoꝝ. Tertio querebaſ v̄ltri iura debeat
 concedere ſ̄ etiū vſurari⁹ ppter aliqd bonuſ qd̄ inde oriſt
 vel. ppter aliqd maluſ qd̄ inde vteſt vt p̄ hoc tollaſ illa via q̄
 ſc̄do ingerebat dubitationē in iſta qōne. Ad iſtiuſ ergo
 articuli evidentiā ſciendū ē q̄ cōcessio p̄ot̄ accipi trib⁹ mo
 dia. Uno mō put̄ eſt ſimplex p̄missio diſmittēs vel idulgēſ
 penā ſim q̄ modū p̄cedit canon. vt dictū ſuit. S. iiiij. di. de
 niq̄z talio aut̄ p̄missio fuit ſimplex q̄ p̄ ſolā indulgentiā pe
 ne. vnde qd̄ ibi dicit cū enīa dicit gl. intelligendū eſt de ve
 nia pene nō culpe. ſc̄do mō p̄ot̄ accipi cōcessio put̄ eſt idē
 qd̄ p̄missio tollens ipedimentū ſc̄dm que modū iudei inter
 nos habitantes p̄mittunt ab eccl̄ia in obſeruantia ſui rituſ
 vt eſt dictū ſuit. S. p̄ canonē. xlvi. di. qui ſincera hec aut̄ p̄mis
 ſio q̄uis glo. dicit q̄ ſit ſilis p̄me tñ diſſimilis eſt. ibi enī ſo
 la remiſſio pene. ſed iſta ſecūda p̄missio plus facit q̄ nō ſo
 luſ p̄mittit dictū maluſ ſc̄z obſeruantia rituſ iudeoꝝ ſubtra
 bendo cōminationē vel iſtſionē pene ſicut p̄ma. ſed etiā

remouendo ipedimenta christianoꝝ qui vellent ipedire ob
 ſeruantia dicti rituſ ſet q̄ſtum ad hoc ſe h̄z p̄ additionē ad il
 lam. Tertio mō p̄ot̄ accipi concessio put̄ idē eſt qd̄ per
 missio p̄ſtans iuuamentū ſc̄dm que modū ecclesia p̄mittit
 q̄fiꝝ clericū occidi a p̄tate ſeculari ſet hec p̄missio ſe h̄z ad ſe
 cundā ſicut ſc̄da ad primā. nam in iſta p̄missione nō ſolū ſub
 trabitur cōminatio pene que poſſet p̄ occiſionē clericī infli
 gi ſicut ſiebat in p̄ma p̄missione. ſed eſt tolliſ illud ipedimentū
 p̄ qd̄ poſſet occiſio clericī ipediri quēadmodū ſiebat
 in ſc̄da p̄missione. ſet ultra hec duo p̄ſtatur iuuamentū iſta
 tertia p̄missionē que nō ſiebat in aliqua illaz. p̄ſtat enim ec
 clesia iuuamentū in occiſionē clericī qui dignus eſt morte q̄
 ipſuſ degradat ſet ponit eum in manib⁹ p̄oſtatis ſecularioſ
 vt cruciſ ſet occidaſ iuxta illud. i. ad corinth. v. tradens hu
 iuſmōi boiem ſathane in interitū carnis vt ſpūs eius ſaluuſ
 ſit in die dñi ieuſu christi. p̄dicta patent de verb. ſig. nou. m⁹ ſet
 de penia. c. ii. lib. vi. p̄ ergo q̄ tribuſ modis accipi p̄ot̄ con
 cesso vel p̄missio. Elterius ad maiore evidentiā iſtī ar
 ticuli eſt ſciendū q̄ ſicut tactū fuit ſupi⁹ circa p̄ncipiuſ qōis
 maluſ p̄ot̄ p̄mitti duabus de cauſa ſc̄z vel ppter bonuſ qd̄
 inde oriſt vel ppter maiuſ maluſ qd̄ inde vitaſ. Maluſ aut̄
 maluſ vitaſ ſet p̄mittiſ tribuſ modio. Primo q̄i vitaſ maluſ
 ſpirituale in anima qd̄ eſt maiuſ ppter maluſ corpore in cor
 pore qd̄ eſt min⁹. Sc̄do q̄i vitaſ vñu maluſ ſpirituale qd̄
 eſt maiuſ ppter min⁹ maluſ ſpūale ſicut ſepe p̄mittiſ minus
 p̄t̄m̄ ſet videſ maiuſ. Tertio q̄i vitaſ vñu maluſ corpore
 maiuſ ppter aliud corpore qd̄ eſt minus ſet de biſ nō. ne
 cle. vel mo. c. iiiij. in. j. glos. Ad p̄poſitum ergo deſcendo
 cum queriſ v̄trum debeat concedere contractū vſurariū
 propter aliud bonuſ qd̄ inde oriſt vel ppter aliqd mai
 luſ quod inde vitaſ. Dicendū eſt ſtatim q̄ ſi iſta
 queſtio fit per iuſ naturale nō debeat eſſe dubium q̄ dictum
 iuſ nullo modo debeat vel poſteſt concedere contractū vſu
 rariū q̄ illud qd̄ ſimpliſtiter eſt contra aliud iuſ nullo
 modo poſteſt concedi ab eodem iure alioquin ſimiſlo eſſet
 contra ipſuſ ſet nō contra ipſuſ inq̄ſtum ab ipſo concessum
 contract⁹ aut̄ vſurariū eſt ſimpliſtiter contra iuſ naturale
 cum ſit vitioſuſ ex natura rei vt patuit in p̄cedenti articulo
 ergo ſet. ſi ergo ſimpliſtiter eſt contra iuſ naturale relinquiſ
 v̄terius q̄ ſimpliſtiter ſit contra iuſ diuiniū q̄ iuſ natura
 le eſt a iure diuino deriuatū ergo quicqđ eſt contra iuſ na
 turale neceſſario eſt cōtra iuſ diuiniū. Si aut̄ ſiat dicta que
 ſtio per iuſ ciuile. Dicendū eſt q̄ dñi iuſ p̄ot̄ p̄cedē ſet p̄ce
 dit prefati contractū concessioe accepta primo modo. put̄
 eſt idem qd̄ ſimplex p̄missio per indulgentiā pene: ſet q̄ ita
 ſit pbo talirōne. Illud iuſ qd̄ nō cōminatur nec infligit ali
 quā penā pp̄ ſ̄ctu vſurariū videſ ipſuſ cōcedere ſet p̄mitte
 re cōcessioe accepta iſto mō que eſt ſimplex p̄missio per in
 dulgentiā pene. ſed iuſ ciuile nullā penā cōminatur vel in
 fligit ppter dictum contractū ergo ſet. Subdit aut̄ quod
 ſc̄do v̄lterius genere p̄missionis iuſ ciuile nō poſteſt vſu
 ras. q̄ nō p̄hibet ipedimenta fieri volētibus fenerari nec fe
 nerantibus dat aliqua iuuamenta. Hoc dictum non video
 poſſe deſendi niſi dicatur leges veteres per autē. eſſe corre
 cta. vt dicetur in quinto articulo. nam certum eſt leges ſta
 tuere modum vſurariū. vt. C. de vſur. l. eos poſtſtunt illas
 peti in iudicio poſtſtūt p̄ illis non ſkipulatis pignora reti
 neri quod plus eſt ſtatuum certis caſibus illas ex mora de
 beri ſet biſ ſimiſlo. Sed ſi ſiat v̄terius queſtio de iure ca
 nonico. v̄trum ſc̄licet debeat concedere vel poſteſt eſſe con
 tractum vſurarium propter aliquod bonum quod inde vi
 deatur oriſt vel propter aliquod maluſ q̄ inde videatur vi
 tar. Dicendum eſt ſimpliſtiter quod non. quia videmus de
 facto q̄ nullo predictorum modorum ipſorū concedit vel
 poſteſtit. quia penā cōminatur vel infligit vſurariū faciē
 tibus dictum contractū vt patet extra de vſur. c. quia in om
 nibus eo. ti. q̄. q̄ lib. vi. nec mirum ſi non poſteſtit quia nō
 poſteſtē poſſet contra vetus ſet nouum teſtamentū cod.
 ti. ſup eo. nā vt ibi dñ ſacra ſcriptura p̄bibuit p̄ alteri⁹ vita
 menti ſet habeſ. xp̄ij. q. iij. ne quis ergo multomagis ſicut

p̄ma vſurariū

concluditur ibidem phibendus est quilibet ne p redimen-
da vita captivi vsluraz criminis inuoluat cum tamen illud vi-
deatur potissimum bonum qd possit de vsluris puenire. vt cti
us nō potest dici qd in dicto h̄ctu cadat dispensatio vt vite
p ipsum maius malū spuale q̄ sit illud maluz qd incurrit in
dicto cōtractu. videf enī illud malū quod incurrit vslurari
per dictū contractū q̄tum ad aliquid maximū peccatū p-
pter quatuor. pmo qz contēnit deum audaci. scđo qz pten-
nit naturā expressius. tertio qz contēnit scripturā deterius.
quarto qz contēnit iura diuti. Contēnit namq; ipse vslura-
rius deū audatius: qz cū in oibus peccatis que sunt expres-
se contra diuina manda homo verecundus et erubescat in
isto tñ peccato q̄tum cuq; sit exp̄sse h̄ diuinū mandatuz nō
videf verecūdari: sed poti gloriari. s. de vslur. qz in oibus.
¶ Alterius contēnit nām expressius: qz nō solū contēnit eam
in vno genere rerū. sed etiā in plurib; sc̄z in tribus vult enī
h̄ naturā qd numerabilia sicut denarij supualeat suo nume-
ro. et ponderabilia sicut aurū supualeat suo ponderi. et me-
surabilia sicut est vinum supualeant sue mensure quapropt̄
bene dictū est qd contēnit naturā expressius. Alteri contē-
nit scripturā deterius qz vñ eam contēnere p infidelitatē q
est opposita fidei quā in baptismo pfessus est. naz si pfecte
crederet ipossible esset qd cōtra deū et eius scripturā sic ap-
te et inuercude pcederet. Item contra vtriusq; testamenti
scripturas solēt tales ptinaciter asserte q; vslura nō sit p̄tū
h̄ quos emanauit clementia de vslur. ex grandi. Alteri con-
tēnit iura diutius qz nō obstante phibitione cuiuscūq; ius
in dicto peccato adbuc cōtinue pseuerat in statuz qd ad ip̄z
relinquēduz vslur ad mortē sepius se retardat ppter qd cō-
ueniēter sibi accidit sepe qd dicit Augustin⁹ in sermone de
inocētib;. pcutitur hac animaduersiōc peccator ut moriēs
obliviscas sui qui dū riuheret oblitus est dei. nā sepius vide-
mus qd vslurarij deceđū sine restituōe sine sacramentis et
sine aliqua bona spe vite eterne et cōtra eos manauit ppter
hoc decr. q̄q; de vsluris li. vi. et facit palea ejcens. lxxviii.
dis. ppter que omnia cōcludo qd ius canonicū nullo modo
d̄z concedere vel pmittere h̄ctu vslurarij ppter maius ma-
lum vitandū qz regulariter loquēdo nō appet aliqd maius
in ipso ppter qd ipsuz valeat evitari p̄ ergo quid dicenduz
sit q̄tum ad istū articulū qz dicendū est qd h̄ctu vslurarius
nullo mō potest pmitti. Una tñ dubitatio hic occurrit que
tangetur et solvet in quinto articulo. p ea vñ que dicta sunt
sublata est via que ingerebat dubiū scđo loco qz nō est simi-
le qd ibi inducebat p simili. nam et si ibi pmittit obseruatig
ritus iudeoz hoc est ppter magnū bonū spuale qd ide no
scitur puenire. s. attestatio fidei nostre veritatio. vlti⁹ et si
pmisit Grego. imoderatū elsum carnū hoc est ppter mai-
malū vitandū et ideo dicebat qd relinquerēdi erant suo arbī-
trio ne deterioriores ferent. nihil aut talium apparet in cōtra
ctu vslurario ppter qd videatur debere cōmitti ergo tē.
¶ Quarto querebat vtrū in aliquo casu de facto ptract⁹
vslurarius sit cōcessus vel pmissus a iure ut p hoc tollat ter-
tia via que ingerebat dubitationē tertio loco. Ad hoc autē
dicēdu est simpliciter qd nō nisi forte loquamur de pmisso-
ne pmo modo dicta que est scđo ius civile fm quē modū in
oi casu permittit vslura a iure ciuili qz nullus est cāus in quo
ius ciuile se intromittat cōminādo vel infligendo pena pro
vslura et sicut ius ciuile se h̄z vniiformiter ad oēs casus affir-
mativē ita ius diuinū et canonicū se h̄z ad oēs casus negati-
ve qz nullo mō cā pmittunt aliquo mō pmissionis. naz pari-
tōne qua phibent cā in vno casu debent cā phibere in quo
libet. qz in oi casu h̄z maliciā cōvolutā. et p consequēs pari-
tōne qua cā concederēt in vno casu possent cā pcedere vel
pmittere in quolibet qd p̄ esse falsū ex his que dcā sunt. s.
¶ Sciendū tñ qd illud qd facit dubiū in isto articulo ē il-
le spālis casus qui fuit tactus circa p̄n. questionis de gene-
ro q lucrat fructus pignoris sibi dati p dote l̄z ibi nūc p̄prie
vslura esset si fruct⁹ illius posselliōis p̄ciperent a genero in-
tū p̄cunie detente a socero. sed hoc ē falsū qz nō intuitū
p̄cunie dotalis quā socer detinet. sed onerū m̄fimoniū itū

tu que gener sustinet ut p^z de usuris salubriter. vel pōt dici q^z dicti fruct^z p^z iūn^z a genero in recip^z compensationē dāni q^z inde sequit^z ppter pecunia dotalē que sibi soluenda differt incaute dictū est hoc. ex qbus verbis statim appet q^z valde iproprie dictū est q^z dicit q^z usura p^zmittit in isto casu vel i illo q^z breuiter in nullo casu est p^zmissa. et ideo q^z aliqui causas a iuristis excipiunt nō est intelligendū q^z in dictis casib^z usura p^zmittat sed q^z in eo p^zma facie est aliqd si^zle usura usura vī. Sic ergo p^z qualiter est sublata via q^z igerebat dubium in ista q^zone tertio loco. **C** Quinto q^zreba^z vtrū ius ciuile possit iuri canonico obuiare vel vtrū dicta iura habeat ad se iuicē tantā cōcordiā q^z quicq^zd est ḡ vnu necessario sit ḡ alterum ac per p^znis vtrū ḡctus usurariis eo ipso q^z p^zbitus est in iure canonico sit necessario p^zhibit^z in iure ciuili vt p^z hoc tollat illa via q^z ingerebat dubium quanto loco. et ad litteram deinceps p^zsequat^z dubitantes qui dicit q^z tria sunt q^z faciunt dubitationē in isto articulo. **C** P^zrinū est q^z ius ciuile et canonici presupponit ius nāle tanq^z fundamentū a quo sumūt originē quapropter q^zqd est ḡ ius nāle. videat necessario esse cōtra ius canonicom et ciuile. sed contractus usurari^z est contra ius nāle nec aliquo modo est p^zmissibilis in dicto iure vt patuit. s. ergo nec p^zmissibilis aliquo modo in iure ciuili cui^z contrariū sepius dicū est. **C** Scđm q^z hiefa cit dubiu est q^z ius ciuile et canonici subalternant iuri diuī no et per p^znis nō possunt ei in aliquo obuiare. sed si p^ztract^z usurari^z esset p^zmissibilis aliquo modo in iure ciuili cū nullo modo sit permisibilis in iure diuino sequeret q^z ius ciuile opponeret se iuri diuino q^z esset absurdū q^z iperator nō pōt tollere legem dei. arg. ad hoc. ff. de ar. l. nā et magistrat^z **C** Tertiū q^z facit hic dubiu est q^z iperator mandauit seruari ea q^z statuta sunt in p^zcil. nicei. no. sed nice. p^zcil. p^zhibet usuras vt. xlviij. di. q^zn ergo. et ius ciuile d^z eas p^zhibere ac p^znis contractus usurari^z non erit permisibilis in iure ciuili aliquo modo cuius cōtrariū superi^z est ostensuz. ppter ista ergo et illa que dicta fuerūt in quarto articulo p^zsurgit dubitatio nūc in isto articulo vtrū ius ciuile possit in aliquo obuiare iuri canonico vel vtrū habeant ad iuicē tantā cōcordiam q^z q^zqd est cōtra vnum necessario sit cōtra reliquum. **C** Ad evidentiā ergo istius q^zliti intelligendū est q^z l^z ius positiū sit fundatū super ius nāle. tamen alia est p^zhibitio iuriū naturalis et alia iuriū positiviū nam prohibitio iuriū naturalis sit per solā vitij cognitionē et eiusdē detectionem q^z docet vbi sit vitiū cognoscendū et in clinat ad ipsuz detestandum. prohibitio vō iuriū positiviū sit per pene cōminatiōnem. nam sicut prefatū ius positivū se h^z per additionem ad ius naturale ita oportet q^z prohibitio ipsius se habeat p^z additionē ad prohibitionē illius. **C** Ulterius est scienduz q^z ista duo iura positiva. s. ciuile et canonici l^z conueniant quia fundatū super ius naturale et ab ipso etiam sumūt originem q^zuis etiam conueniat quia intendunt homines idu cere ad bonum cōmune differunt tamen in modo inducendi. nam ius ciuile intendit dirigere in bonum cōmune scđm quod congruit humane societati civiliter viventi scđm quē modum bonum cōmune habet nutriti consueta^z et promoueri per legalem iusticiā et per ciuilem amicitiam. Ius vero canonicum intendit dirigere in bonuz cōmune fin q^z p^zgrat^z humane societati que nō solum vivit civiliter sed etiam regulariter scđm fidem in deum tēdendo et vitam aliam expectando. nam cum ius canonicū sit quedam explicatio iuriū positiviū oportet q^z idem finis in endaf ab vtroq^z. bonū autē cōmune isto modo acceptum scilz scđm q^z congruit humane societati non solum viventi civiliter. sed etiam regulariter scđm fidem in deum tēdendo non potest nutriti consueta^z vel promoueri per solam legalem iusticiam vel ciuilem amicitiam sed vltra hoc requiritur quedam celestis amicitia sine qua est impossibile aliquem hoiem in deum tendere quapropter sicut potissima virtus ad quam conatur induere ius ciuile est ipa legalis iusticia sive ciuilis amicitia: ita potissima virtus ad quam conatur ius canonicuz est illa cōfessio amicitia quam charitatem vocamus.

C&D

CAd ppositum igitur applicando primū dictū. s. de prohibitione iuris nālis et positivi dico qd nō est incōueniēs qd aliqd sit prohibitus in iure nāli qd nō est prohibitus in iure ciuitatis: qd prohibitor iuris ciuitatis se h̄z p additionem ad prohibitionē iuris nālis nō tñ p hoc dñ censeri iter pdicta iura ūrietatis s̄ alterius modi prohibēdi diversitas. **C** Alterius possim⁹ colligē ex scđo dñc qd nō est incōueniēs qd aliquod p̄tūm sit prohibitus in iure canonico qd tñ nō ē prohibitus in iure ciuitatis prohibitor que fit p cōminatōne pene q̄uis nullū sit peccatum prohibitus in iure ciuitatis qd nō sit etiā prohibitus in iure canonico. Ratio aut̄ hui⁹ diversitatis p̄t accipi ex dictis. nā qd ius ciibile int̄edit cōseruare bonū cōe multitudinis ppter iusticiā legale quā tñ est impossibile astingi a tota multitudine vel ē a maiori pte iccirco sufficit dicto iuri qd possit p̄mouere et cōseruare bonū cōe p viā ciuilis amicitie. nā fīm Ari. in. viii. ethi coꝝ amicitia videt ciuitates continere imo fīm qd ipse dicit ibidē legio positores magis circa ipsaz student q̄d circa iusticiā qd p̄t cōtingere duplii de cā. Una est qd facili⁹ homines ducunt ad amicitiam q̄d ad legale iusticiā. Scđo est qd habētes legalē iusticiā indigēt amicitia eo qd in vita ciuitatis et domestica maxime sit necessaria quapropter vñ qd a iure ciuitatis maxime sit inuitata et ideo vñ qd ius ciibile p̄mo et p se obbeat prohibere p cōminatōne pene illa vita que possunt dicā amicitia īpedire. Scđo r̄i et ex psequēti p̄t prohibere quecumq; alia vita altero due p̄ modo. s. vel qd p̄ prohibitor ī iuri diuino et canonico oblique vel qd p̄ illo p̄ prohibitor ī amicitia nō ledit et bono iusticie et virtutis fauorit. vbi at p̄ prohibitor ī aliquo vñtio ciuitatis societas et amicitia ledere a tali prohibitorē se p̄seruat et ea relinqit diuino iudicio puniēda testante beato Augustino p̄mo de libero arbitrio vbi ait. lex īqt ista que regēdīs ciuitatib⁹ serf multa concedit ac ipunia relinqit que p̄ diuinā p̄videntia vindicantur. Applicando ergo hoc ad ppositū appetet statim qd ūctus usurari nō ē necessario prohibitor ī iure ciuitatis: qd h̄z ciuitate societate et amicitia īpedire et tñ est necessario prohibitor ī iure canonico qd ius canonici ex fine quē ītēdit h̄z necessario oia vita prohibere. int̄edit enī dirigere multitudinem fidelium ī deū qd nō p̄t fieri nisi p̄ charitatē. et qd oia peccata mortalia sunt opposita charitati et habēt eā tollere ī ius canonici dñ oia talia merito prohibere. quapropter si p̄tingeret qd ius ciibile in aliquo casu vel p̄ aliquod t̄p̄o de futuro ūctus usurariū p̄ prohibitorē p cōminatōne pene hoc faceret in oblique iuria. casī. s. vñ qd pena cōminata p̄ ius canonici nō sufficit vñ qd nō possit p̄ iudicē ecclesiasticū sufficiēter executōi mādari. **C** Ex qbus oībus apparet qd p̄trouersia que est iter iuristas de pmissōe ūctus usurariū nō vñ esserōnabilis qd vñtra qd pars p̄t dicere verū. nā illi qui dicūt qd talis ūctus sit pmissus et debeat p̄mitti in iure ciuitatis intelligat de pmissōe nō cōminante vel infligēte penā vñ dicunt. si aut̄ intelligat de pmissōe tollente īpedimentū a faciētib⁹ usurariū vel p̄stāte eis ī iuramentū falsū dicūt. et īdeō modo dicendū est de alio ex alia pte. nam si dicit glo. et illi qd eā sequunt ūctus usurariū nō est pmissus in iure ciuitatis et intelligunt de scđo vñ tertio mō pmissōe vñ dicūt si vñ ītelligat de p̄mo falsū dicūt. **C** Alterius etiā p̄ h̄z appet qd sit dicendū ad illa dubia supius ītroducinga. Ad p̄mū nāq; dicendū est qd nō obstante qd ius ciibile sit fundatū sup̄ ius nāle p̄t tñ aliquod esse prohibitor ī iure nāli qd nō est prohibitor ī iure ciuitatis qd prohibitor iuris ciuitatis addit supra prohibitorē iuris nālis vñ sup̄ patuit. **C** Ad scđom dicendū qd nō sequit p̄p̄ hoc qd ius ciibile se opponat iuri diuino qd talis pmissio nō est p̄ oppositū sed p̄ omissionē quasi negatiue nō cōminando penā eo qd omittit et relinqit talē ūctum prohibendū et puniēndū iuri canonico et diuino qbus magis vñ p̄gruere. **C** Ad tertium dicendū qd iperator mandat seruari ea qd statuta sunt in cōcil. niceñ. qd nō vult qd ea qd sunt in dicto ūctil. prohibita sint a iure ciuitatis pmissa p̄ motionē alicui⁹ īpedimenti vel p̄ p̄cessione alicui⁹ auxiliū. nō tñ pp̄ hoc int̄edit qd quecumq; ibi prohibita sunt sint prohibita a iure ciuitatis p̄ pene cōminatōne. vel p̄t dicit qd iperator mandauit seruari p̄ approbationē qd ea ap-

probauit tanq; rite facta nō aut̄ mandauit seruari quecumq; ibi statuta sunt p̄ pene cōminatōne. **C** Elpet insup ex oī bus istis quid dicendū sit q̄stum ad istū articulū. nā cū que ritur vñrū ius ciibile valeat iuri canonico obuiare vel vñrum habeat adinuicē tantā cōcordiā qd quicq; est p̄ vñrū neces. fario sit p̄ alterum. Dicendū est statim qd duob⁹ modis p̄t intelligi ista obuiatio. vno mō p̄ ūditionē. et tūc dico qd nō qd vbi lex ciuib⁹ ūdicit iuri canonico nullū est momenta. vt p̄z in decretis. x. di. p̄stōnes. alio p̄ omissionē siue derelictōne vt ita dicā. qd certe omittit prohibere aliquod cui⁹ prohibitorē et punitiōne relinqit iuri canonico et diuino qbus magis hoc cōgruit. et isto mō vñ dicendū qd sic. et ita p̄z quid sit dicendū q̄stum ad totā qōneq; qd ostensu⁹ est quo ūctus usurariū sit aliquo mō pmissibilis in iure ciuitatis. p̄missione indulgente penā. nō aut̄ p̄missione tollente īpedimentū vñ p̄stante īuramentū. **C** Restat ergo nunc vñlīmo soluere rōnes que in actu disputationis allegate videntur esse ad oppōsum. **C** Ad p̄mū ergo p̄ncipiale dico qd vbi aliquod donat vno p̄uo pacto vñtioso et malitia conuoluto illud vñiq; p̄t licite recipi. et sic maior est vera sub isto ītlectu. sed minor erat falsa. qd in ūctus usurario lucru donat p̄uo pacto expli cito vel saltez īplicito vt p̄t patere ex eis qd dicta fuerūt in p̄mo articulo qd̄ questū fuit qd̄ eset usurariū et in qbus reb⁹ cōmitteret. **C** Ad scđom cū dicebas qd ūctus usurariū non erat p̄ charitatē qd̄ vergebat in vñtilitate vñriusq; p̄tis dicendū qd̄ lñ qñq; nō sit p̄ caritatē tanq; aliquid inutilē est tñ p̄ eam tanq; aliquod ī honestū et vñtiosu⁹. nā oñsum fuit. s. in se cundo articulo qd ūctus usurariū est ex nā rei. vi. et mali. cō uo. et hoc ipso necessario cōtra charitatē. **C** Ad tertiu⁹ vñ cū dicebas qd̄ licebat accipere lucru de re sua. res aut̄ mutuata est ip̄si⁹ mutuātis. nā qñq; transferat eā ūctus ad substātiā retinet tñ sibi p̄tatem ūctus ad valorē. dicendū est ad illud qd̄ vñusq; licite p̄t recipere lucru de re sua dūmō res illa sit apta nata lucrificare. sed res mutuata nō est talis imo qd̄ lucrificet est oīo cōtra nām vt patuit in scđo articulo. **C** Ad quartū vñ cū dicebas qd̄ dom⁹ est qd̄ artificiale nec est apta nata parere doinū et tamen videm⁹ qd̄ per licitum ūctus vna domus possit parere plures alias. nam possit alii quis p̄ pensionē domus vñq; ad certū t̄p̄o recipere alia domuz et iterū vñq; ad quoddā t̄p̄o alia et sic deinceps et per cō sequēti isto mō vna domus peret multas. ergo īdeō modo nō dicebas ūctum cū qd̄ pecunia sit artificiale qd̄ p̄t parere pecunia p̄ licitum ūctum et sic ūctus usurariū nō videbatur illicit⁹. Dicendū ad istā rōnem qd̄ cā quare pecunia nō pariat pecunia nō est qd̄ sit artificiale. sed qd̄ h̄z sibi p̄slitū īterminatū valorē ab ipsa arte īdeō vt patuit. s. in. ii. articulo et ideo nō potest excrescere ī suo valorē ita qd̄ recipiat p̄ ea vñtra sortē nisi p̄ cupiditatē et malitiā ip̄si⁹ mutuātis. hoc īdeō dicit nō potest de domo qd̄ ūctus sit qd̄ artificiale nō tñ h̄z sibi p̄stitutū īterminatū valorē ab arte et ideo p̄t excrescere illi ī suo valorē ita qd̄ recipiat p̄ ea aliquod lucru sine oī vñtio. Ad. v. vñ cū dicebas qd̄ ūctus usurariū deberet p̄mitti qd̄ p̄ ip̄m vitā mīta mala vñpote dāni in reb⁹ īpericulū ī personis. Item qd̄ per ip̄m sequeban̄ bona. s. pauperuz su stentatio et mercantiaz saluatio. Dicendū ad istā rōnem qd̄ ista mala que possunt vitari per contractū usurariū vt plurimū sunt corporalia. sed malū spūale nunq; dñ permitti ppter aliquod malū corpore vitādū nec etiā ppter quodcu⁹ qd̄ bonum corporale p̄sequēdū vt patuit. s. in. iii. articulo. et dato etiā qd̄ per ūctum usurariū aliquod male spūale vitarebatur aliquo casu illud tamen regulariter loquendo nō vñdetur posse esse maius qd̄ istud peccatum quod ī dicto cōtractu cōmittitur vt patuit. s. in. cod. arg. maius autē malū nunq; debet permitti propter minus vitandum.

M. comissar

C Ad. vi. vero cum dicebatur qd̄ iuriste excipiūt aliquos casus in qbus usurariū permitti. ergo videbatur pmissibilis. Dicendū qd̄ cum iuriste hoc dicunt talis modus dicendi nullo modo est verius vel omnino impro prius. nam dicti casus non excipiūt quasi ī eis sit usurariū. sed quia videtur ī eis aliquid simile usurariū vt patuit. s. in. quarto articulo.

C Ad.vij. vō cum dicebas q̄ si vsura non esset p̄missibiliō saltē in iure ciuili nō videret ius ciuile in aliquo obuiare iuri cañ. cuius p̄trium videb̄ haberi in decretis. x. di. lege iperatō. ad istam rōnē p̄z solutio p̄ qd̄ dictū est immediate in isto articulo q̄ verū est q̄ p̄ ius ciuile nō obuiat iuri cano. v. di uino per p̄dictiōne q̄ tunc nullū esset momēti vt. s̄. dicebat pōt̄ tñ ei obuiare p̄ simplicē permissionē indulgentē p̄nam vt. s̄. est oñsuz. nā talis obuiatio nō est p̄terias vel p̄dictiō. s̄. solū quedā omissione si enī obuiaret ei per p̄dictiōne sequereb̄ q̄ ius ciuile esset cōtra deum. **C** Ad.viii. cū argueretur p̄ illud qd̄ babel in autē. de ec. vi. §. i. col. ix. ibi imperator manda seruari quatuor p̄cif. t̄ tñ cōstat q̄ in niceñ. p̄cif. vsure p̄hibite fuerūt. t̄ ita videb̄ p̄sumi q̄ in iure ciuili debeat esse p̄hibite. Dicendū sic dicebas. s̄. q̄ impator mā dat seruari ea que statuta sunt in dictis cōcif. p̄ approbationem nō p̄ dicendo. s̄. nō p̄ p̄hibitionē q̄ cūq; maloꝝ penā cōminādo. **C** Ad. ix. q̄i arguebas q̄ duob̄ malis cōcurrētib̄ sp̄ min⁹ eligendū qd̄ p̄baſ p̄ ius diuinū t̄ ciuile p̄ ius diuinuz p̄ q̄ inuenim⁹ in lege mosayca. s̄. **C** Ad. xvii. q̄ loth tradidit filias suas fornicatiō vt vitaref maius malū. s̄. sodomiticiū. Itē videmus de iure ciuili q̄ minor restituitur ex cōtracu regl̄ quē ipse facit t̄ tñ ius ciuile vult q̄ nō ex oī p̄ciu q̄ tunc nullus secū cōtraheret t̄ sic minus malū eligit ff. de mino. l. t̄ si sine. §. i. ergo eodē modo vsurā fieri cuž sit minus malū q̄ ipsaz nō fieri videb̄ q̄ de iure sit eligendū t̄ p̄mittendū ipsaz fieri. qd̄ aut̄ ipsaz fieri sit minus malum q̄ ipsam n̄ fieri p̄baſ. q̄ si nullus p̄staret ad vsuras paupes se pe morerenſ fame. Dicendū ergo ad hoc qd̄ vbi duo mala cōcurrerūt semp min⁹ est eligendū ab illo q̄ necesse h̄z incidere in alterū de duobus. t̄ iō pauper poti⁹ d̄z eligere recipere mutuū ad vsurā q̄ mori fame. ipse aut̄ vsurarius nō incidit necessario in alterū illoꝝ duorum maloꝝ q̄ p̄t mutua re sine vsura. t̄ isto modo vitabit famē t̄ mortē paupis. t̄ p̄sequens non incidit in aliqđ illorū maloꝝ. t̄ ex hoc apparet immediate q̄ vñus t̄ idē actus p̄t esse vitiosus respectu vni⁹ qui tñ nō est vitiosus respectu alteri⁹. p̄ctus ergo vsurarius q̄uis sit vitiosus respectu eius qui mutuū prestat tñ nō respectu eius qui recipit. sicut t̄ p̄tponi exemplū in passione christi q̄ fuit vitiosa respectu iudeoz qui eā intulerūt nō aut̄ ex pte christi qui eā recipit imo valde virtuosa. Uel possum⁹ nos de isto arguimēto breuiter expedire dicēdo q̄ de duob̄ malis semp minus malū est eligendū illi qui esset cā vttiusq; mali qd̄ nō p̄t dici in p̄posito. nā dato q̄ paup moriaſ fame ex eo q̄ nō inueniat pecunia ad vsurā. ille tñ q̄ potuit eā prestatre nō fuit cā sue mortis. fuisse tñ cā illi⁹ pecati qd̄ cōmittit in vsura si suā pecunia ad vsuram p̄staret. t̄ iō potius debuit velle vitare illud peccatū cui⁹ cā ipse fuisse q̄ aliud in quo nullā culpā habuisset t̄ de hoc. xiiij. di. in summa. z. ix. di. c. j. **C** Ad. x. cuž dicebas q̄ ea q̄ parificatur in effectu debet parificari in iuris dispōne. ff. de verb. oblig. l. a titio z. ff. ad. l. aqui. l. illud. sed pecunia t̄ opa parificant ff. p̄ socio. l. societas. §. i. ergo idem ius statuendū in vtro q̄ p̄ de silibue ad similia pcedit. sicut ergo in calu vbi ex opa mea p̄cipieres tñ de lucro q̄tum tu pecunia ponis sic t̄ vbi pecunia meā dabo etiā sine opa tua potero de ea licite lucrū recipere. Ad hoc dicendū q̄ nō est simile. q̄ opera sine pecunia p̄t fructificare nec h̄z determinatū valorē a natura vel ab arte. t̄ ideo de ipsa possum⁹ licite lucrū recipere pecuniam aut̄ sine opa nō est apta nata ad fructificandū. t̄ habet determinatū valorē ab arte quapropter nullus p̄t de ea sola licite exigere lucrū. **C** Ad. xi. vō cum dicebas q̄ illud qd̄ est licitū in vno casu p̄sumit semp licitū. vsura autē videb̄ licita in quodā casu. vt verbī grā. ego qui habeo molendinū do pecunia titio. vt magis veniat ad molendinum meū q̄ vicinoꝝ tñ si alibi inisset tñ de labore habuisset t̄ tñ de pensione soluisset nec obstante hoc tenet cōiter q̄ receptio talis pecunie sit licita cū tñ videatur vsuraria q̄ recipitur ultra sortē t̄ labore. Dicendū ad hoc q̄ sicut patuit. s̄. in quarto articulo vsura in nullo casu p̄missibilis est nisi eo modo quo declaratum fuit. s̄. in. iii. articulo. in casu ergo

nunc habito si esset vsura nullo mō es̄ licita receptio dicte pecunie: quapropter dicendū q̄ nulla est ibi vsura. nā cum vsura genere materialiter de ipso mutuo vt patuit. s̄. in primo articulo t̄ in dicto casu nullū sit mutuū relinquit simpliciter q̄ in eo nulla sit vsura. **C** Ad. xii. vō cum dicebas q̄ si homo pecuniā nō permutteret esset desperdita t̄ nō multiplicatur nec ex eo cōis utitas resultaret t̄ p̄sequēs videbas q̄ vsura esset licita t̄ p̄missibiliō q̄ illud ex quo aliqd̄ bonū vtile multiplicaſ videtur licitū t̄ p̄missibile. ad hoc ergo dicendū q̄ illud ex quo bonū vtile multiplicaſ salvato bono honesto licitum est t̄ p̄missibile. sed in p̄posito non est ita nam q̄uis per p̄ctum vsurariū multiplicaref sept̄ bonū vti le nō tamen saluat ibi bonum honestū t̄ virtuosū cum beat malitiā convolutaz vt patuit. s̄. in scđo articulo. **C** Ad. xiii. vō cum dicebas q̄ vsure essent p̄missibile omni iure q̄ sancte vt probab̄ per hoc q̄ illius nature est causa tum cuius est causans sed vsure sunt permisse a legib̄ ciuilibus que sunt sancte ergo z̄. Dicendū q̄ si leges ciuilis p̄mitterent vsuras q̄ essent causa earū tunc argumentū p̄ciuderet punc aut̄ ita permittūt q̄ nō sunt eaꝝ causa q̄ nō permittunt ea tanq; eas fieri p̄cipiente vel eis auxiliū prestātes. sed solū tanq; pena nō infligentes vt lep̄s dictum est. **C** Ad. xiv. cum dicebas q̄ vsura est cā mutui qd̄ est bonū ergo t̄ ipsa bona t̄ licita. Dicendū est ad istā rōnē q̄ vbi vsura est finis mutui ibi tale mutuū nō est bonū t̄ iō melius est a talis mutuo p̄seruare. **C** Ad. xv. cū dicebas q̄ si vsura nō est licita t̄ c alienatio rei acquisitē p̄ vsurā nō esset licita qd̄ videb̄ esse falsum. Dicendū q̄ alienatio talis rei iō est licita q̄ si aliqd̄ licitū ex ea oris illud nō puenit ex sola pecunia vsuraria. sed ex opa illius alienātis simul cum pecunia. **C** Ad. xvij. cum dicebas de illo q̄ habuit molendinū q̄ p̄t p̄stare pecunia titio vt magis vadat ad molendinū suū q̄ aliorum t̄ tamen dicis q̄ in dicto casu nō sit vsura l̄. p̄pter dictū mutuū recipiat lucrū qd̄ tñ n̄ recepisset si mutuū non p̄stasset. t̄ ita v̄ scđm iusta iura q̄ iste casus nō sit oīo aliis ab illo qui fuit posit⁹ in. xi. articulo. Ad hoc ergo dicendū q̄ habeno molendinū si prestat pecunia titio cū ista intentione q̄ ipse magis vadat ad molendinū suū q̄ vicinoꝝ ex hoc ipse debet iudicari vsurari⁹ in mēte q̄ vbiq; aliquis intuitu mutui intēdit recipere aliqd̄ cōmodū ultra sortē qd̄ quidē cōmodum p̄t per pecunia emi tantū valet ac si recipere pecunia ultra sortē t̄ p̄sequens eodē modo est cēsendus vsurari⁹. Si tñ queraſ vlt̄erius vtrū teneat ad restitutiōnē. Dico q̄ si sua intentio sit nota titio eunti ad molēdinū teneat ad restitutiōnē p̄pter causaz superi⁹ assignatā in p̄mo articulo q̄i arguebat de vsura mentali. Si aut̄ que retur vlt̄erius virum teneat restituere totuz qd̄ a titio receipt p̄ pensione sui molendini. Dico q̄ nō: sed tenetur restituere tantū q̄tū reputat sibi valuisse illud cōmodū qd̄ recipit p̄pter hoc q̄ titius iuit ad molendinū suum ad qd̄ non iuisset si pecuniam nō p̄stisset. intelligo per illud cōmodū concursum gentiū vel noticiā quā consequis suum molēdīnum ex hoc q̄ titius iuit ad ipsum t̄ ideo tantū debet restituere q̄tū reputat sibi valere illud cōmodū qd̄ consecutus est per titius dato q̄ deberet ipsuz emere. Si tamē queraſ vlt̄erius cui debeat fieri illa restitutiō. Dico q̄ nō d̄z fieri titio q̄ ad istud lucrū qd̄ p̄tulit illi cui⁹ est molēdinū obligat ex solo fuitio qd̄ habuit de molēdīno circūscripto oīi seruitio mutui t̄ ista duo bñ stāt sil. s̄. q̄ ille cui⁹ est molēdinū teneat restituere. t̄ tñ ille q̄ iuit ad molēdinū nō dēat recipere q̄ ille cuius est molēdinū recipit aliqd̄ bñficiū vel lucrū intuitu mutui qd̄ aī nō recepisset. ille vō q̄ iuit ad molēdinū nō p̄tulit aliqd̄ lucrū intuitu mutui: qd̄ antea nō contulisset sed solū cui nō contulisset t̄ ideo in nullo p̄t se p̄tare grauatu ergo nulla d̄z sibi fieri restitutiō. ex qbus oīb̄ p̄t rationabiliter p̄cludi q̄ restitutiō prefata fieri d̄z eodē modo quo sit restitutiō que est de vsura incerta. Sciedū q̄ si ille qui iuit ad molēdinū fuisse ex hoc p̄secutus aliqd̄ dānum qd̄ fuisse p̄secutus eundo ad molēdinū alteri⁹ d̄z ei dicta restitutiō fieri ad q̄titatem illius damni.

Peccati

Eccati venia. v.dicit Jo.mo.

p sumitur p lnia Eccl. xxvi. non des mulieri neq; venia p deundi idest licentia vel liber-
tar; 3 t fa. C. de illis vo. l. venia. qnq; sumit
p indulgentia vel remissio ut hic t in. l. manicheos quā al
leg. glo. t dī a veniendo qr venit a licentiantie vel indulgēte.
C. Glo. pma facit. iii. exēplificat regulā scđo declarat illā
distinguendo duplē offensaz. tertio successivē signat t sol-
uit duo h̄ria. quarto exemplificat contrariū regule.
C. In glo. j. ibi manicheos. ibi dicis peccati venia penitēti-
bus indulgem;. t ibi quid sit fugitiuus. Fugitiuus est q ea
mēte discit ne ad dñm redat etiā si mutato p̄silio ad euz
revertat. nemio eni tali pctō penitētia sua nocens esse dicit
C. In glo. j. ibi in dñm dicit Jo. mo. oē peccatū cōmittit in
deum vt in psal. tibi soli peccavi. ppter qd pmo necessaria ē
ipsius remissio. ē etiā necessaria peccatis dispositio. cū act⁹
actiuoz scđom philosophū sit in patiente t disposito. de⁹ er-
go in venia peccati p̄ncipal⁹ est ageno instrumētale in hoc
bō penitens qr gratia diuina p̄ueniente fit adiutor dei scđz
ap̄lm. i. ad Corin. iii. inducit illud augustini. q fecit te sine te
nō saluabit te sine te. t sic soli contrito daſ venia. t ibi quid
sit fugitiuus. t sic soli h̄rium qd signat ad h̄riū bus re
gule t regule. s. proxime. de. l. ista. t de. l. qui ea mente. ff. de
fur. t de. l. penit. ff. de bo. rap. per q. pbaſ q̄ correctio vel ei
quirē restituat nō remittit pctō venia. aliō eni est remittere
culpā qd penā vt sequit. in Dy. s. c. p̄xim⁹ dicit illuc de iu-
re ciuii hoc de benignitate cano. hic vō dicit q̄ q̄ facilis li-
gaf de iure diuino. s. p cogitationē cū firmo p̄posito quā de
iure ciuii vbi requiri actus ita facilius solvit. C. Questio
bui⁹ regule posita est sup regula p̄xima.

Luralis. xl. duoz q̄ sit contenta

p s. fi. vbi si lego stichū t pamphilū si mei erūt
cum moriar vn⁹ tantū qui me⁹ erat tpe mor-
tis cedit legato. Dicis Dy. q̄ ibi nō dicis q̄
pluralis locutio sit vno contēta sed q̄ nō geminat significa-
tionē singularis opando. s. q̄ due singulares facerēt ad idē
ff. de lega. iiij. q̄ p̄cubinā. s. stichus. C. de impu. t al. subst. l.
q̄uis. C. Idama glo. ponit exēpla scđo obijcit de vna. l. t
dupliciter ioluit. tertio dicit in testib⁹ regulā pcedere vbi
numeruo non adiçif ponēs. xv. casus. vbi plures q̄duo re-
quirunt. quarto dicit in p̄nibus regulam nō loqui. C. In
glo. pma ibi p̄ncipal⁹ vide in pre. decr. j. t in. j. glo. t ibi vni
cuiq; li. xi. recepti vtrū numerū militantiū in lacris scrine-
is p̄ ordinē quē sortiti sunt ponunt in locis deficientiū nisi
posterior p. xv. testes p̄matū scrineo dignior forte p̄betur.
C. In pma glo. ibi si cer. pe. l. vlti. hec lex. C. regrit tres te-
steo. sed autē. sed nouo. ibi posita regrit. v. t dicit quīng in
l. pe. dic vt ibi no. t ibi p̄sul. t. c. se. vide pleni⁹ debis in spe.
de testi. s. restat de numero.

b. Ec regula facit p̄ op̄i. Inno. quā se
stru. cū Jo. in glo. magna t sup gl. t ita. l. q̄ per
duos testes reprobes istm cū eni. l. optimā in fi. C. de p̄bē.
t cō. stipu. dicat p̄ testes reprobari intelligā t duob⁹. dec. et
s. de. pba. dicit p̄ ff es domus reprobatū intelligā de duob⁹
t q̄ vbi. s. plene scripti hic non iusto. Sciendū aut̄ q̄ sicut
pluralis locutō q̄tēta duob⁹ sic t singularis q̄tēta ē vno
t duos abhorret maximi in mā restringibili. huic p̄uenit q̄
stio. xlivii. Gof. que talis fuit. aliqs ab eodē t corā codē iu-
dice conuenit diversis t libellis t sup diversis reb⁹ index
in actio p̄dēnat t demū eodē p̄textu p̄dēnat in altera p̄dē
natus appellat t ipetrat sup appellatio t rescriptū bū⁹ for-
me. p̄quelitus est talis q̄ talis iude⁹ iniquā rulū diffinitiua⁹
sua⁹ p̄ipsu⁹ a cui⁹ oia ad sedē a apostolica appellauit. t se-
quī gnālis p̄clusio petit ipetrans p̄ hoc rescriptū vtranq;
sua⁹ revocari. Ex aduerso excipi⁹ q̄ nō fuit appellatū ab

vtraq; sed ab ultima tm̄ q̄rebat an sic excipi possit q̄ possit
allegat. v. t quatuor in h̄rium. tertio sol. t h̄ris r̄ndebo.

C. Quod sic excipi possit. pbaſ p. l. cū in vna. ff. de ap. vbi
di q̄ si duplex snia ferit in cā vna sortis t alia vſura⁹ duplex
appellatio necessaria ē ne alterā agnouisse t ex altera p̄uo
casse videaf. C. Scđo qui nō appellat snie h̄ ipm late acce
uisse v̄. ii. q. vi. bidū circa fi. ff. qn̄ appellādū sit. l. j. cū igis
a p̄ma snia nō appellaverit. nō est illi⁹ executio differenda
ii. q. vi. si quis ex plurib⁹. cū ergo diuersio libellis sup diuer-
sio reb⁹ agereſ tot sunt snie quot sunt res l̄ vno verboꝝ cō
textu oēs snie p̄ferant sicut t in stipulatioib⁹ dī. ff. de verb.
obli. qd dī t. l. scire t. l. plurib⁹. t vide qōn. m. in tertio mē-
bro sup regula delictū. plures ergo appellatioes sunt neces-
sarie sicut t plures denūciationes vbi plura sunt ope. ff. de
no. ope. nūc. de pupillo. s. si in plurib⁹ sicut de appellatione
dī. ii. q. iii. s. notandū. v̄sic. si plura. sic t excōicatus p̄ pluri-
bus causis oēs dī exp̄mēre in absoluſiōe. s. de sent. ex. cū p̄
cā. t. c. offici. de offi. or. ex pte. C. Tertio facit ad qōne⁹ de
ap. sup eo. l. vbi per appellationē sup exceptōe nō dī appel-
latū in p̄ncipali. qd sine illa termiari p̄t. hec aut̄ sunt talia
cuz vnu cū altero nil h̄eat cōē ergo r̄c. C. Quartu b̄f facit
de p̄bē. is cui. j. r̄n. in fi. s. co. li. vbi p̄ singulare nomē b̄f-
ficij vnu solū cōprehēdit t nō duo facit etiā. s. co. li. de re iu-
di. c. pe. j. r̄n. vbi si ponat singulare vbi regris plurale v̄tiaſ
qd agit. C. Quinto etiā p̄stat q̄ si duo diuersi iudices illas
p̄dēnatiōes fecissent nō satis fuisset ab vna appellare ergo
nec quado per vnu. ff. si cer. pe. l. singularia. facit. viij. q. i. in
scripturis de pe. dis. iii. adhuc instant. C. In h̄rium appella-
tio respicit omnia preterita de app. scđo requiris. t. c. inq
sidi. t vna petitio multas actōes includit. C. de ana. excep-
si ex multis vna appellatio plures releuat. iiij. q. vij. v̄si. qnq;
t. c. si vnu ex plurib⁹. l. iiij. t. iiiij. C. Scđo cū nō separatim
facit sunt condēnationes ergo sufficit vna snia t sic vna ap-
pellatio. ff. de app. si qui seperati. j. r̄n. nam cū arbiter p̄nū
ciat simul de plurib⁹ p̄trouerbijs se nō p̄tingētib⁹ dicit vna
snia. ff. de arbi. quid ramen. s. fa. de capel. mo. dilectus de p̄-
scrip. auditio. t. c. veniens. C. Tertio vna verboꝝ p̄ceptio
facit vnam stipulationem super annuis prestationibus. ff. d
dona. causa mortis. l. senatus censuit. s. vltimo.

C. Itē pliuz rerū donatio vna itelligif t si excedat coadu-
tatio oīum sūmaz q̄ngentoꝝ aureoꝝ vna fit insinuatio. C. d
do. sancinus in fi. l. z. sit arg. s. ff. de iurisdi. om. iu. si idē. j. r̄n.
C. Quartu plures sūme coadunate vnu constiuit credito
rem. ff. de pact. l. maiorē t. l. si plures t. c. qui bo. ces. pos. l.
vlti. t sic p̄ oia hec. pbaſ q̄ ex quo vno verboꝝ p̄textu vtra
q̄ snia est. plata sufficit vnicā appellatio. C. Soluit q̄ ex
quo in rescripto dī de snia in singulari cum negari nō possit
plures fuisse snias q̄uis vno verboꝝ p̄textu platas nō au-
diat nisi h̄ vna. s. cōtra vltimā vel h̄ duriorē. facit. ff. de solu.
in p̄mio. v. leges. nec ē ante rescriptum diceſ ab vtraq; snia
appellatū p̄ pre. l. cū in vna. Ad h̄ria nō r̄det. tu dicas q̄
due decretales p̄us allegate nō loquunt de appellatioē iter
posita sed de clausula que illā remouet circa quā ponderat
intētio scribitis. Itē ibi de vnu rescripto cui⁹ h̄riū el̄z in
duob⁹. s. aut̄ de duob⁹ libellis duab⁹ instātia t duab⁹ sentē-
tis. C. Ad scđo fateor q̄ plures actōes vno libello potuſit
sent itētari sed ex quo h̄rium est factū duplex diceſ instātia.
C. Ad tertū fateor q̄ appellatō vni⁹ ex p̄dēnat̄ socios re-
leuat in casu illoꝝ iuriū cū distinctiōe decre. pe. s. de ap. sed
hoc nō p̄tingit casu⁹ n̄f. m. C. Lex si q̄ sepati. facit p̄ cū bic
fuerit sepatim diffinitiū t sic sit r̄sum ad reliqua. Dicētus
ergo q̄ l̄ sup oībus vna lio t instātia fieri potuſset sic vna
snia diffiniri de p̄uīl. cū oīm. iiij. ex quo tm̄ fuerūt due in facto
t due snie ab vtraq; fuit appellandū sicut t diuīsio p̄cīat̄
facit duo cīmiteria q̄ poterant esse vnu. s. co. li. de cōlē. ecc.
vel alta. c. vno. t duas domos t aliquis diuīsio fundos vt p̄s
ff. cōia p̄di. si q̄ duas. s. i. de leg. j. l. plane in fi. t de vna pre-
benda duas de p̄ben. tue. vbi de h̄ t. c. vacātē. t de vna p̄ui-
cia duas. ff. de offic. assel. si eadē. sic t in p̄posito diuīsio p̄ li-
bellos t instantias facit duas causas vel lītēs.

Lus semper.

p exēplū p leges qui quartā ff. de leg. i. vbi si testor intendēs legare quartā legavit dimidiū debet quarta q̄ inest. et si intendēs legare quiniquaginta legat centū idē. Item p. l. de verb. obl. l. i. s. si stipulanti. vbi si stipulanti qui iterrogat de. xx. r̄fideſ de. x. t̄ ſtupulatio de. x. s. ſeod. ti. iter ſtupulantē. i. r̄f. vbi si dicat p̄mittit ſtichū aut pamphilū et de p̄philo r̄fideſ ſtupulatio eſt iutilis q̄ iterrogatō nō p̄cesserit. ergo min⁹ nō p̄tineſ in pl. dicit Dī. q̄ nō eſt illa rō q̄ nō p̄tineſ ſed querēdo de duob⁹ ſtupulari vult vtrūq; ſub conditiōe ſi alterū nō def. r̄fido de altero ē pura et ſic eſt diuerſitas in qualitate q̄ ſtupulationeſ reddit inutileſ. ff. de v̄b. obl. l. i. s. q̄ ſtupulatio de hoc in fi. gl. et di- cebat Jo. mo. idē in caſu p̄uerſo ſi ſtipulanti de ſticho r̄fide tur de ſticho aut p̄philo de ſideiſ. grece. s. ſi q̄ ſtichum. C Si quis v̄o ſtipularet ſtichū et p̄philū et r̄fideret ſticho ſticho bñi valet in ſticho. nam ut dicit oī ſtupulatiua ē plu reo. ff. de v̄b. obl. q̄d dī valet ergo in ſpē vel ſūma. q̄ cum ſtupulatiōne p̄currit. ff. de v̄b. obl. l. i. s. ſi mibi et. l. iter ſtipulanteſ. s. diuſra. C Prima gl. dicit vñ ſumpta et ponit exēpla et p̄iungit alias dual regulaſ. ſcđo ſignat ſuſciue duo ſtiria et ſoluit. tertio ponit caſuſ exceptum et exponit de quo pli loquaſ regula. C In. i. glo. ibi in eo q̄d plus loquiſ cuſ ſemp inest min⁹ et ibi. s. ſi plures. caſuſ habeoſ in. c. p̄xio all. C In. i. glo. ibi min⁹ qualitate et ſic ſoluit ſtirium de. l. ſole- muſ. ff. de iudi. s. latrūculatoſ vbi cocediſ merū iperū et de negaſ cognitio ciuiliū. nā ille ſunt ſpēs diuerſe ut no. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. imperiū. et ſic vna cōceſſa noiaſtam denega- ta ſit altera. arg. C. de p̄cur. maritus Dī.

b Vic regule

coaptat q̄ſtio dñicalis
xxiiij. qua q̄rif ſi ecclia
de alteri ecclie annua. xx. et p. xl. annos ſoluſ ſo-
la. x. an poſtea petere poſſit ecclia integra. xx. allegat tria
q̄ poſſit. ſcđo q̄tuor q̄ nō poſſit. tertio daf ſolutio Bar. di-
ſtingueſ ſubdit dcm. Accur. et remiſſio Guil. et Dī. diſtin-
ctio in fi. ſup duob⁹ dubijs ſit remiſſio. C Quod petē poſ-
ſit allegat. ff. de ſerui. ru. pre. vna eſt via et de ſerui. ut pomuſ.
s. et quēad. ſerui. amit. ſtillidicij in fi. qd dicat iſte tres le-
ges vide in ſuffra. de p̄ſcri. auditioſ ſup gl. pe. et illis p̄cor. ff.
ſi ſerui. ven. ſi eo loco. s. ſi ergo p̄ partes retineſ ſeruit et
ibi ita et hic p̄ parte debiti ſoluta ius in toto retineo. et facit
ff. de fur. vulgaris cañ. de. pe. di. i. C ſcđo publice factio-
nes vel ciuiles cañ. p̄ſcribi nō poſſunt. xvi. q. iij. in. l. iubem⁹.
.C. de p̄ſcri. xxx. vel. xl. an. l. cōpetit. circa ſi. ergo nec iſta p̄e-
ſio cuſ ecclia egaſare reipublice. xvij. q. iij. s. p̄t. xxiiij. q. iij.
quid ergo. C Tertio ecclia nō ſoluēdo totū et ſoluēdo p̄-
tem habuit malā fidē. et ſic p̄ſcribere nō poſtuit de p̄ſcript.
q̄m oē. ſeod. poſſeffore. In ſtirium ius epale. p̄ pte p̄ſcribit
de p̄ſcrip. auditioſ. et. c. cuſ olim ſic ergo et p̄ſio iſta p̄ pte p̄-
ſcribi poſtuit p̄ ecclia ſoluentē. ſcđo p̄ bac pte facit. ff. g.
mo. vſuſruci. amit. l. placet vel certe ptiſ vel. p̄ in diuino vſu
ſru. nō vtendo amitti. et. l. i. ſi q̄ vſuſr. h. qd dicat videbiſ in
ſolutione facit et. ff. de vſu. qui ſemifero. s. aduersus. ff. de aq̄
co. et. l. i. s. trebat⁹. et q̄d de ſepabilib⁹ dicam. ſ. co. vtile.
C Tertio videſ ecclia ſuo iuri renūciasse tanto tpe medie-
tate recipiēdo de p̄uile. ſi de terra. Item ſi totū p̄ſcribi p̄t
ergo et pars de offic. dele. pastoralis. ſ. i. de donat. iter vir. et
vxo. nup. ff. de rei ven. que de tota. C Quartuſ ſi ſpale eſt in
tributio q̄ ſoluēs min⁹ q̄d debeat nō p̄ſcribit. C. de p̄ſcript.
xxx. an. l. cōpetit ergo in alijs ſecuſ et vñ expiſſuſ de cēſi. oli.
Soluit Bar. q̄ ſi. x. que ſoluebanſ ex vna cā debebant et il-
la que nō ſoluebanſ debebant ex alia in illis. x. vñ p̄ſcriptuſ
ſed ſi exeadē cā debebant vñ ecclia ſoluēſ partē agnoscere
totū debitū. C. de p̄ſcrip. xxx. vel. xl. an. cuſ notiſſimi. s. penul.
Accur. ibi in fi. i. gloſ ſimpliſ tenuit nō p̄ſcribi allegat. C. de
nō nu. pe. l. cū fidem vbi ſoluēſ partē debiti vel vſurā am-
plius nō opponit pecuniā nō numeratā. Ad idē induci p̄t
q̄d dicit lex de p̄ieſ ſoluit partē debiti a filio p̄cti q̄d ceflat

macedonianū. ff. ad mace. Itē ſi ſili⁹ aſ ſed iulianus. s. fina.
C Ad glo. p̄dictā remittit Guil. in ſpe. de p̄ſcrip. vſic. qd
ſi cuſ veberē ſed alibi. ſ. de locato. s. nūc aliqua. ſi. xl. iiij. ad
lſam ponit p̄dictā ſolutionē Bar. C Sed Dī. cui⁹ dictū
ponit Lī. in p̄dicta. l. diſtinguit aut eſt vna p̄ſtatio aut ſūc
plures p̄mo caſu aut ego q̄ recipieba. p̄. tñ ſcieba eū teneri
ad. xx. et tunc retineo ius in alijs. x. et eo caſu accedat hec re-
gula q̄ cum min⁹ p̄tineſ in plurali recipiendo ſciēter pteſ
retineo poſſeſſionē toti⁹ per p̄uſ allegata. ſi aut̄ credebam
eū teneri ad. x. tñ ſūc mihi p̄iudicat. ſic diſtinguit lex in vſu
fructuario qui tñ vñi et nō fruiſ. ff. qui. mo. vſuſr. amit. l. i. ſi
qui vſuſructū et ſo ſcdm eū q̄ nō viſeoz babuſſe animū mi-
hi obligandi vel retineſi ſeruiturē. quā ignoro. ff. quēadmo
duſ ſerui. amit. ſi cōem. ſ. l. vna eſt via. ſcđo caſu q̄i erant
plures p̄ſtationeſ ſūc p̄ vna p̄ſtationē aliaſ nō retineo ſed
caſ perdo. ff. de aqua plu. l. ſi p̄uſ in p̄n. vbi dī q̄ ſi mihi ha-
benti ſeruitutē aque nocturne duſe post eā cedit duc⁹
diurne. et ego per cōſtitutū tpo vtor tñ nocturna perdo ſer-
uitutē diurne cuſ plures ſunt ſeruitutes et diuerſap ſauſap.
et vide q̄d dixi in p̄dicta dec. auditioſ ſup glo. pe.
C Ex p̄dictis autē incidenti duo dubia an ſi ecclia illa. xx.
ſoluebat p̄ emphiteoſi ſoluēdo partē ſūc post tpo iuriſ p̄-
dat reſ tota vel partē vel nihil de quo vide in ſpec. de loca.
.s. nūc aliqua vſic. xxix. ſaluo ſemp q̄d dixi de reli. do. conſi-
tutus ſup glo. hoc iō ſcdm an. debēs annua. xx. p̄mo anno q̄
ceſſauit incipiebat p̄ſcribere p̄ annis ſequentiib⁹. an quoli-
ber anno inchoetur illius anni preſcriptio de quo ſatis. C. ū
preſcript. xxx. cum notiſſimi. s. fina. et in ſpecu. de locato. pre-
alleg. s. vſic. xij. et vide quod dixi poſt Gof. de p̄ſcrip. audi-
tio ſup vſic. ſolutionem.

b Otest quis.

lxvij. dicit Dī. re-
gula reſtrinſendaz
p ad ea que poſſunt per alios explicari alle. qd
no. ff. de vi et vi ar. l. i. ſ. quoties. Jo. mo. dice-
bat hic tenendū caſuſ p. l. i. de p̄cura. quā al-
leg. glo. tamen ſcdm diſtinctionē legio p̄me. ff. an per alium
ap. cau. exer. pos. que diſtinguit inter pecuniariā etiam ex q̄
iſtroſ ignominia et capitalē vñ ex qua pena debeat vſiq; ad
relegationē. p̄ma per p̄curatoř debeit tractari. ſcđo nō. de
hoc vide q̄d ſcripsi de accus. veniens ſuper p̄ma glo.
C Prima glo. ponit exempla. et. xvij. caſuſ exceptoſ. ſcđo
ponit. v. caſuſ exceptoſ a regula conuerta et rōnem ipſorū
reddens adiungit duo ſimilia et dicit regula qui facit nō eē
ſupfluā in fine arguit et remittit. C In p̄ma glo. ibi. l. i. ſ. ij.
vſuſ ſcuratoř per qua necessari⁹ eſt ut qui rebus ſuſ ſup
eſſe poſſunt vel nolūt per alios id poſſunt. et ibi arethusa. ſi
mulier cui libertas relicta eſt ſi. x. titio dederit in momēto q̄
parit illa de titio per altū ples eſt libera. et ibi. ſ. ne autem.
vide de offic. deleg. c. vlti. in. iij. glo. et ibi inter artifices vide
de p̄ſcrip. cum dilecta in glo. iij. et ibi in fi. in caſu ſeſ nō ne-
cessario habet abelle vult. l. i. ſi ibi imperatoř ppter partuſ
diſſerſ matris dānate ſuppliciuſ. et ibi Aſtrico. per prium
creditoř h̄z poſterior ius diſtrabendi q̄d ex ſuſ persona nō
haberet. et ibi. ſ. ſi tutor qui legatuſ pupillo per ſp̄li tutorioſ
patrē accepit ut tutor nibolim⁹ agit de inoffi. et ibi queſi-
tuſ vide eo. ti. q̄ alicui ſuo in gl. C In. i. glo. ibi. l. i. ſ. ij. et ibi
de hoc ſ. ff. de admī. re. ad ci. perti. l. i. i. in. i. glo. et ibi. l. vlt. ſ.
pe. Item violentū ſtati p̄t de poſſeſſione expellere per ſe tñ
nō per p̄curatoř. ff. de vi et vi ar. l. cū fundū Dī. et ibi nō p̄
me ut diſi de ſen. ex. ſacro. ſup fi. v. glo. vbi etiā allegaſ. ff. de
neg. geſt. at. qui natura. ſ. cū me et ibi. q. iij. et vlt. et idem in il-
luſtri. C. de p̄cur. l. pe. Dī. et ibi q̄ſitu. multa exépla q̄bus l̄z
alieno noie q̄d nō l̄z p̄prio vide. ſ. co. quod alicui ſuo in ſcđo
parte q̄nō ſi ibi de effectu iam facti idem ibi Dī.

b Ec regula

facit ad questionē quam
meū do. Marſi. quam ſic p̄ponebam queritur
an compatentia contrabat per p̄curatoř. C Et p̄mo
pro affirmatiua

pro affirmatis allegat quinq^z coniuncti & tria diuisim. se
cundo p negativa e^{cō}uerso tria piūctim & v. diuisim. tertio
ponet solo. Itē p̄tria op̄i. & eius approbatio alterius q̄onis
solo & p̄iorū r̄ihi. ¶ T̄ides q̄ sic q̄ edictū de procuratore
p̄stituēdo phibitorū est. & eo.li.de.pc.c.j.in.p̄n. ff. de p̄cur.
murus. &. i. & p̄curator ad oia negocia p̄stitui p̄t. ff. de pro-
cu.l.j. ergo ad p̄initatē q̄ dicere oia nil excludit. xix.di.c.
i. & hoc iuris bñficiū de p̄tate p̄stituēdi nulli d̄z auferri.e. t̄.
indultū. & ibi p̄co. Item p̄t q̄ p̄ aliū q̄ p̄ se. vt hic & c. q̄
p̄ aliū. sicut q̄s p̄ aliū possidet & iustif de prescrip. si diligē-
ti de preben. accedens & sp̄uale & carnale matrimoniu p̄ pro-
curatore p̄bi de primō ge elec. q̄ pp̄ scriptum. & c. p̄grega-
to de secūdō. & eo.li.de.p̄cur.c.f.i. fī. M̄ars. ¶ Fortificat
hoc vltimū q̄ carnale matrimoniu est vnu ex septē sacramē-
tio: si igif sacramenta p̄ p̄curatore p̄trabunt fortius sacra-
mentalitatis qualis est hec cognatio. ¶ Ad premissa addunt
tria. Primū q̄ l̄z cōp̄nititas regrar actuz & vnu vt.j. pbaſ
b̄ nō sp̄editari p̄ p̄curatore. na & iuramētū regit actu co-
poralis tacture & verbū & tamē p̄p̄curatore p̄statur. primū
p̄z. i. q. vii. quotiēs. j. de cōse. di. ii. ego de iureiur. ego enīz &
de elec. et circa. li. vi. Item p̄z ex p̄uilegio ep̄oz q̄ certis ca-
sibus nō tangū. xi. q. i. non flagite de iura. calū. c. fin. C. de
epi. & cle. autē. l̄z iudex. fī. pbaſ. lxiiii. di. tibi dño. c. di. opta-
tum. xvii. q. iiiii. metuētes. & eo.lib. de elec. p̄curator de iura.
calū. c. fi. de iureiur. c. fi. de sta. re. c. vno. &. verū. ¶ Secūdō
p̄z idem in p̄secretae ep̄oz & ordinatae clericoz in q̄bus l̄z
regrar verbū & actus tamē demandat. primū p̄z. lxxv. di. or-
dinatōes & c. q̄ die de sacra vnc. c. vno & ti. se. c. j. & v. scdm
probat. lxiiii. di. c. iii. lxxj. di. p̄ totū de offi. or. q̄ sedē & elec.
luffraganeis de cōse. ec. vel alta. aqua. ¶ Tertiō p̄stat q̄ ex
facto viri acq̄ri vxori cōpaternitas ignorati imo etiā p̄di-
centi vt vi. xx. q. iiiii. si q̄s vnu. eo. ti. martinus & c. j. & eo. li.
fortius ergo p̄p̄curatore acq̄ri d̄z dño volēti & mandati ad
hoc de spon. sicut tuis de bapti. maiores de homi. petrus &
q̄d no. & e. is q̄ tacet. ¶ In p̄triu p̄stia & tact̄ regrar vt pbaſ
tu ē & leuatio. xxx. q. iiiii. c. xl. Itē parificant carnalis gnatio
& sp̄ualis de bap. debitu. l̄z in carnali regrar act̄ p̄z. ergo i
sp̄ualis act̄ p̄fini. Itē in crīlib. & arduis nō daf p̄curatore
p̄cu. tue. de accu. veniēs de elec. cupiētes. ergo nec hic cum
circa maiora cautius sit agendū pp̄ maius piculum de elec.
vbi periculū in p̄n. cū p̄co. fī. Marsiliū. pbaſ hoc fortius
ex descriptōe cognatōis que d̄f fī oēs attinētia puenieno
ex sacramēti datōe vel ad id detentōe & no. de cogn. sp̄ua.
& eo. li. c. j. ergo q̄ non detinet vel leuat nō p̄t esse cōp̄r. vñ
canones atiq de l̄z vnu his v̄bis. suscipit accipit; l̄z leuat.
xxx. q. i. in primio. v. capitulio. t. c. oēs & q. iiij. c. j. ii. & iii. t. c.
post suscepit & q. iiiii. si q̄s vnu. bisde verbis vnu dec. eo.
ti. c. ii. & c. martinus & c. & cto. c. cōueniens. eo. ti. c. j. & v. lib.
e. interdū geminat sic accedit & suscipit vt p̄di. vi. & de cō.
di. iiiij. nō plures. Itē canones atiq dicit q̄ p̄minus offert r̄i-
det gestat profiteſ. de cōse. di. iiiij. illud & c. se. & c. bi q̄ t. c. q̄
rio vltro mediū & c. mater ecclesia. p̄ que pbaſ coniuncta q̄
pp̄ria p̄sona tñia oblatio & r̄isio regrar ergo p̄curator
non daf vel p̄ aliū nō expedit ad hoc de ap. cū parati de he-
reti. c. ii. j. r̄i. li. eo. de elec. cupiētes. e. li. C. de testa. bac p̄sul-
tissima & l. cum antigao. C. de iure deli. sancimus. &. finaūt.
¶ Secūdō p̄stat q̄ in baptismō regrar personalis imersio
baptizandi h̄ic est q̄ adultus nō posset p̄p̄curatore recipere
baptismū. que ergo requirif p̄sonalis detentio patrini. p̄i-
mū. pbaſ ex forma baptismi. de bap. c. i. ibi ego te batizo & c.
te quasi nō aliū in p̄sona tui bene facit q̄ adluttus q̄ bapti-
zatur p̄ se respondet nō p̄ aliū. sic ergo patrini puuli p̄ se
teneat & r̄ideat primū p̄z de cōse. di. iiiij. cū puuli ad id. ff.
de admi. tu. l. i. post p̄ncipiuz. ¶ Tertiō pbaſ sic: cognatio
nis treo sunt sp̄es carnalis legalis & sp̄ualis prima diuidit
tur in p̄sanguitatē & affinitatē. secūda in adoptionē & arro-
gationē. tertia in p̄initatē & p̄initatē & affinitatē vt scripsi
sup R̄ica. e. tit. si prima quo ad neutrā sui sp̄em p̄bi p̄t per
p̄curatore quod p̄z p̄ se & ex descriptōibus cōsanguinitatē
& affinitatē quas dedi sup arbore. Itēz nec secūda quo ad

aliquā sui sp̄em. ff. de adop. l. neq̄ z. l. post mortē. &. neq̄ er-
go nechec tertia alīs turpis esset hec pars vniuerso cognati-
onē non congruens. viij. dis. que p̄ de spon. dudum. c. fi.
¶ Quartu certū est q̄ cognatō sp̄ualis h̄z inducere ipedi-
mentū matrimonii vltimē l̄z ex p̄stōne ecclie. nec ob. xx.
q. i. nō oī vt ibi no. sed hec ipedimenta vltra casus expressos
a iure nō sunt inducēda pp̄ indissolubilitatē matrimonij de
qua de voto. c. vno. li. eo. ad hoc de testi. l̄z ex quadam.
¶ Quinto ad hec inducūtur illa sp̄alia notata hic in glos.
non cōfiteor sacerdoti p̄ aliū de pe. di. i. quē penitet nō adis-
heridas p̄ p̄curatore. ff. de acq. here. si pupillus. &. paulus
r̄i. nec p̄ aliū petit masculus venia etatis. C. de his q̄ ve. e. i.
ii. nec substituit datus ad certū misteriū v̄l matrimonii p̄bē-
dum p̄mū de offi. dele. c. fi. C. de cadu. tel. l. vna. &. ne aut. h̄z
de p̄cu. c. fi. li. eo. ex q̄bus sic p̄cludis ad casu nostrum facit
ad idem. C. de vin. libe. l. iiij. ff. de admi. tu. obligari. &. fi.
¶ Puto p̄initatē per p̄curatorez p̄bi posse p̄ p̄ma iura.
¶ Arch. no. p̄trium. eo. tit. c. j. li. eo. p̄ iura que vnu verbo
susceptōis & p. c. oēs. xx. q. i. ibi nobis suscipitibus vel im-
mergetibus & p. l. d. ado. & allegatā. Ego approbata sole
dñi mei hāc scdm approubo p. c. de his. xx. q. i. ibi exponit
tex. qd sit tenere puerū in sacro dicens q̄ tenere est supra se
substinere ad id. e. ad limina. qd ibi sequtur dū dicit p̄prijs
manib. retinēdū suscepit. l̄z q̄ ibi v̄l factū narrare meli p̄
mū caplī. Idem dico p̄ ea que. &. dixi de cognatōe cū enī le-
galis ideo nō fiat p̄ aliū q̄ nāz imitaē rōne nec sp̄ualis
p̄ que dico p̄curatore p̄ip̄ & nō p̄stitutē p̄patrē esse nō ob-
stante q̄ forsitan hoc nō itēdebat q̄ tollis p. c. xx. q. i. c. j. & p̄
dec. iij. eo. ti. ex q̄bus p̄z q̄ si intēdēs fieri cōpater meus cre-
deno filiū meū leuare leuat filiū tuū nō meus l̄z tuus p̄pater
est. sepe enī ex id q̄d agit & c. ff. cōmo. si is q̄ ad si. de delpon.
impu. c. vno li. eo. & sic soluta sit q̄d fīm aliū intellectū et q̄
est an procurator leuans nomine alieno sit compater.
¶ Ad p̄tria r̄ndē & dici posset ad primū q̄ l̄z phibitorū
sit edictū quo ad p̄sonas. s. p̄stituentes & cōstituēdas. nō tñ
quo ad casu q̄d p̄bant iura alle. vel alī ad id & ad q̄tuor q̄
sequunt & ad id q̄d dictū est de iuramēto dic q̄ illa regula-
ria fallūt in hoc casu pp̄ imitatiōez quā h̄z sp̄ualis cognatio
ad carnalē vt dictū ē. ¶ Ad id q̄d de m̄rimonio d̄f r̄ndē
q̄ l̄z sit sacramētu tamē est p̄ct̄ q̄ consensu p̄fici qua rōne
p̄p̄curatore p̄trabif. Item magis est in eo oportunū p̄p̄cur-
atoris officiū q̄b̄ hic. posui exemplū de rege frācie q̄ nup p̄ p̄-
curatore p̄xit cū dñia clemētia pone in studēte q̄ vult in p̄ti-
bus p̄bere. nec vult studiū exire & in silibus. l̄z hoc nō est ne-
cessariū p̄curatore officiū q̄d aliū esse poterit patruū in leuādo. Item
nego p̄fectionē sacramēti matrimonialis fieri p̄ aliū q̄d nō ē
p̄fectū sacramētu vel ipsius significatū ante cōsumationē
vt satis p̄z. & de biga. debitū que cōsumatio p̄p̄curatore nō
fieret q̄d non cōmiserenſ corpora coniugū q̄d regrar vt p̄z.
ad id q̄d de cōsecretae ep̄oz & ordinatae clericoz dic q̄
ep̄o p̄secretae vel ordinās non recipit horū p̄tate a mandā-
te q̄d illā prius habebat ex ordine q̄d dic vt in p̄. dec. q̄d se-
dem & c. aqua & de trāla. c. j. ¶ Ad id q̄d de cōpaternitatē
acq̄ri p̄iugi ignorati. R̄ndē q̄ p̄ id iducif ipossibilitas p̄
carnis vnuōne sicut enī illa cognatio nō p̄sistit in sola manu
q̄ tetigit vel leuat sic nec in solo corpe viri q̄ p̄iugi est vna
caro de puer. p̄iu. ad apostolica. Sequtur. c. p̄sumitut & c.

Resumitur. xlvi. vt dic. & ad
p̄gitur hec r̄la. & fīm eū p̄t poni exemplū d̄ tu-
toze qui p̄sumit ignorati se tutorē datū. ff. de
admi. tu. hoc aut. signat p̄trium q̄d non p̄sumi-
tur ignorati facti q̄d si defunctus sciebat res
alienā heres p̄sumit scire. ff. de diver. & tem. p̄scri. l. cū heres
de publ. si ego. &. partus. dicūt quidā q̄d heres rep̄fitat p̄
sonā defuncti scia illius cōtinuā p̄sona heredio. & d̄f. dicit
q̄d heres p̄ ignorantia quā alleg. contendit lucrū captare
p̄sumit scia p̄tinuata vt in p̄tria. si tractat de dāno vitādo
Mer. Jo. an. b

secus.co.ti.cū q̄o.s̄.e.q̄ in alteri⁹ ⁊ pp hoc remittit ad distinctionē quā posuit. s̄. eo. ignorantia. ¶ Prima glo. ponit exempla. secundo h̄is ⁊ soluit remittēdo. tertio dicit regulā cessare i bis que q̄ scire vel indagare tenet ⁊ in bis que sūt iuris nālis intermitterēs: de virtute huius p̄sumptionis ⁊ de triplici mō pbandi ignoratiā. ¶ In.j.glo. ibi verius presumitur testator ignorasse r̄ alienā ⁊ iō legatarius pbat illuz scimisse. ⁊ ibi in.l.i.j.nāli rōne patronus ip̄orū parētibus ⁊ liberi debet reverētia. ⁊ iō rusticati vocatō ius non p̄cif. ¶ In glo.j.l. verius qd dicat. s̄. dixi. sic ⁊ dñs p̄sumit ignorasse cū seruus suscipit militiā. C. qui mi. nō pos. super seruus Dī. ⁊ ibi p totū ad idem. s̄. de cri. fal. ad falsarioz in pnc. ⁊ ibi necessario ad hoc exemplum ⁊ sequens facit. ff. de his q̄ sui vel alie. iur. sunt. l. filium.

• b Ec regula facit ad q̄onēm quā dispunō vidi quā sic p̄ponebā. iudex recepit testes ⁊ absentē ad domū citatū s̄. non invētū querit an receptio valeat ad affirmatiā allegan̄ tria. quoꝝ vltimum adiuuabo p iura glosas opiniones ⁊ evitatiōnē absurditatis. secundo in h̄iūm allegan̄ tria iura p̄iunctim que iuribus glosis ⁊ opinōnibus fortifico. tertio ponit obscura fo. Jo. quā determinādo mām p̄sequor distinguēdo opponendo ⁊ r̄ndēdo q̄onē soluā distinguēdo. ¶ Quod valeat pbaf p auctoritatē iudicis q̄ illos admisit. ff. de mino. ait p̄toz. s̄. qd tamē. C. q̄ admit. ad bo. pos. l. bonoꝝ qbus iungas decr. cū iter in fi. de re iudi. ⁊ eo. ti. sicut. Secundo q̄ p aduersariū factū v̄. quo minus eo p̄site. C. de iudi. p̄perandū. s̄. cū aut̄ i aut̄. vt oēs obe. iu. s̄. si qd col. v. videſ enī post litē motaz ubſentia maliciosa de ossi. dele. cōſultationib⁹. ¶ Tertio q̄. pbant multa iura q̄ sufficiat citatio ad domū de clc. non resi. ex tue. de do. ⁊ p̄tu. cāz cū olim ⁊ c. fi. de eo q̄ mit. in pos. c. fi. ff. de dam. infec. l. iiiij. s̄. p̄toz. ⁊ s̄. toriē. ff. de li. agno. l. i. in pnc. s̄. in Ja. ad idē. ff. qd vi aut̄ clā. l. aut̄ q̄ aliter. s̄. j. C. de an. ex. vt p̄fectiō. C. de iudi. p̄peradū. s̄. s̄. nātūr̄ ex gestis. ff. de no. op. nū. de pupil. s̄. nūciatiōnē facit qd no. ff. qm̄ ap. sit. l. j. in fi. ff. que sen. si ap. nō resci. l. j. s̄. Itēz cū ex edictō de res. i. inte. l. fi. in fi. mage glo. de iu. ⁊ post edictū in fi. ma. gl. iiij. q. ix. caueāt de excel. p̄ela. ex līs in glo. no. qd opte facit. ff. de exc. tu. scire. s̄. j. ibi vel in faciēt vel ad domū p qd etiā fertur Dī. hoc teuille q̄ ex viilius alternatiue sufficiat alteruz qd cunq̄ sit ex illis hoc eo. ti. in alternatiue cū p̄coz. Ad idēz qd no. Guil. in spe. de ap. s̄. seq̄t ver. cautus etiā sic ⁊ de ci ta. s̄. seq̄t v̄. s̄. nūquid sufficiat alſ. sequeret q̄ latitās in domo nō poss̄t citari cu nō possit citās domū ingredi. ff. i. ius vo. pleriq̄z ⁊ l. se. nec inuitūz de domo extrahē. de re. iur. nēmo de domo. facit etiā ad hanc p̄te. vt lit. nō p̄te. qm̄ in p̄n. ibi si nō sit absens absq̄z malitia ⁊ c. per que p̄cludis q̄ valeat receptio. Quod non valeat pbaf de testi. c. ij. cū sit facta p̄tra solitū ordinē iudiciorū. C. de sen. ⁊ iter. l. platu⁹ nec auctoritas iudicis excusat in illicitis. C. de ap. qm̄. ⁊ q̄ nec videſ cōtumax qui roce p̄conis nō audit. ff. que sen. sine ap. rescin. l. j. s̄. item cū s̄. in Ja. ¶ Addē. ⁊ ff. de in integ. resti. l. pe. C. quo ⁊ quādo iu. autē. qui semel. primū fortificat lex i cor. aut̄. de testi. col. viij. s̄. pe. vbi notat lex volūtātē p̄ trīaz recusatiōnē ⁊ audaciā citati nō veniētis que oia nō vidētur cōgruere citationi facte ad domū s̄. psonali. ignorās enī nō posset dici nolens p̄terius recusans vel audax ad hoc. ff. de re. iur. nō p̄t̄ vidēti improbus q̄ ignorat ad idem co. tit. q̄ in ius. s̄. j. ad idē inducif de fo. cōpe. romana. s̄. cōtrabētes ibi p̄tenat. ⁊ ibi quo minus pueniat ad eosdē satis etiā facit vt lit. nō p̄te. qm̄. s̄. si aut̄. vbi etiā in cā matrimoniali nō p̄cedit q̄ abſentē q̄ cōtumax nō est ⁊ quē non apprehendit citatio ad idem inducif glo. palle. s̄. pe. in cor. que incipit. i. di cere que videſ velle q̄ receptōi facte p̄tra vocatū q̄ nō erat in ciuitate opponis absentia. plus v̄ velle glo. ante pe. p̄ dc. secūde de testi. q̄ dato q̄ fuerit vocatus si iuste impediſ nō valeat receptio. Quid plura decretales ⁊ q̄ttor leges pri me. s̄. in h̄iūm alle. in. ver. iij. faciūt pro hac p̄te ⁊ plane p̄to

bant citationē ad domū fieri in defectū qd etiā t̄z Hostien. in pre. dec. cām quoꝝ iuriū tex. causa breuitatis hic nō inse ro sed videat studiosus ex quibus p̄cludit̄ bic h̄iūm. ¶ Dic q̄ ex quo fuit legitime requisit⁹ valeat receptio p̄ iu ra prius alle. s̄. in Ja. nēc qd intendat Ja. an q̄ p̄cedente legitima requisitōe valeat citatio ad domū sit legitima requisitio ⁊ sufficiat ⁊ hoc est quod querimus. Et sciendū q̄ Inno. satis in cōfuse tractauit de citatiō ad domū de eo q̄ mit. in pos. c. fi. ex cui⁹ verbis colligis q̄ citatio ad domū sufficit quo ad mis sionem tēdialē. Item q̄ post lit. p̄te. sufficit talis citatio etiā quo ad diffinitiū ferendā ⁊ idem quādo maliciosa est ab sentia vt post satisfactionē iudicio listi vel post cōparitionē vel citationē vel ante citationē tamē dolose vel est talis qui dādēsse vt clericus in ecclesia: p̄iunx p̄iugi: qbus casib⁹ va lebit citatio ad domū tamē solū ad illuz finē ad quē valeret psonalis. ille ergo p̄cessus q̄ fieri non posset ppter cōtumā ciam psonaliter inuenti etiā fieri non poterit ppter cōtumā ciam ad domū citati alias non sufficiat s̄. in eū citatio ad domū. Item in dec. ad petitionē de accu. no. q̄ p̄tra fice v̄ in terprative cōtumaciā potest fieri testiū pductio. s̄. in dec. de testi. significauit. ipſe not. q̄ si is ſit ibi pductio te ſtiū absens est si fieri potest sine piculo expectabif donec psonaliter citeſ alle. pre. s̄. Itēz cū ex edicto. dices ibi q̄ iura que dicit sufficiere citatiō ad domū ponūt casus spāles. s̄. hoc vltimū oīm Inno. itēllico in cāu ipsius dec. s̄. in pductōe testiū que fit ante lit. p̄test. in cāu publicationis quo casu re quireret vera p̄tumacia ⁊ sic loquaſ. s̄. pe. in aut̄. de testi. ⁊ aut̄. s̄. ⁊ si quis. C. eo. ti. nīsi imineret p̄culū puta mortis te ſtiū ⁊ sic logt̄ dec. qm̄ frequēter post pnc. al. in cāu q̄onis ⁊ similibus vbi post litē mota fit pductio sufficit etiā fīcta ⁊ sit patēs diuersitatis rō q̄ fortius presumi p̄t cōtumacia li te cepta q̄ non cepta vt ibi in aut̄. d. exhi. reis. s̄. si vero qui dam iurēt. ⁊ sic intelligat. s̄. s̄. nātūr̄ ex gestis ⁊ l. p̄peradū ⁊ hanc distinctionē t̄z Dī. in. l. iiiij. s̄. toriē. ff. de dam. infec. tamen in pte male v̄. vt. j. dicaz. ⁊ L. in pre. auten. s̄. ⁊ si q̄. ¶ Sed p̄t̄ hec distinctionē sic infringi. certū est q̄ ſt. Stephanū ep̄z de quo logf dec. ij. de testi. nō recipieban̄ testes in cāu publicationis. s̄. sup accusatione probanda vt p̄z ex cano. cuius po est pre. dec. ij. q. j. in primis. ver. q̄ rigi ⁊ cīca ſi. ⁊ tamē ex alia aut̄. papa diffinit cām Stephani ibi ecce admonēdus ⁊ c. ⁊ sic aut̄ diceſ legem aut̄. non log in cāu publicationis qd etiā qdam tenent exponentes ibi verbū publicabūt vt no. s̄. de testi. significauit. aut dices d. v̄troḡ quo ad regſtione abſentis cū ex non facta requisitiōe quā iu bet aut̄. fieri papa vitiet ibi pductioz. ¶ Sed r̄nderi p̄t q̄ lex illa dicit duo. l. aduersariū citandū ⁊ sub certa forma. facit de resti. spo. c. fi. papa vero iferit ex primo tm̄ qd p̄z ibi in. v̄. ecce. vbi facit generalē p̄clusionē d. aduersario citado ex qua gnāli postea infert ad cām. ¶ S̄. ad p̄dictoꝝ dclā rationē sciendū est de p̄tumacia q̄ cōmuniter dividit in duas spēo in verā ⁊ fictā de quo satis Guil. in Specu. de cōtumacia. s̄. j. aliq̄ in tres in verissimā verā ⁊ fictā oīcētes veraz in psonalit̄ inuēto q̄ nō venit. verissimā in illo q̄ ſe nō ventrum r̄ndit. vel posset distinguī iter verā manifestā ⁊ veram nō manifestā p decre. venerabilē de sen. ex. li. eo. ⁊ de his p̄ncipis querit vt ſciāt quo casu possit cōtumax appellare de q̄ plene vide no. in cle. de do. ⁊ p̄tu. si ante in vlt. glo. fictā aut̄ dicimus factā ad domū habitationis que nec puenit in noti ciā citati qd verū itēllico in his casib⁹ in qbus in pncipio determinatōis dixi. citatiō ad domū sufficere. vnde nō ſa teoz q̄ glo. in prima pte allegate inuant sufficiere citatiōem ad domū ſi inuit̄ eo casu quo ſufficit eam p̄ſtituire ſciū cōtumacē etiā ſi nō pueniat i citati noticiā nec valet op̄i. Dī. alle. in fine prime p̄tis que fundat̄ sup alternatiua q̄l̄ regūlariter alternatiue ſint prestatōis dicā illā esse ordinis ſicut ⁊ illā. s̄. c. li. de preben. mandato. ff. de le. ii. cū pater. s̄. penul. vt ſic illa terminet p̄ alia iura p̄alle. vt dixi in fi. ſecūde p̄t. In ſolōne igis q̄onis proposito de ſic ſparsis p̄cludēdo ali quid certū dico q̄ ſtēiū ſeptiō ſit q̄ſq̄ ante lit. contesta.

quādoqz post primo casu sine fia in casu publicationis siue de testibus pītūris dīxit. *H*. in pre. *S*. totiens regri verā cōtumaciā. hoc fateor in primo casu. s. publicatiōis p. pre. aut. que pīductio regulariter fit ex pte rei ptra quē agi posset in posterū līetiā interdū fia ex pte actoris vt lat̄ scripsi vt lit. nō pīesta. qm̄. s. secūdo casu quo timeſ pīemptio testiū mor te recessu vel aliter quo casu pīducit etiā actor nego regri ve ram pītumaciā qd̄ est expressiū in pīdicta dec. qm̄ post pī. et pīus scripti nō esset rō nālis satis oīdīs pī male pīudere tur pericolo si in receptiōe taliū necessaria esset vera pītumaciā facit. v. di. baptizari yec in hoc aliqd deperit aduersario cū isti de sua nā pīsignenf̄ sit sibi salua exceptio i pīsonaste stium et dicta vt ibi sequit s. sit etiā pīductio testiū aī lit. pī. pīactorē q actionē mouerat qm̄ sup pīncipali qm̄ sup dīlātōria quā reus pīposuit et his casib⁹ pp̄ litē incōbatā pīto sufficere fīctā pītumaciā pī citationē ad domū vt in dec. cā de do. et pīta. et in. l. pīperandū. *S*. fināt ex gestis t. C. quō et qm̄ iudej. l. cōsentaneū et autē. q semel. et eadē rōe idē pīto de testibus quos pīduceret acto. pītra reū sup replicatiōe quaz proponit pītra ipsius dilatoria. Si vero pīducit actor lit. nō cōte. testes sup pīncipali dico illā cōtumaciā verā regri in producīōe que regri in tali pīcessu. s. pī citatiōe pīsonalē vī occultatiōe vī ipēdimētū dolosū pīoalr̄ cītef̄ vt pī. dec. qm̄. *S*. porro. b. circa pīmū casu s. pīducunf̄ aī lit. pīte. scđo cāu. s. cū pīducunf̄ post lit. pīte. rōne sepius dicta siue pīducat ac tor sup pīncipali siue reus sup exceptiōe. dico sufficere fīctam cōtumaciā et ita seruaf̄. et sic t. *Dileus. q. lxx.* dico tñ q pī fīctus pītumax fm̄ verā opinionē audīs appellans. C. quo et qm̄ iudej. l. ab eo. ita et b. audiref̄ ad id ad qd̄ pīductiois tpe fīsser auditus. s. pītra pīsonas testiū in q etiā audiref̄ is q pīsonaliter citatus venire nō potuit et sic intellecta sit vā pīdīcta glo. dec. i. de resti. s. q pīreceptio nō sit nulla s. qd̄ pī illā re stituit ad id ad qd̄ a pīncipio fīsser admissus etiā pīter cāus dec. pītūr̄ eo. t. pīdicta regulariter vera nō pītūgūt illā for mā citandi de qua logtūr extra vagans Bonifa. rem nō no uam et cle. dudum bonifa. de iudi.

Rīnilegium .vij. sequit bñ fac

P *S*. vi. ibi vībīcūqz illi fuerint vt ibi scripsi. exti guis an resuscitatus illa pīlegia recuperet vīd qd̄ scripsi. *S*. de frigi. fraternitatis sup vī. mira culum. vbi inuenies qōnem dominicalem Bar. brxi. **C** Prīma glo. dicit vīnde sumpta et ponit exempla. secūdo dicit regula nō pīcedere in iure cōi s. bñ cōuenit Rptū pa etum et pīmissiū pīsonale. tertio distinguit duplex pīsonale pīlegiū dīcēs q est de reali. qrtō dicit et extigui qm̄q et remittit. qnto successiū signat duo pītia et vīrūqz dupl̄ sol uit. **C** In. j. glos. ibi pīlegia quedā. vide. j. sub hac līfā et ibi in oībus causis. ii. vi. d. sub līfā. l. et ibi leges in fi. pīcessu spā liter pīnciōe ciuitatibus vel corporib⁹ nō sunt gnālia et ibi l. j. in fi. q pīnciōe ob meritū indulxit pīsona non egredit et ibi etatē in fi. inūitas data pīsonis cuž pīsonis extiguis data vō reb⁹ nō. et ibi regla. *S*. vi. s. facta sit mētio d. mūicipib⁹ in qlibz pīsona id locū bñ. et ibi si vīfructus. si ciuitas dīstructa est aratro. pīerit ei⁹ vīfructus. et ibi. ede. sequit sacra terre motu diruta locus edificij nō est pīphānus. et ideo venire nō pōt et ibi. l. vi. procōsul portā roīne ingressus deponit impe riū. et ibi. l. penul. si furiosus bñ vīlūcida iterualla curator eius bñ nomē tñ. qm̄ est sane mentis. **C** In. j. glo. ibi ne ege at de hoc. *S*. d. dona. inter vi. et vīo. c. j. et ibi pīsonē pīcesso. ita q pīsona sit pīxīma cā pīlegi. vt in dicti exemplis. et sic sol. quod op. de resti. in. inte. minoria que trāsīt ad heredes. *S*. d. in. inte. resti. l. nō solū. *S*. de mino. l. iterdū. et de velleiano qd̄ etiā trāsīt ad heredes. **C** de vīl. heredes in his enī pīsona n̄ est pīxīma et imēdiata cā pīlegi. s. lesio qd̄ pī. et nō suffic pībar etatē sine lesionē nō est ergo mirū si cessat vbi pīsona est cā finalis vbi nō est finalis nō cessat. demū dīcit *H*. aut pīlegiū pīcedis pīsonē vel rebus. aut generi pīsonarū aut ci uitati aut loco aut eāc. in primo casu subdistinguit vt predi

pīsecūdo casu trāsīt ad successorē reletiā singularē. ff. de aī quoti. et est. l. j. *S*. pīmittif̄ de cēsi. etatē. *S*. rebus. tertō cāu qm̄ pīcedis generi pīsonarū hoc expresso vī illecto q ad poste ros transcat ad descendētes pī linea masculinā tñ pīnet. ff. de iu. i. mu. l. j. in fi. et l. imunitatis et de mu. et ho. l. vacatio. in qrtō casu cū successiū sp̄ sit idē pp̄lō. ff. de iu. pīponebat habitores ciuitatē vel loci pīpetuo respiciet. ff. d. cēsi. forma. *S*. qm̄. in quinto casu pīcessu cāe puta depositi vī his filia ad successores transit vt in regu. alle. in prin. glo.

b. Tīc regule bñ adaptaref̄ qō de qua

ris an pīlegiū vel gīa nō scripta in solita littera rum forma vel scripta s. nō bullata expīret morte pape s. qd̄ de hoc satis scripsi. *S*. eo. li. sup pīocēo. *S*. vīl. sup vīver. trāsmittimus hāc omītto. Sed quero qd̄ plus adaptare regule an pīlegiū papale exprīmens pīlati nomē cū tamē tenor respiciat ecclesiā vel ecōtra nō exprīmens nomē pīlati s. dignitatē tantū cū tamē tenor respiciat pīsonā intelligat pīsonale vel reale. **C** Premitā quatuor in quoꝝ tertio pīse quā qōnem venerialez bīeūtē allegans pro et pītra: ponā duas solīones pītias qd̄ scđam approbabō et pītias īndebo. In pīncipali qōnē pī realitate allegabo. v. in pītium tria solū īducēdo multa iura et specificē apīēdō solutiōis vītarē. **C** Dubiū īstarū qōnū fundat sup dec. qm̄ abbas de offi. d. le. que distinguit an līa exprīmat pīpīiū nomē pīlati an expīmat solum nomē dignitatē. **C** Secūdo sciēdū q pīgōsella quā posui. *S*. de vīspall. ex tūrū i. fi. qua tracto an cōpostel. archieps̄ habeat illius dec. pīlegiū satis sufficere videtur ad hanc qōnē quā tamē. j. pīlequar. **C** Tertio sciendū q Bar. in vīn. q. xxii. et Damasus d. offi. vīca. q. j. querebāt an pīcē verba rescripti apostolici vices nostras tibi in tali pīvīcia dūximus cōmittendao. fiat cōmissio realis vel pīsonalis q pīsonalis allegat Damasus. q pīscribendo epō expresso noīe epī et cōmītēdō illi vices suas īvīgit ei necessitatē iūdīcādi. necessitas iūdīcādi est munus pīsonale. ff. d. mu. et ho. l. mūnerū. *S*. iūdīcādi ergo legatio erit pīsonalis ex quo in pītium papa nō expressit. Item si debitorī meo cōcessiū vīndēr pīgnus et bītōrī possessionē pīgnoris pīdat et aliū cā adētū rē vendat durabit iūs pīgnoris qd̄ cōcessio illa debitorī facta intelligat pīsonalis. ff. qd̄ mo. pig. vel ipo. sol. l. sicut re corporali. *S*. si debitorī. **C** In pītium adducit de pīlump. mā data ibi enī papa pītestaf̄ qd̄ nō loco s. pīsonē legationē cōmittit. protestatō autē illa necessaria nō fīsset nisi cōmissio facta simp̄l̄ intelligere realis. et notandū qd̄ ibi erat nomē pīpīiū expressiū. Item vī expressiū de īstī. cuž venissent pīcessio realis intelligit nī probet fīsse pīsonalis. Itē dīcit lex q pīcessio facta pī creditorē debitorī de vendēdo pīgnore in tñ realis est qd̄ trāsīt ad heredē vt pre. l. sicut re. *S*. si de bītōrī. *S*. dīxi de extraneo. **C** Soluit Damasus. pī dec. pre. cum venissent cōcessiōē realē et Tan. et Bar. pītra et hoc sequit Guīl. in spe. d. instr. edi. *S*. nūc aut. ver. qd̄ si papa. et hoc pl̄ vbi ex verbis Rptū aliud nō sumat vt in pīxīma. q. in decre. mandata fit iūris declaratio. et ad cautelā decr. cuž venissent ponit verbū donatōrē et pīsensū capituli pī que duo no. realis ad qd̄ etiā satī facit qd̄ ibi scripsi sup vī. donavit. aliud pītium est solutū. **C** Quarto sciendū q Hosti. in sum. de pīvīl. *S*. quot sunt sp̄s. distinguit q pīlegiōp̄ gnāliū et spāliū aliud singulariter pīsonale aliud cōiter pīsonale. aliud singulāriter et cōiter corporale. aliud tñ cōiter corporale. et ne de penultimo et ultimo dubitef̄ vocat cōiter et singulāriter corporale cōcessū corpori cui singuli pīcipiant vt de sen. ex. cōtingit de fo. cōpē. si diligēti tñ. ergo cōiter corporale quo solū corpus nō singuli de corpore adiūvant. xii. q. i. q manu mītīf̄. pīsecutionē horū ibi videas vide etiā qd̄ dīxi in regula in iūdīcijs in fi. qōnīs. **C** Ad qōnē bīeūtē vīmēdō et expressio noīe non faciat pīlegiū pīsonale adducit. ff. de an nu. le. lānu. *S*. i. vbi legatū factū sacerdoti templi etiā expīso ipsius noīe debet successorī. **C** Secūdo cū d. pīlegiū tractemus qd̄ est lex pītia. et d. aliqd̄ cōferre vītra iūs cōe large interpretari. xii. di. pīlegia de vī. sig. abbate. v. hoc

Līder. Jo. an.

b. ij

autē. e. ti. olim. s. de p̄u. in his īterpretab̄is ergo large. vt sit
 reale & p̄petuū ne sit stricta īterpretatio & amara dicē q̄ tpa-
 le sit p̄sonale. & maxime procedit hec argumentatio q̄n pri-
 uilegiū est de mā fauorabili. e. ti. odia cū p̄cor. **C** Tertio vi-
 demus in pactio q̄ expressio nois vel p̄sonale nō facit pactus
 p̄sonale l̄z ofidat cū qua p̄sona factū fuit. ff. de pac. iurisgen-
 tiū. h. p̄acto. z. l. tale pactū. **C** Quarto expressio nominis
 p̄cedentis semp ponit in p̄uilegio nec p̄ id df p̄uilegium p̄
 sonale ex pte cōcedēt. nisi aliud exprimaf in illo equa rōne
 dicemus q̄ exp̄ssione p̄sonae illi⁹ cui p̄cedit nō sit p̄sonale ex
 pte ip̄si⁹. vbi aliud nō exprimif vt sic de his p̄cessis sit idē in
 dictū de p̄sti. trāslato. d. accu. ad petitionē & ibi p̄cor. i. gl. pe.
C Quinto hanc p̄tē coadiuvat iura que volūt p̄uilegia eē
 p̄petua. xxv. q. ii. c. j. & i. quasi p̄ totū. **C** In h̄iūz pre. dec.
 q̄m̄ de offi. dele. secūdo si p̄cedēt volūsset p̄uilegiū esse rea-
 le sup̄ressisset nomē p̄priū q̄ expressit. facit de deci. ad au-
 dientia. vbi vide p̄cor. in vi. glo. p̄stat etiā q̄ verba in p̄uile-
 giis vñt aliqd opari de priu. si papa. li. eo. l̄z asserētes p̄uile-
 giūz esse reale dicunt p̄riū. s. expressionē nois nihil opari.
C Tertio nō logm̄r simpl̄r de b̄ficio p̄ncipis in quo lar-
 gissima sit īterpretatio. de dona. cū dilecti. in fi. & C. d. bo. va.
 li. li. l̄z logm̄r de p̄uilegio quod p̄p̄ie das p̄ira n̄s cōe
 & hoc inq̄stum respicit alioz p̄iudiciuz respicit strictā īter-
 pretationē dūmodo aliqd cōferat de priu. p̄stor. & c. in
 his. ff. de legi. quod v̄o. & de hoc satis īcripsi de v. sig. oli sup
 vlt. glo. l̄z hic īterpretādo p̄uilegiūz esse nō reale l̄z p̄sonale
 minus ledit & aliqd p̄fert ergo hoc p̄uilegiū & hoc argumē-
 tuz idē p̄cludit q̄n nomē non est expressiuz. soluēdo dico nō
 semp curandū de nois an sit expressiuz vel non l̄z tota virtus
 cōsistat in tenore & verbis p̄uilegiis satis p̄bas de priu. por-
 ro. & c. recepimus. e. ti. cū olim. j. & i. j. & c. ex ore. eo. ti. cum &
 plantare in fi. & c. dilecti de fide instru. accepimus & c. cōtin-
 git & c. quod sup̄ his de prescrīp. veniens de cōfr. vti. vel iu-
 ti. cū dilecte. de ver. sig. abbate. ad idē. h. eo. li. de p̄uile. abba-
 tes. & c. vt apostolice. in fi. & c. cū persone. & c. si papa. eo. li.
 de offi. or. c. iii. i. r̄n. & h. i. & h. in p̄ferēdis. b̄f ergo dicit. l. q̄
 de b. s. cōtroversiis q̄ ex testō p̄fiscicūtur neq̄ transfigineq̄
 exquiri veritas aliter p̄t q̄ inspectis cognitisq̄ verbis te-
 stamenti. ff. de trāslac. de his facit. C. eo. ti. vt responsuz. & do-
 cet experiētia q̄ oia quasi antiqua p̄uilegia papalia & ipe-
 rialia exprimedāt nōmē p̄lati tūc regentis ecclesiam cui da-
 batur p̄uilegiū. verū est q̄ papalia si dabant loco religioso
 subdebat eiusq̄ fratribus regularē vitā & c. si erāt ecclēsie
 seculares nō ponebāt ibi regularē & c. & vbi hodie dicit salu-
 tem & apostolicā benedictionē tūc dicebas in p̄petuū. go ergo
 dubitat expressionē nominis nō impedit realitatē & per
 petuitatē talis p̄uilegiū. Idem si exprimaf in p̄uilegio d̄ luc
 cessoribus sicut vt līte pen. c. j. **C** Item qd si p̄uilegiū das
 exemptōes dicat prelato nominato te & ecclesiam eximiū.
 q̄s dubitat successorē exemptū de p̄ui. per exemptōes volue-
 casum qd si nō exprimaf nomē p̄riū nec aliud singulare
 habens vim p̄priū nois tamē exprimit gratiā quā facit esse
 p̄sonalē vt in d. dec. mādata de p̄sump. facit de p̄cel. p̄bē.
 p̄stitutus. vel apparet q̄ ppter labores quos. p̄ romana ec-
 clēia sustinuit vel. ppter eminentē ip̄si⁹ sciam vel sanguis no-
 bilitatem aliqd p̄uilegiū concedit. vel alias gratia est talis
 in se q̄ p̄sonam respicit puta quod possit abesse ab ecclēia pp-
 aerē n̄b̄i non cōgruū vel capitales inimicitias & sup̄ hoc vñd
 quod dixi. eo. ti. is qui in ius in q̄one in ea parte qua tracto
 q̄i rescriptū non respicit successorē his & s̄libus dici nō p̄t
 quod sup̄ressio p̄priū nois faciat p̄uilegiū reale. vbi tamē
 ex tenore p̄uilegiis nō p̄t colligi intentio p̄cedētis circa rea-
 litatē & p̄sonalitatē & cōuenire p̄t successorē. satis dico stan-
 dum dec. q̄m̄ abbas de offi. dele. hoc saluo q̄ si ex aliqbus v-
 bis p̄uilegiū dubitaret an cōcedens illud voluerit esse p̄so-
 nale vel reale ad cōcedendū recurrat vt declareret quē modū
 sui beneficij esse velit de offi. or. c. iii. h. si vero. d. eo. li. & ff. de
 reg. iur. neratiu. **G** uil. tamē in Spec. de instru. edi. h. nunc
 aut. ver. Item qd fuit cōcessuz. dicit q̄ si superiorz haberi nō
 potest intelligēt realis nisi p̄ira probetur p̄ iura que dicunt

beneficia large sumēda per hec sic declarata puto cessare cō-
 triaria p̄ responsione tamē ad. l. annua. h. j. & ceteras leges si
 miles inq̄stū solutōi cōtradicere viderent vide qd scripsi in
 decr. q̄m̄ abbas super. iii. glo.

¶ Ro possessoze xxxvi. habet

q̄ad suūz dā
 p̄ nuūz nō quo ad cōmodū vnde possessozi caue-
 tur nō ei q̄ dolo desit. ff. de rei vendi. l. hoc si
 res & l. is q̄ dolo. hic sūt plene tractat Dyn.
 an ei q̄ dolo desit possidere & cōuentus extimationē solvit
 debeat de enītōe caueri. Itē in ed casu quo non cauef pos-
 sit re euicta agi p̄tra actoz̄ cui soluta est extimatio. Itē an
 p̄ actorē debeat cedi actio ei q̄ dolo desit possidere. Itē an
 taliter estimationē solvens babeat actionē in rez saltē vtile
 sine cessione. Item an talis qui estimationē solvit repeten-
 rem reuersaz ad actorē repellatur actore pato estimationez
 illam restituere. Item an ille cui cedif vel vendif actio in ré
 babeat dominiū vtile. **C** Prima glo. dicit vnde sumpta &
 ponit exempla. secūdo dicit regulā itelligi nō taliter l̄z in tā
 tum. tertio dat simile subdens de fictione. quarto notat tria
 primo hoc casu q̄n q̄ in lītē iurari secūdo regulā etiā in p̄la
 to locuz habere. tamē quo ad p̄p̄ia m̄. tertio notat p̄riū
 regule & de p̄batione remittendo. dicit illud verū in illo q̄ p̄n
 cipio sine dolo possidet. **C** In. i. glo. ibi q̄ dolo desierit. seq-
 tur possidere p̄ possidēte dānāt q̄r in possessione dolus est.
C In. i. glo. ibi electio. h. j. & q̄ iste nō differunt in substan-
 tia. ff. de nego. ge. actio. ideo effectualiter habet p̄ possesso-
 re. **D** y. & vide qd no. in Spec. de interro. h. j. v. qd ergo si
 eg. i. ibi aduersario. ibi dicit Ber. q̄ si possidebat tpe litis
 cōtest. presumif dolo desisſe nisi p̄riū p̄bet. **D** y. plus di-
 hic. s. idem si post libellū receptū vel si denūciauerat sibi ac-
 tor. se daturū libelluz alleg. ff. ex q̄. cau. in pos. ea. l. i. j. & quod
 no. eo. ti. fulcinius. h. qd. sit latitare alleg. etiam. l. funduz. ff.
 verei vendi. & de eden. l. quedam. h. nibil. an ille qui vendi-
 dit post denunciationē sibi factā ne venderet per hoc intel-
 ligatur dolo desisſe possidere & quale sit eius p̄silū vt ven-
 dere possit vide in spec. de emp. & ven. h. nūc dicēdū. i. ver. l̄z
 nunquid idem & ver. sequenti.

b. **D** c certum quod aut p̄ interpreta-
 tōez aut p̄ extensionez
 est q̄ nō possidens habeat p̄ possessoze vidi du-
 bitari an statutū loquēs de possessoze itelligāt
 de illo q̄ desit dolo possidere & ppter hoc tractemus q̄nē
 que trita est an statuta sinodalia vel municipalia recipiat in-
 terpretationē vel extensionem. **C** Ex premisis duobus eui-
 dentialibus ad negativā allegātur quatuor & totidē ad af-
 firmatiuā tertio recitatur solōnes diverse & ultima plenior.
C Et ante oia qd sit extēsio p̄z. l̄z vt als dixi in p̄n. cle. sup
 pri. glo. i. interpretatio quedā cōsistit in varietate linguarū
 vt theos grece latine deo de vtero grece latine h̄z nomina
 grece latine lex. h. qui si. sint legi. per venerab̄lēm. vers. sane
 & de hac. ff. de ver. ob. l. j. in fi. & de hac H̄iero. in p̄logo pen-
 tateuchi dicit q̄ in hac eruditio & verboz̄ copia transfert
 que intelligit. & de hac non dubitāt q̄n bene competit etiaz
 circa statuta ē & alia que p̄sūt. in obscuritate littere v̄l sensu
 de qua dī interpretationē esse condentis de sen. ex. cum
 inter cū p̄cor. p̄ quod videſ ſolū cōdētēz interpretari posse
 vt ſic ſe babeat lex ſpūalis ad ſuū cōdūtēz ſicut ḡnālis ad
 ſuū. C. de legi. l. j. & vlt. cū tñ lex dicat q̄ etiā magistri debēt
 esse ſubtiles in interpretādo. C. de pfes. q̄ in vr. l. vna lib. xii.
 de tali interpretatione querimus & de ea no. ff. de ozi. iu. l. j. in
 princ. & ff. de iur. & fac. igno. l. j. vt enim dicit lex cum in ver-
 bis nulla eſt ambiguitas nō dī admitti q̄ voluntatia. ff. de
 le. iij. ille aut ille. h. i. **C** Secūdo sciendū q̄ dicitur cōdito
 rem statuti habere illud declarare vel interpretari nō itelli-
 git de officialibus assumptis ad illa cōdenda post depositū
 officium sed de illis quorū auctoritate sunt condita vt ſcri-
 pi de ver. signi. ex. parte. j. in ultima glo.

C In q̄one

CIn qōne ad negatiāz inducif qz in bis que stricti iuris sunt quod non est expressus habef p omisso. ff. de. ver. ob. qc quid astringende. i. rñ. z. l. si ita stipulatus. s. grisogonus d. pdi. ob tur. cau. l. vlt. ad fi. ff. de iniur. Item apud. s. ait pto. facit. ff. e. li. expressa. qz aut sunt stricti iuris pbant legiste qz ex eis datur cōditio ex. l. ff. de pdi. ex le. l. vna cū aut talis cōditio nō sit numerata iter actiones bone fidei. insti. de ac. s. actionū et no. s. de excep. cū venerabilis in. iij. gl. restat qz est stricti iurio et sic sterilijs vt predixi. est aut ptra nām qz sterilijs non peat. ff. de ac. emp. si sterilijs in pnci. de edil. quare. s. mulierē. recipientur ergo iuxta rudē et grāmaticalē pprīa et absoluta verboz significationē. l3 ergo sit durū seruel vt est scriptū. xix. di. in memoria. vj. q. iij. scriptū. ff. qui et aq. l. prospexit que qd dicat vide. s. de fer. c. iij. sup. l. glo. ff. de exerci. l. j. s. si io. st. de manumis. te. qz pstitutio. **C** Secūdo legis qz verbis edicti standū est. ff. de le. iij. nō aliter que debet aliqd opari. s. eo. li. de pui. si papa facit. ff. ad exhibendū. l. pe. de ver. ob. si qz arbitratu de insti. s. z. si pupillus. s. pscribere. deficiēt ergo verbis nec eqtas nec mēs seruāda est. ff. so. ma. si vero. s. pe. ff. man. si. p. te. **C** Tertio pstat qz in oī am. biguitate oratiōis pferēti et nō alteri daū declaratio et inter pretatio. ff. eo. ti. in ambiguis. **C** Quarto hec maxime pce dant qn p statuentes ordinatū est ipa statuta nō licere iter pretari. s. z. intelligi debere ruditer et fin litteralē itellectuz. vt cōiter habet statuta cōitatū italie. s. z. constat qz iterpretatio est cū a verbis recedif. s. de ver. sign. in bis ergo fieri nō pōt et si fiat nō valet. C. d. legi. nō dubiū. verba etiā simplē et gnā liter plata ad certā spēm artare nō l3. s. de. ver. sign. cū in pti bus de deci. ad audiētiā. ff. de of. pres. l. iij. ff. de pub. l. de p. cito. Item si proroges corrigas vel artef statutū cū illud sit emēdare fieri nō pōt nisi p eū q statuere pōt. at. ff. de vec. l. vectigalia in pn. et de sponsa. si puelle. **C** In prium inducif patens absurditas pone statutū dicit qz facies homicidius decapitef v'l nō trabens ad ignē cōdēnef in. x. primū si sine iterpretatōe seruel ad litterā infans furiosus vel se defendē do occides decapitabif. qd est ptra iura vt in cle. de homi. si furiosus. ff. de iniur. l. illud cañ. xv. q. j. ff. ad. l. coz. de sic. l. qd infans de iusti. et iur. l. vt vi. C. vñ vi. l. j. ff. de offi. ps. l. diuine. **C** Ex secūdo etiā cōdēnaref infirmus infans et his siles. p mū ergo statutū iterpretabis in eo q dolo occidit. et fin i eo q dolo ptermisit. pstat eni q volūtas et ppositū distinguūt maleficia. s. de sen. ex. cū voluntate in pn. ff. de fur. q iniurie. **C** Secūdo q statuta ecclesiārū et cōitatū iterpretationes recipiant p. s. de cle. nō resi. cū dilectus. de of. or. pñti. s. eo. li. s. poro. s. de iniur. et dam. da. in nostra. s. de. ver. sign. ex p. te. iij. ff. de mu. et ho. vt gradatim. s. z. et si lege vbi statutum quod pferit in honore certe cōditiōis hoies iterpretamur si sunt idōei ad idem. ff. ad. l. aq. ita vulneratus. s. vlt. qd. disat vide. s. ne clericī vel monachi. c. j. sup. j. glos. ad idem. ff. d. le. iij. seruīs et. l. seruos auten. et. l. fideicōmissa. s. hec verba. **C** Tertio pstat q p̄ctum mutui q est stricti iuris iterpreta ri l3 vt p. s. ff. ad mace. l. s. iulianus. s. mutui. quē vide de pui. qsto in glo. xl. ad idem. ff. de v. ob. stipulatio. s. stipulatioibz et. l. qcd. i. rñ. Item cū leges pncipum et ipoz beneficia re cipient iterpretationē. ff. de iurepa. l. adigere. s. qz uo. d. pac. l. quod dītu et. ff. de peti. here. Item veniūt. s. aptanda. ff. d. legi. l. benignius. et de consti. pn. l. vlt. s. de pui. in bis. de. v. sign. olim multo fortius et statuta. In bis ergo mens et rō pte ponēda est sicut in. x. et hoc sit p iterpretationē p. p. mū. s. de preben. c. fi. de ver. signi. intelligentia. ff. de iuris. om. iu. si qd de in ius vo. l. qz. l. d. ri. nup. l. pe. s. j. C. de fur. si qz seruo. Idem dico de cā de accu. cū dilecti. alias nisi fieret iterpretatio sepe incideret turpis itellectus facit. s. eo. li. de iureiur. c. j. et pre. decr. s. poro de of. or. et in pre. s. z. et si lege in. l. vt gradatim. C. de pdi. inser. l. iij. et ff. de con. insti. l. cōdictione et. l. filius. facit ergo tacitus itellectus per iterpretationem qd faceret expressus. ff. de legi. de qbus ad idem. ff. si cer. pe. l. cu. qd. ff. d. v. ob. l. triticū et pcedat et si fit exēsio tñ iusta. s. d. p. l. p. l. si duo. s. fi. cu. legibz se. et de v. sign. l. iusta. **C** Quarto cum nō solū i pstitutio. bus pncipuz et ipoz bñ

ficijs et mutuo vt pbatur est. s. z. etiā in stipulationibue pte torio fiat iterpretatio. ff. de pte. stip. l. in pto. i. in alijs. ff. so. ma. l. cauus et in rescriptis de rescrip. cām de postu. pte. c. j. et in sententijs et laudis de ver. sign. in bis de arbi. cū olim ff. d. ap. ab executo. s. j. et in ambiguis intentionibus et olationibus. ff. de iudi. si qd intentio et in ptractibus et ultimis volūtabus. s. de don. cū dilecti. in fi. ff. de pac. veteribus. C. de inoffi. te. l. iij. et faciat no. in regula ptra cū hoc eo. ti. qua re ergo non admittetur in statutis videref absurdum.

C So. fer. odof. dixisse sup. l. vt gradatim. a. s. sup. l. p. ce. ff. de mu. et ho. statutū posse p iudicem iterpretari per leges quas allegau. s. parte. iij. v. iij. in fi. Ja. de are. dicit qz cōis et vera docto. op. habuit statuta iterpretari posse s. i. s. cōe. ff. de ven. inspi. l. j. s. qz uo. et in pre. s. z. et si lege. et Ricard. malum. pbabat hoc p. l. secunda. C. de noxa. ac. attenta. iij. lectura quā ibi ponit glo. vt ibi etiā dicit Cy. dy. sup. l. j. ff. d. ver. sign. dum tractaret an in statutis femininū comprebēdīt sub masculino. dicebat qz est quedam iterpretatio que sumitur p apta expositione. C. de legi. l. fi. ff. de re. iu. paulus. et de li. et postb. l. gallus. s. nunc de lege. et hāc bsi recipit statutū per pre. l. vt gradatim. s. j. sumit etiam iterpretatio p exten sione vel prorogatione. ff. de ozi. iur. l. iij. et no. ff. ad tertul. l. j. s. q operas. et qd dicat vide de offi. dele. sup qōnum sup. iij. gl. et hāc nō recipit statutū iduxit rōne quā dixi i prin. l. p. Guido de suza. in suis qōnibus statutorū expresse nō eligit. vide tamē ad hoc accedere qd p. primo dixi. Ja. de bel. in. v. sua qōne que loqtur de percutiēt boiez manu cū ense inse ruit hunc articulū. s. z. in solutōe non sic expresse psequtur de statuto sicut pposuerat. loqtur eni solvēdo de. l. s. z. intelligat de municipali. dicens qz si lex. phibet expresse iterpretatōe aut est ambiguitas in. l. pp multiplicē sensū verboz aut pp legio mentē. primo casu l3 doctori iterpretari p. l. vni. C. de p. f. l. xij. et ff. si cer. pe. l. i. distinguit tamē aut oēs itellectū sunt honesti aut in honesti aut qdam honesti alij in honesti. primo casu oēs sunt sequēdi siue genus siue spēs comprebē dant dummodo absqz vitio verbis et voluntati cōueniant. ff. de le. scire et. l. benignius nisi consuetudine aliud sit seruatū. e. t. l. minime et. l. si de iterpretatione. s. de consue. cu. d. lectus. sed si absqz vitio sensus omnīo puenire non possunt accipietur magis proprius verboz et voluntati legis et beni gniō p predicta iura. ff. eo. semper in dubijs et de sta. lib. l. labeo. Secūdo casu videretur nullum itellectum sequendū iij. d. erit. ff. de iusti. et iur. l. i. circa prin. z. C. de ve. iur. enu. l. j. s. i. putat tamē sequendum minus in honestum qui magis congruit. ff. eo. quotiens nibil cu. d. coz. In tertio casu idem vt recipiatur honestus et benignus per. e. l. et per leges all. s. ver. iij. ver. alias nisi et. C. de epi. et cle. conuenticulam et de iuris. om. iu. l. nemo. et ff. de. ver. ob. l. si seruo. s. sequitur.

C Quando autem est ambiguitas propter legio mentem dicit a verbis nō recedendum mente seruanta non corrigen do artando nec extendendo per legem prospexit in princ. al legatam cum pco. si tamen penitus essent obscura. recurra tur ad condentem vt in princ. būus questione. vbi vero lex iterpretationem expresse non prohibet aut queritur de iter pretatione que corrigat proroget vel artet aut que verbis si gnificatum tradat. Primo calu correctionem facere nō po test nisi legislator. prorogare vero vel extēdere potest do. cto. vbi est eadem ratio et omnīmoda similitudo si tamē co aptatur id verbis et menti. ff. ad mace. filium. et de. ver. signi. l. iusta interpretatione. alias secus. ff. solu. matrimo. l. si vero s. penultimo. et. d. l. prospexit. artari etiam potest ad vitan dum prauum intellectum qui alias insurgeret ex verbis vt preal. l. vt gradatim in. s. j. de ri. nup. l. pe. s. j. et de verboz ob. si seruum. l. sequitur et. C. de testa. cum antiquas. alias se cus cum artatio tunc esset legis correctio. Secundo casu si vba sunt ambigua propter diuersos intellectus dicūt. s. p pter mentem non licet interpretari corrigendo prorogan do vel artando nisi vt superius dictum est vel nisi mens le. gis esset scripta vt not. C. de legi. non dubium. si autem oīo sint obscura et incerta recurrit ad eius latorem vt. s. dictū

est et non sive de legi, non possunt.

CRegule iuris civilis huius littere. **P**otest sunt be.

Lux cautionis in rem est quod in personam.

Apollinaris qui proximus pubertati sit capacem esse et fundandi et iniurie faciende. **C**In heredes non solent actiones transire que penales sunt ex maleficio veluti furti damni in iniuria vi bonorum rapere et iniuriarum.

Rector bonorum possessorum hereditis loco in omni causa habet.

Enalia iudicia semel accepta in heredes transmitti possunt.

Apollinaris nec velle nec nolle in ea estate nisi apposita tutoris auctoritate credidit. nam quod animi iudicio sit in eorum auctoritas necessaria est.

Rivilegia quedam causae sunt quedam persone, et ideo quodam ad heredem transmittuntur que causae sunt, que persone sunt ad heredem non transirentur.

arem esse conditionem oportet eius quod possideat vel habeat atque eius cuius dolo malo factum sit quo minus possideret vel haberet.

Zerungus ut etiam ea que a nobis abire possunt pindere in eo statu sint atque si non essent ei conditionis ut abire possint, et ideo quod fisco obligamus et vendicare iterum et alienare et servitutem predio imponere possumus.

Ve a iure **xxviii.** exorbitat quod si deu-

ant vel discordant, et idem
verbū in dec. i. de fi. presby. s. e. li. quā alle. gl.
trabenda et in hoc differunt quia iuri cōvenient
niunt ex quod iudicamus circa silia. sive de legi, non
possunt. Et rescribit ceteras Jo. mo. **C**li. dicit vñ sumpta
et ponit exempla. scđo dicit idem in ampliatio. tertio soluit
quoniam. **C**In. i. glo. ibi quod est rōne sequitur iuris receptū est non
producendū ad cōsequētiā et ibi. l. i. in fi. si p̄nceps ob meritū
indulxit p̄uilegiū vel remisit penā, vel minorē irrogavit hec
personā non egrediont. **C**In. i. glo. ibi ad p̄sequētiā. s. ad vi
ros in quod est eadem facilitas que in mulieribus. et ibi si quod
in fi. p̄ quā ponebat hic Dy. exemplū sive improprie ut p̄ ex
glos. et sic etiā parū p̄ p̄legit hec quod late vel stricte in
terpretādū sit p̄ncipis beneficiū dicēs quod aut p̄cedit est iuris
cōmuni p̄missionē aut fī illā. primo casu si p̄cedunt capa
ci de iure cōvi videretur ad ius cōde aliqd sup addi. sive de bo. lib.
l. etiā. s. j. et ad munici. l. i. in fi. si non capaci reducunt ad ius
cōde. C. de inossi. te. si quod est si verba sunt ambigua restringunt
ut hic et in. c. j. de fi. presby. it reserit tamē quod p̄uilegia dispē
sationem cōtinētiā p̄cedi videns sive cōditionē illius persone cui
cōcedunt militi. s. ut militi clericō ut clericō laico ut laico. sive
de iñi. rup. et ir. te. si quod ex heredato. s. sed et si quod est de testa.
mili. l. ex militari. quod vero cōceduntur fī iuris p̄missionem
latissime sit interpretatione. sive de p̄sti. p̄n. l. v. de sen. pas. l. j. et de
bo. va. l. si quod tamē sine alterius iniuria nisi p̄trium exprimant
sive ne quod in lo. pu. l. i. s. si quod a p̄ncipe. et vide quod dixi de ver.
sig. olim sup. vñ. glo. et ibi p̄stitutionē. vbi de hoc. i. i. glo. et
in p̄re. cle. dudum. s. huiusmodi in glo. et p̄.

b **E**c regula fac ad quoniam quā disputa
uiusque sacerdotis id faciat p̄fessio quod hoc exor
bitat a iure. de hoc non. s. e. li. de voto. c. vno. sed
quod sic est terminatum p̄ extra. Jo. antiq. cōcertatō iō illa di
missa p̄ se quā alia quoniam hic disputatam p̄ fratre Ya. an pos
sit ep̄s dispensare cū monacho traslatō ad eccliam pochialē
quod h̄e possit cū illa beneficiū non curatū. ip̄am autē mēte
seruata verbis omissis multū decurtabo et orabo. **C**Alle
gabūtur. vi. ad affirmatiā. v. ad negatiā. tertio dabit solo
et p̄trarijs r̄i debitur. **C**Et primo sic allegabat dispē
sationē fieri posse. p̄stat quod per dispensatōes ep̄i unus p̄cessit p̄t
diversis ecclesijs. l. x. di. sancto. nec distinguunt ibi inter secu
larem et religiosū ergo nec nos distinguamus. i. q. v. cōsu-

lūisti. xxxi. q. i. quod si dormierit. xvij. q. i. sunt nonnulli. cū iugis ec
clesie oēs sint in dispensatiōe ep̄i. x. q. i. regenda. xvij. q. viij.
oēs ergo dispensationē talē facere poterit. **C**Secūdo p̄
batur idem p̄ dec. cū singula. de preben. s. e. li. in p̄n. nā cū
ibi p̄hibeat ep̄o dispensatio cū religioso in pluribus curatū
dat intelligi quod in curato et simplici hoc poterit. xxv. di. q̄lie.
et de p̄sump. nōne. de his que si. a. p̄la. cū apostolica i. si. alias
papa hoc expressisset de deci. ad audientiā. cū ergo non sit p̄
hibitum hoce p̄o et ip̄e sit preordinator in cunctis. xxv. di. p̄
lectis. et dispenses in non p̄hibitis de prebē. graue. de sen. ex
nup. de b. b. iudi. at si clerici. cū p̄cor. ergo et c. **C**Tertio ad
idem inducit quod monacho traslatō ad eccliam parochiale
ep̄s cēlef abbas. xvij. q. i. sic viue cū caplī se. et s. prioris ab
batis est obedientia absolutus. xxij. q. i. si quod iaz in. vij. q. i. ne
p̄ cuiuslibet. xvij. q. i. c. vnicō. s. de p̄ui. cū oliz. i. s. prior ab
bas poterat illi cōmittere administrationē ecclie non cura
te. de vtriusq; enim intelligit de sta. mo. cū ad monasteriū.
ver. tales facit cle. e. o. ti. ne in agro. s. ceterū. et quod no. xvij. q. i.
j. de monachis. et p̄ hosti. in dec. quod dei timore. facit etiā p̄
dec. cū singula. ergo et ep̄s hoc poterit. **C**Quarto sic p̄ba
tur etiā circa monachum p̄cedunt ep̄o que maiora vident
et monacho magis p̄habita. fortius ergo licebit talis dispē
satio velut minor et p̄bas. e. o. tit. cuiusq; cū p̄cor. exemplificat
primum quod monachus querit et cōtemplatiōi deditus est nec dī
secularis actiōes recipit. xvij. q. i. de p̄ntiū de postulando ex
parte. et tamē ex dispensatiōe ep̄i hoc p̄t. ea. q. q. vere. et tñ
illud fortius videat p̄fessionē monasticham quod habere bñsi
cium non curatū. ergo et hoc poterit. xvij. q. i. monachi.

CQuinto datur quod p̄cedat ep̄m dispēsare non posse cū clau
strali et instituāt in sc̄lari bñficio non curato: ne pp tale bñsi
cium frangat stabilitas claustrī et religionis silentiū ex quo
tamē traslatō est ad curatū in hoc p̄uilegiatū de sta. mo.
quod dei nihil h̄z cū mosi. cōe. xvij. q. i. ne pro cuiuslibet. et cessat
rō silentiū et claustrī de qua supra. cesset ergo et p̄hibitio de
renū. post traslationē cū p̄cor. ut sic persone statu mutato ces
set p̄hibitio. liij. di. fraternitatē et c. quoniam de ser. non ordi
c. i. facit. s. e. li. de iurepa. c. vno. et de imu. ec. c. i. et sic cōueni
ant argumenta de tanq; iij. q. viij. si p̄tra patrē. s. de elec. cūz
iter vniuersas in. f. t. c. cū inter cañ. circa mediū cū p̄cor. dis
pensat ergo tanq; cū seculari clericō cuius iure cēlef. xvij. q. i.
sic viue: t. c. alia est cā. facit. xij. di. illa de sta. mo. recolētes
quod ergo de secularibus clericis ei p̄cedit iuxta no. d. elec
dudū. i. di. p̄ben. de multa. xij. q. i. in summa p̄cedat etiā in ta
li monacho quod iure clerici cēlef ex idētitate rōis. s. p̄st. trasla.
CSexto fortificat hoc p̄ eparationē monachi ad fūu. l.
liij. di. multos. qui nec p̄t babere p̄priū sicut nec fūo fī sta
tu mo. c. i. et c. cū ad monasteriū. xij. q. i. non dicatis sive p̄stat quod
seruus manumissus p̄ adoptionē p̄t h̄e p̄priū: sicut et clericus p̄
dispensationē ecclie parochialis bñficiū non cura
tū h̄ere poterit quod prius non poterat. **C**El si dicat ista est fūi
tus debēt in claustrō quod monachus bñficiū non curatū h̄e non
possit ex quo tamē curā adeptus est ab hac servitute liberū
istud ad instar p̄dī liberī intermedij impedit illam servitu
tē. sive de ser. ru. p̄e. q. sella. s. in rusticis sic et media persona tol
lit impedimentū de elect. c. pe. de fi. presby. ex trasmissa et sic
non curatū p̄seq poterit et p̄ illud mediū cōsequat. quod p̄ se non
posset facit. s. e. li. de p̄ces. p̄ben. auctoritate. sicut quoniam ac
cidit p̄ adiunctū de sepul. sacris de iurepa. ex l. f. s. **C**In p̄
rium adducit hec regula multipliciter. **C**Primo sic quod mona
chus instituāt in ecclia seculari hoc p̄hibent iura quod p̄riū est
officio monachali alle. xvij. q. i. monach⁹ et c. si cupis et c. pla
cuit. miror quod non allegavit disputā. c. sup. e. o. d. regula. vbi
est expressus. sive ab h̄e iure exorbitat ius quod ex cā p̄cedit eum
prefici ecclie seculari pochiali. lv. di. p̄fiscis. xvij. q. i. sic viue
cū caplī se. illud ergo non habilitabis nec ad p̄fias vel casus
aliū protrahet ut hic et in p̄cor. quod enim eligit vitā cōtemplati
ū p̄ officiū p̄dicandi et curā aiārū trasire p̄mittit ad ac
tuā que dī magis fructifera de renū. nisi ad fi. et pp maiō
rem utilitatē facilis quod p̄cedit de trasac. c. fi. facit dī postu
p̄la. bone. i. que rō cessat in beneficio non curato: fortius at
p̄cedat